

DECEMBER.

VITA S. ELIGII NOVIOMENSIS EPISCOPI, A BEATO * AVDOENO ROTHOMAGENSI PRÆSVLE, EIVS ÆQUALI, CONSCRIPTA LIBRIS DVOBVS. HISTORIA admodum prolixa est. Authoris longum Prologum omisimus nihil fere, præter simplicis styli excusationem, habentem.

ANN. 570
* Hunc cognomen Dadoem vocat Molan. in Nat. Sanct.

LIB. I.

IGITUR Eligius Lemouice Galliarum vrbe, quæ ab Oceano Britannico fere ducentorum milium spatio seiungitur, in villa Catalacensi, quæ à prædicta vrbe sex circiter millibus ad Septentrionalem plagam vergit, oriundus fuit. Est itaque præfata ciuitas partibus sita Armonicanis in vltiore Gallia, primaque Aquitania, quæ ad plagam respicit Occidentalem. Cui contigua est ab Oriente prouincia Lugdunensis, Galliaque Belgica. Habet etiam ab Euro & Meridie prouinciam Narbonensem: à Circio autem ambitur Oceano. Porro ab Occasu habet Hispanias. In hac ergo regione parentibus ingenuis, atque ex longa profapia Christianis, Eligius natus atque alitus est. Cuius pater Eucherius, mater vero Terrigia vocitata est. Ipse autem gratia diuina præsciente, congruum sibi ac veluti speculum mentis suæ, Eligius nomen accepit. Ego cum propositum sit de his, quæ gessit, immo quæ Dominus per eum operati dignatus est, sicut gesta constat, narrare: tamen id, quod priusquam nasceretur, ad iudicium sanctitatis eius ostensum est, quodque magno-

I. DECEM. S. Eligii patria.

Item parentes.

II. CVM adhuc vir beatus matris esset alio inditus, vidit genitrix eius visionem, quæ huiusmodi habet ordinem. Videbat quasi aquilam valde pulchram supra suum volitantem stratum, ac se tertio inclamantem, sibi que nescio quid pollicentem. Cumque ex reciproca voce euigilasset, perterrita nimis, cepit mirari, quænam esset hæc visio. Interea venit tempus pariendi, & præ magnitudine doloris cepit mater periclitari. Vocauerunt autem quendam religiosum presbyterum, boni testimonij virum, vt pro eadem orare deberet. Qui cum venisset ad eam, quasi prophetiam mox vtriusque verbum, ait ad illam: Noli, inquiens, mater timere: quoniam benedictum partum tibi Dominus dignabatur largiri. Erit etenim vir sanctus, ac de gente sua electus, vocabiturque magnus in Ecclesia Christi sacerdos.

Visio matris eius gaudeat.

Prophetia de S. Eligio

III. IGITUR Eligius nutritus est in fide recta, atque imbutus à parentibus Christianis religione Catholica. Exinde igitur pueritiæ annos excedens, æuum adolescentiæ cum industria gerebat, & quicquid operis ætati suæ congruum arripisset, mira agilitate perficiebat. Cum ergo videret pater eius tantum filij ingenium, tradidit eum ad imbuedum honorabili viro, Abboni vocabulo, fabro aurifici probatissimo: qui eo tempore in vrbe Lemouicina publicam fiscalis monetæ officinam gerebat. A quo in breui huius officij vsu plenissime doctus, cepit inter vicinos & propinquos in Domino laudabiliter honorari. Gerebat n. simplicitatem columbæ, ne cuiquam machinaretur dolos. Habebat & serpentis astutiam, ne aliorum supplantaretur in sidijs. Dignumque in cunctis habens ingenium, & facile loquebatur, & pure. Ecclesiarum etiam conuentibus frequenter intererat, & quæcunque ibi ex diuinis scripturis recitabantur, aurem libenter accommodans, auidissime hauriebat, atque ita in corde suo memoria recondebat, vt etiam cum absens esset, ea quæ didicerat, meditatione intentissima ruminaret.

Instituit in fide recta & religione Catholica.

Fit egregius aurifaber. Doctus eius ingenium.

IV. INTER EA post aliquot annos extitit quædam causa, diuina (credo) gubernante prouidentia, vt relicta patria & parentibus, Francorum adiret solum: vbi paucis degens, factus est notus cuidam Regis thesaurario, Bobboni vocabulo, viro honesto & mansueto. Cuius se patrocinio committens, sub eius ditione degebat. Strenue enim ad omne opus se aptabat, & omnes, cum quibus colloqui potuisset, suo amore annectebat.

In Franciâ proficitur. Bobboni regio quæstori adhaeret.

V. POST aliquod autem temporis interuallum, peruenit ad notitiam Clotarij Francorum Regis, huiusmodi ex causa. Volebat enim idem Rex sellam vrbane auro gemmisque fabricare: sed non inueniebatur in eius palatio, qui huiusmodi opus, sicut mente conceperat, posset opere perficere. Cum sciret ergo præfatus Regis thesaurarius Eligij industriam, cepit explorare eum, si quo minus opus optatum posset perficere. Et cum facile id apud eum fieri intellexisset, ingressus ad Principem, indicauit ei inuenisse se artificem industrium, qui dispositum sine cunctamine aggrederetur eius opus. Tunc Rex mente gratissima tradidit ei copiosam auri impensam: sed & ipse nihilominus tradidit Eligio. At ille acceptum opus cum celeritate inchoauit, atque cum diligentia celeriter consummavit. Denique quod ad vnus officij acceperat vsum, ita ex eo duo composuit, vt incredibile foret, omnia ex eodem pondere fieri potuisse. Nam absque vlla fraude, vel vnus etiam siliquæ immixtione, commissam sibi parauit opus: non cæterorum fraudulentiam sectans, non mordacis limæ fragmina culpans, non foci edacem flammam incusans: sed omnia fideliter complens, geminam meruit felix remunerationem. Opus ergo perfectam defer protinus ad palatium, tradiditque

Vt ad Clotarij Regis notitiam perueniret.

Ei duas ex auro constitit sedes.

Nota integritatem eius.

* Credendi pro, quod est, fidem eius valde spectatam fore. Vi Rex eum iureiurando adigere voluit. Crediturum, id est, fide dignum habiturum.

Confessio sacramentalis. 2. Cor. 6. Domat carnem. Job. 31. Abstinentia eius.

Proverb. 28. Philip. 2. Job. 31. Lachrymæ. Psal. 50. Job. 7. Ibidem. 1. Cor. 2. Esai. 64.

Malach. 2. Esai. 54.

Vi diuinitus cognouerit remissis sibi peccata. Nota de reliquis. Vilio eius.

Hic Audoe nus est author historiarum huius.

Clotarii obitus. Mirus felicitati multum inuidens.

Catalogus virtutum s. ligu.

diditque Regi quam donauerat sellam, altera penes se, quam fecerat, gratuito reseruata. Cœpit tunc eum Princeps mirari, simul & effere tantam operis elegantiam: iussitque ilico fabro tribuere mercedem laboris dignam. Tunc Eligius altera ex occulto in medio prolata. Quod superstit, inquit, ex auro, ne negligens perderem, huic operi aptaui. Confestim stupefactus Clotarius, & maiori admiratione detentus, seiscitabatur opificem, si cuncta ex eodem penso facere potuisset. Et cum conuenerit iuxta id, quod fuerat seiscitatus, responsum accepisset, ingenium eius sublimi favore attollens. Ex hoc iam, inquit, etiam in maximis credi poteris. Porro hoc fuit initium, necnon & testimonium in palatio Regis honorandi, imoq; * credendi Eligium. Ex hoc nempe adauctius confurgens, factus est aurifex peritissimus, atq; in omni fabricandi arte doctissimus. Inuenitq; gratiam in oculis Regis, & coram omnibus optimaribus eius. Domino ergo iuuante, roboratur in fide, ac à Rege prouocatus, crescebat quotidie in melius.

M E igitur præsentem, nescio quam ob causam, nisi quod facile datur intelligi, fidelitatis obtentu, dum apud Regem puerulus habitarem, quodam die Rotoilo in agro accito Rex Eligio, coram reliquijs sanctorum præcipiebat ei, vi impositione manuum facis pignobus daret sacramentum. Sed ille diuinam intuitum verens, excusate humiliter omni nisu tentabat. Cumq; instantius id facere compelleretur, anxius valde, cœpit mox vbertim lachrymas profunderere, metuens scilicet Regem offendere, septuplumque pauens sanctis pignobus manus imponere. Intuens itaq; Rex eius timorem, simulque mirantantam viri deuotionem, desijt ultra eum cogere: sed magis blande leniterque demulcens, latissimo illum vultu dimisit, pollicens se plus eum ex hoc iam crediturum, quam si multum da tunc de disse iuramenta.

N ON post longum spatium, cum iam Eligius virilem ageret ætatem, cupiens se vas exhibere Deo sanctificatum, ac metuens ne aliqua suum delicta peccata fuscarent, omnia ab adolescentia sua coram sacerdote confessus est acta: sicque sibi austeram imponens penitentiam, cœpit fortiter colluctationi carnis, spiritus seruore resistere, in laboribus scilicet, secundum Apostolum, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in patientia multa, atque in charitate non ficta. Proponebat namque sibi aduersus præsentem carnis ardorem, futuri supplicij ignes: ac memoria ardoris gehennæ, ardorem excluderebat luxuriæ. Orabat iugiter pro donis cœlestibus, precabatur Deum diebus ac noctibus, illud ex libro Job crebro reuoluens: Ego, inquit, deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum: qui facit magna & inscutabilia, & mirabilia absque numero. Qui ponit humiles in sublimi, & mœrentes erigit sospitate. Adimebat sibi saturitatem panis, vt cœlestem posset promereri panem. Ora quidem eius ieiunijs pallebant, corpus aridum marcebat, sed mens acrius semper æternæ patriæ amore æstuebat: & vnde grauiora recordabatur, inde patientius leniora portabat. Semper enim præsentis vitæ terminum intuens, futuram Dei sententiam ac metuenda iudicia formidabat, sciens scriptum: Beatus homo, qui semper est pauidus: & illud Apostoli: Cum timore & tremore vestram salutem operamini. Necnon & illud Job dictum: Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum. Ad Domini vero pedes noctibus iacebat, manibus peccata tundens, genas lachrymis irrigans, moderatoq; suspitio oculis ad cœlum leuatis, illum semper respiciebat, quem fortasse delinquendo offendisse timebat, ac lamentabili voce hæc crebrius verba geminabat: Ibi soli peccavi, miserere mei iecundum magnam misericordiam tuam: & illud beati Iob: Memento, in quies, quia ventus est vita mea, & Parce mihi: Nihil enim sunt dies mei. Et ex se quodammodo egrediens, illud ante suam pingebat mentem: quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Ideo ista iugiter meditando, quanto plus proficerebat, tanto plus humiliabatur: vt quanto plus humiliatus esset, tanto amplius proficeret. Cuius quanta fuit austeritas, tanta fuit & venia: & quantum se humiliter assixit, tantum clementer à Domino meruit sublimari. O profunda benignitas Dei: sit velocior venia, quam culpa. O felix penitentia, quæ tam velociter ad se Christi traxit misericordiam, quæq; non prius assiduo fletu delictorum flammam extinguendo, sequeatq; ieiunio peccatorum virus excludendo destitit, quam misericordiam, quam poscebat à Domino, impetraret. De talibus quippe per Malachiam prophetam Dñs dicit: Dedi ei timorem meum, & timuit me, & à facie nominis mei pauebat. Hinc iterum scriptum est: Timor Domini expellit peccatum, & rursus: Qui timet Dñm, nihil trepidabit, & non pauebit: quoniam ipse est spes eius.

D ENI QU E quodam tempore interpellans Dominum, fide pleno peccatore exigebat, vt si accepta Deo penitentia eius esset, quo modo dignaretur ei dare notitiam. Hæbebat itaq; in cubiculo, vbi assidue cubitare solitus erat, multorum pignora sanctorum in supremis dependentia, sub quorum sacro velamine, reclinato in cilicio capite, orare consueuerat nocte. Quo nimirum in locum cum ex more quadam nocte in oratione prostratus, super cilicium incumberet, somno ingruente oppressus, veluti transiens in momento obdormiuit, visumque est ei adstitisse repente quendam, atque dixisse: Ecce Eligius, exaudita sunt preces tuæ, in iudiciaque olim quæ sita nunc tibi concessa. Mox ille excitatus, odorem hausit gratissimum. Sensit etiam ex gerulo reliquiarum guttas suauissimas super suum lenissime defluere caput. Ex quo nimis attonitus, surrexit velociter, & solcite conspiciens, vidit quasi balsamum distillare de chrismanio, & pallio, quo erat operatus. Tanta quippe fragrantia odoris suauissimi torum illud impleuerat cubiculum, vt etiam ipse vix ibi subsistere quiuisset. Tunc memor suæ petitionis, nimiumque largitate bonitatis Dei miratus, altius ingemiscens, fidelem retributorem ex intimo corde benedicebat Christum, qui nunquam derelinquit sperantes in se. Hoc ergo fuit initium virtutum eius, imo imponentis Dei, per quem omnes cuncta possunt. Quod cum vir sanctus sodali suo Audoeo, cognomento Dadoni, quem sicut animam suam diligebat, secretius enarrasset, vicissim ab eo exegit, ne, vsque quo ipse in corpore maneret, eadem cuiquæ indicaret. At ille hæc audiens, cepit continuo animo compungi, cœpitq; secreta arcanorum eius vis quædam interni amoris accedere. Jamq; ex hoc, spretis seculi blandimentis, cupiebat ex studio Eligium æmulari ad bonum. Et accito etiam germano suo Adone in consilio cõmuni, (erant n. viri inelyti, optimates aulæ, filij sc. Anatharij) Hi ergo eomuni habito consilio, ceperunt imitari, quæ ab Eligio gerebantur: eratq; eis familiare consortiũ, & cor vnium in Dño, atq; anima vna.

I N V E N I T ergo Eligius gratiam coram Deo, & coram regibus Francorum, & ferebatur ei ab omnibus testimonium, instantum vt copiosam molem argenti & auri gemmarum absq; vlla pensã à Rege acciperet: crescebatq; ei honor cum magno favore de die in diem, & omni ex parte probatus, vernabat in aula deuotus. Mortuo interea Clotario Rege Francorum, Dagobertus filius eius monarchiam regni solus obtinuit. A quo Eligius tanta familiaritate habitus est, vt plurimorum eius felicitas ingens gigneret odium. Siquidẽ oderant eum prauis, quippe quoniam magno opere oderat ipse superbiam, diligebat veritatem: & cum esset strenuus, iugis ei erat contra eorum vesaniam pugna, perpetuumq; certamen. Sed plane omnes boni illum admirabantur & diligebant, quia nouerat catholicam hominis scientiam, ac patriæ cœlesti mentem iugiter intentam, semperq; actibus bonis preparatam. Scetabatur igitur iugiter charitatem, mansuetudinem & longanimitatem. Diligebat Deum ex toto corde, ex tota anima, atque ex tota virtute. Erat quoq; tranquilluss moribus, & serenus ad spectu. Gerebat vultum planum, moderatam speciem, ornatum ad spectum, quietum sensum, animum lætum, humilem sapientiam. Semper opera bonis factis amplius, quam verbis ostendebat: corpus fame castigans, ieiunium potius quam epulas amans, dolentem consolans spem suam Deo committens, orationi frequenter incumbens, nihilque amoris Christi præponens: quod credebatur, doctus: quod docebat, imitans. Semper enim ante oculos eius dies vltimus verabatur, semperque mens eius præce-

VI.

VII.

VIII.

IX.

D. ...

præcepta cælestia meditabatur. Orabat autem frequenter, quia dixerat, quod oportet sine cessatione Dominum rogare. Satagebat magnopere, ne secundum cuiquam in operibus bonis inueniretur. Erat etiam erga famulos Dei valde humanus atque benignus. Charitatem vero super omnia & ipse diligebat, & omnibus seruare mandabat. Exiitque vique in cunctis casibus firmus, omniaque aduersa patienter ferebat. Pericula aliena in se pertimescebat, aliorumque casus, suos esse laqueos iudicabat. Finem quoque vitæ suæ sollicitus considerabat, metuens ne se tanquam fur hora illa inermem comprehenderet. Cum opere etiam lectioni vacabat, sciens quod lectione sensus augetur, & intellectus tribuitur: & quod lectio doceat, quid caueatur. Erat vero erga omnes humilis, nimiumque in humilitate fundatus: nulli se præponens, nulli superiorem se deputans: sciens & illud, quia si quis perfecta contempserit, habebit ex illa gloriam: & quanto quis humilior fuerit, tanto eum altitudo gloriæ sequetur. Habebat n. temperamentum in prosperis, patientiam in aduersis, mentemque nec gaudio nec mœrore à Christi vnquam amore reuocabat. Irascentem quoque patientia deliniebat, & blandimento iracundiam farentis temperabat ac sic alienam miseriam tanquam suam lugebat. Eratque ei in ingressu simplicitas, in gestu grauitas, in motu puritas, in incessu honestas, in ieiunio hilaritas. Animus n. eius in modestissimo corporis habitu apparebat. Erat etiam parcus in sermone, blandus in eloquio. Tristem, imoque dolentem, dulci consolabatur affatu. Hoc proferebat ex labijs, quod mentem edificaret audientis, fiebatque eius sermo expectationi Ecclesiæ utilis. Nihil enim ex omnibus quæ egressisset bonis, meritis suis tribuebat, nihilque in viribus suis vnquam præsumebat: sed omne opus suum ad Deum semper conferens, in cunctis actibus eius auxilium implorabat. Bonum quod didicerat, docebat: verba tamen operibus præcedebat: sciens non esse laudem dignum, quod docet quis, nisi dictis facta coniunxerit: sed potius si quod docet, & facit, tunc habebit gloriosus. Vnde & Apostolus dicit: Ne, cum alijs prædicauerim, ipse te probus efficiar. Hostem præterea inuisibilem orationibus & precibus repellere iugiter contendeat, pugnant ore, non gladio: orationibus, non telo: precibus, non ferro. Cunctis autem diebus, cunctis horis Dei flagitabat præsidium, vt dignus postmodum lucem posset peruenire ad brauium. Res temporarias tribuebat egenis, vt pro eisdem mercaretur paradisi delicias. Deuitabat quidem superbiam, amplectebatur humilitatem: Dei semper auxilium rogans, finem iugiter felicem postulans. Quis n. illo tempore humilitatem eius cernens, non protinus compungeretur? Aut quis amator pecunie, eius humanitatem ac parsimoniam, deuotionem queque & studium adspiciens, non admirando confestim obstupesceret? Nam quicquid bonorum in principio arripuit, vsque ad finem vitæ nullis negocijs passus est implicari: sed integrum & sanctum propositum seruans, in nullo ceptam regulam commutauit. Sub habitu alterius semper alteri militauit: & quicquid habere potuit in mundo, Christo tradidit ex toto.

Luc. 12.
Lectio facta docet quid caueatur.

Nota exemplum docendi generis. 1. Cor. 9.

Eleemosynæ eius.

Constantia in bono. Sub mundi habitu militabat Christo.

Odor boni nominis eius multas penetrat terras.

Militare, pro emeriti, vel emertendo acquiritur. Miram eius studium erga redimendos captiuos.

X. POLLEBAT itaque magis sacris magis in vigilijs, in ieiunijs, atque in charitate. Fabricabat in usum Regis vtenilia quamplurima ex auro & gemmis. Sedebat fabricans indefessus, & contra illum Tylo vernaculus eius ex genere Saxonico: qui magistri vestigia sequens, & ipse postmodum venerabilem vitam duxit. Sedens ergo Eligius ad opus prædictum, codicem sibi met præ oculis præparabat apertum: vt quoque genere laborans, diuinum perciperet mandatum. Sic igitur duplum gerens officium, manus vsibus hominum, mentem vsui mancipabat diuino. Fragrabat eius vbique fama intantum, vt si qui ex Romana, vel Italica, aut Gotthica, vel qualicumque prouincia, legationis fore daret, aut alia quacumque ex causa palatium Regis Francorum adire pararent, non prius Regi occurrerent, quam Eligium aggredierentur, vel iuuamem alimoniam ab eo poscentes, vel certe consilium salubre quaerentes. Confluebantque ad eum vndique viri religiosi, aduenæ quoque & monachi: & quicquid militare poterat, aut eis in eleemosynam dabat, aut certe captiuorum in precia distrahebat. Habebat maximum huiusmodi opere studium. Sane vbicumque venundandum intellexisset mancipium, magna cum misericordia & festinatione occurreret, mox dato pretio liberabat captiuum. Interdum etiam vsque ad viginti aut triginta, seu & quinquaginta numero simul à captiuitate redimebat. Nonnunquam vero agmen integrum, & vsque ad centum animas, cum nauis egredierentur, vtriusque sexus ex diuersis gentibus venientes, pariter liberabat, Romanorum scilicet, Gallorum atque Britannorum, necnon & Maurorum: sed præcipue ex genere Saxonum, qui abunde eo tempore veluti greges à sedibus proprijs euulsi, in diuersa distrahebantur. Quod si contigisset, vt copiosus venditorum numerus menturam pretij excederet, cuncta præter corpus proprium, quæ habere poterat, vsque ad cingulum & amphibalum, necnon & victum necessarium, sed & vsque ad calcamenta cuncta se expoliabat, tantummodo vt captiuus subueniret. Id etiam & in peregrinos Christi sepiissime faciebat. O quoties debitor esset: voluit, vt debitoribus subueniret? Quoties brachile aureum, pugnam quoque auro gemmisque comptam sibi subripuit, tantum vt miseris succurreret: Vt autem breuiter comprehendam, tantam captiuorum multitudinem per succedentia temporum spatia à duro dominorum absoluit iugo, tantas eleemosynas diuerso hominum generi vtriusque sexus diuersis Ecclesijs ac monasterijs distribuit, vt nullus ea orator, quantumuis studiosus, quantumuis eloquens, ad plenum narrare sufficiat. Redemptos n. captiuos protinus coram Rege statuens, iactatis ante eum denarijs, chartas eis libertatis tribuebat. Deinde trinam ipsi optionis proponebat electionem, i. vt si qui velint iam liberi ad propriam remeare patriam, ipse eis in quantum suppetebat, præberet subsidium. Si qui autem cum ipso velint permanere, libens valde accommodabat assensum, ita duntaxat, non iam vt serui, sed potius vt fratres cum eo degerent. Porro si quos suadere poterat, vt venerabilem monachorum vitam arripientes, elaustra cœnobij expererent, hos tanquam dominos insigniter honorans, vestimenta etiam & quæque necessaria tribuens, illico archisterijs cum exultatione destinatos, cum grandi demum sollicitudine eorum gerebat curam. Habebat præterea secum plures vernaculos, in suo contubernio degentes, sibi que necessario iugiter obtemperantes. Ex quibus erat Baudericus, eiusdem libertus comprouincialis, qui in omnibus honeste valde eius curam gerebat. Erat etiam Timenus, genere Sueuus, fidelis cubicularius laicus, qui postea ad mercedis cumulum peruenit interemptus. Necnon & Buchinus, ex gentili conuersus: qui & ipse postea venerabilis extitit, ac Ferraricus cœnobio præfuit. Andreas quoque & Martinus, atque Ioannes, qui eo etiam procurante ad clericatam peruenire meruerant. Sed & alij quamplures, quos enumerare perlongum est: qui diu noctuque in eius camera cum omni studio solenniter canonicum adimplere studebant cursum.

Multis persuadet monasterii instituti vitam attinere. Aliquot eius præclari discipuli, vel salutares.

XII. MULTITUDO præterea pauperum, sicut apes ad aluearium vndique: quotidie ad eum confluebant, intantum vt si quis ignotus aut peregrinus Eligium inquirens domicilium, cum de eo interrogaret quempiam, id ab eo acciperet responsum: Vade in illam plateam, & vbi pauperum cœtum conspexeris, illic vti que & Eligium reperies. Sicut enim: vt dictum est, apes circumdant fauim, ita assidue turbis pauperum constipatus incedebat Eligius, quibus aut perse, aut per famulam alimoniam pariter & eleemosynam tribuens, benignissime quotidie refovebat. Habebat autem & oculos, vbi autem distribuendum secum portare iugiter consueuerat, nec sicubi pauperem fortuito obuium habuisset, dilatio vel parua porrigendi intercederet. Quod plura: Quicquid habuit, excepto tegumento & victu torum egenis & monasterijs dispartit sciens Apostoli esse præceptum. Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti sumus. Nam qui voluit diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Nam cum vespertinis horis saepe post biduum nonnunquam post triduum paratum accederet sumere cibum, destinatis in diuersa famulis, omnes quos inuenire potuisset

Canonicum cursum, id est preces horarias & que canonicas. Pauperes benignissime fouet.

1. Tim. 6. Obserua eius iaculam.

DE S. ELIGIO EPISCOPO NOVIOMENSI.

inereamur ad cœlestia regna vterque conscendere. Quam eius petitionem libenter Rex, sicut solebat, admisit: & quod ille poposcerat, sine mora, dato præcepto, concessit. Erat autem tempus, quo census publicus ex eodem pago in Regis thesaurum inferendus exigebatur: cumque omnis ille census, in vnum collectus, Regi pararetur afferendus, vellerque tum domesticus, tum monetarius aurum ipsum prius fornacis coctione purgare, vt pro more purissimum atque rutilum aulae Regis præsentaretur metallum, (Nesciebant enim Eligio prædium esse concessum) togio præueniens nunciatus, opus cœptum interciperet, eiusque id dominio reuocaret. Mox ergo vt hoc nunciatum est, cunctis loci illius accolis exultantibus, & opus perfectum est, & eius ditioni commissum. Quo in loco primum ac potissimum virosum Dei construxit monasterium: vbi etiam Abbate constituto, multos ex suis vernaculis mancipauit. Plures quoque ex diuersis prouinciis vsque ad centum & quinquaginta monachos congregauit, redditusque terra, qui affluenter possent sufficere, delegauit. Ipse vero tanta fe deuotione, tantoque amore eidem loco impendit, vt quicquid habere potuisset, quicquid à Rege adipisci, quicquid digne cõparare, illi destinaret, additis etiã illis, quicquid magnates sua spõte ei largiti essent. Videres plaustris vehi onera, copiosa vascula, tũ aenea, tum lignea, vsq; illorũ necessaria. Tum quoq; vestimenta, ad lectum attinentia, & lintamina atq; mappas: sed & sacrarum volumina scripturarum plurima. Denique omnia, monasterij vsibus necessaria, intantum, vt improbi quidam ea causa, in genatio alteri loco destinasset.

Obrinet à Rege lectũ constituen- do mona- sterio apul- simum.
Solennia- censu mo- nasterium conditur à S. Eligio.

XVII. QVEM ad locum etiam ipse accessi, & tantam illic sacræ regulæ obseruantiam vidi, vt pene sit vita singula- ris eisdem monachis præ cæteris Gallia monasteriis. Est autem congregatio etiam nunc magna, diuersis gratiarum floribus ornata. Habentur ibi & artifices plurimi, diuersarum artium periti: qui in Christi timore perfecti, semper ad obedientiam sunt parati. Nullus ibi quicquam proprium sibi vendicat: sed vt in actibus legitur Apostolorum, inter ponorum nemora, & hortorum amœnitate virentia, in hæc ei verba libeat protinus prorumpere: Quam pul- chra tabernacula tua iacob, & tentoria tua israel: vt valles nemorosa, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas. De talibus per Salomonem dicitur: Habitacula iustorum benedicen- tur. Est autem idem cœnobium haud procul à Lemouica vrbis situm, sex circiter miliarib. ad plagam ditans meri- dianam. Ambitur vero in rotundum muro non quidem lapideo, sed fossa sepe munita, decem fere stadiorum ha- bente spatium in circuitu. Ex vno quidem latere munitur optimo flumine, cui mons excelsus sylua opertus, ac præ- rupta valde rupes imminet. Omne autem spatium monasterij, diuersi generis arbores pomiferæ occupant: sicq; illic segnis animus recreatur, ac si partem amœnitatis paradisi se occupasse gratuletur.

Actor 4.
Num. 24.
Prouerb. 3.
Situs amœ- nissimus monasterij Solennia- cens. Condir vir- ginum cœ- nobium. Afceterij, pro mona- sterio.

XVIII. ISTO igitur cœnobio in omni opere perfecto, omnique ex parte cum solertia stabilito, cogitabat in Parisien- si vrbe fabricare Xenodochium. Sed excellentiori consilio, Deo inspirante, concepto, cœpit ex domo sua, quam in eadem vrbe ex munere Regis acceperat, virginum Christi ædificare domicilium. In quo opere diu multumque in- stantissime desudans, dignum tandem sanctuarium virginum construxit Asceterium. Vbi districtam constituens disci- plinam, vsque ad trecentarum numerum puellarum ex diuersis gentibus, tam ex ancillis suis, quam ex nobilibus Francia matronis congregauit. Quibus & Abbatissam, dignam Deo puellam, nomine Auream, filiam scilicet Mau- rini & Quiræ, constituit. Terræ etiam redditus copiosos delegauit, atque ex integro omne suum studium eo con- uertit. Videres & ibi trahere vniuersæque velut vitillissimam apem, cuncta monasterio necessaria, vasa simul & vestimen- ta, necnon & sacra volumina, aliaq; quam plurima ornamenta. Nam quicquid huic sexui congruere & necessarium fore videretur, vt pijsissimus pater solerti satis in omnibus diligentia & cura sollicita prouidit. Cumque opera omnis, cunctaq; domus necessaria in eo loco completæ essent atq; perfectæ, vnum adhuc restabat, vile quidem, sed neces- sarium, ædificandum domicilium. Et cum non haberet terræ copiam, omnia etiam ædificij occupata essent, adia- cebat illic ad opus necessarium area quædam fiscalis exigua. Præcepit ergo metiri terram, vt sciret quanta esset: con- festimque abiit ad principem, suggessit de area, & sine mora obtinuit quod petebat. Cumque reuersus ad aream, li- nea iactata amplitudinem habitaculi expendisset, inuenit quasi pedem vnum amplius spatium, quam ipsi Regi in- dicaasset. Contristatus igitur, vt qui nemini velle imponere, se Regi esse mentitum, relicto protinus opere, ad au- lam mœtus rediit, moxque vt ad Principem venit, humi se strauit, mendacium indicauit, aut veniam, aut mortem poposcit. Sed cum Rex minutissimæ rei causam cognouisset, magis in stuporem versus, eius iniuriæ condoluic, at- que ad circumstantium sese conuertens frequentiam: Ecce, inquit, quam præclara & quam venerabilis Christi fi- des. Duces mihi & domestici spatiosas subtipiunt villas, & Christi famulus propter fidem, quam habet in Domino, nec palmum quidem passus est nobis celari de humo. Sic ergo elementer Eligio consolato, duplicauit donum, quod dudum pusillum tribuerat. Ex quo factò liquido potest intelligi, quantum vir sanctus mendacij culpam pertimuit, qui vilissimæ rei erratum in sua noluit herere conscientia. Talis eum fides ad cælum euexit: hæc illum fidelitas & Deo charum, & apud homines præclarum fecit.

Nota Inno- centissimi vii miram religionem.
Fidem hic pro fidelita- te accipit.

XVIII. IGITUR cuncto opere monasterij peracto, atque omnibus ædificiis ancillarum Dei absolutis, pro quibus mercedem laboris adeptus est lucra animarum: ædificauit postremo basilicam in honore S. Pauli Apostoli, ad an- cillarum Dei corpora sepelienda. Cuius tectũ sublimia plumbo eleganter operuit. In ea basilica beatus Quintilla- nus Abba humatus est. Ædificauit etiã, imo renouauit basilicam in honore S. Martialis Lemouicini pontificis & con- fessoris, eaque vrbane stabilita, tectũ eius plumbo vestiuic. Cumq; eiusdem sancti reliquias satis deuotus cum ma- gno triumpho, magnoq; vtriusq; sexus comitatu, cum melodia psalmodiarum ac dulci modulamine antiphonarum chorus eo deferret spallentium, miraculum Dominus declarauit memoria dignum. Ob hoc enim & Eligius ea via deportari volebat sacra pignora, cum potuisset alia reatius & compendiosius. Erat haud procul à tramite illo clau- strum tetri carceris, vbi septem viri siue noxij, siue innocentes, in tetra custodia tenebantur. Cum ergo Eligius, vti quondam Dauid ante arcam exultans atque tripudians, cum reliquis & præfato agmine in voce exultationis præ- teriret, mox vt ad ergastulum propinquare cœperunt, repente gestator pignorum graui pondere depressus, solo fi- xus restitit. Cumque omnes eum compellerent promouere gressum, ille fe id nullatenus posse voce publica confes- sus est. Stantibus igitur cunctis, & ad rei euentum obstupescitibus, vincti in carcere, lenis tonitruu ceperrunt audi- re vocem, statimq; vis quædam cum magno impetu adueniens, totum ab imis carcerem valide concussit: moxq; ef- fractis feris omnibus, nexibusq; dissipatis, ostia obferata patuerunt inclusis. Ilico vestigia depressa ferentium pigno- ra, releuata sunt: & rei è carcere egressi, ecclesiam petierunt. Oes igitur, qui aderant, in stupore versi, ceperrunt attol- lere nouitatem miraculi, ac merita duorum coniuicta simul sanctorũ, Martialis laudem, Eligij fauorẽ prædicare. De- niq; quicunq; hæc viderunt, Christo Dño vberes laudes, qui in suis operatur feruis, continuis vocib. depromebant.

2. Reg. 5.
Præclaram miraculum ad reliquias S. Martialis

XIX. P O S T aliqua temporis curricula, cœperat vrbs Parisiaca seuissimo cremari incendio. Nam cum tota pene ar- deret ciuitas, vsque quæque vis flammæ edacis ferebat glomerantes quaq; in parte fauillas. Tunc Eligius mœtus, cum videret iam supra suum monasteriũ flante vento, ad eamq; quam supra diximus, ecclesiam globos flammarum

Lutetia ar- det.

Ecclesia à sancto Eligio extructa, diuinitus conseruatur. Virutes eius euincuntur.

cum aribus & carbonibus ferri, grauiter ingruit. Iam enim inualecente igne, in promptu erat, vt etiam tegumentum basilicæ fundere tur vi vastantis incendii. Attollens ergo Eligius vocem, cum gemitu dixit: O sancte Martialis, cur domuitur modò non succurris? Certe enim noueris, quod si hodie te non curante crematur, nunquam iam ab Eligio in aërum restaurabitur. Confestim vero adfuit Domini gratia, & aliam in partem vento flammam impellente, & ecclesia, & totum eius monasterium remansit incolume.

Benignitas eius in pauperes. Math. 5. Eccl. 3. Luc. 11. Job 31.

Hic itaque transactis, iugiter vir sanctus in tenuis manebat diuini officij. Erat in elemosynis præstandis largus, in vigilijs sedulius, in oratione deuotus, in charitate perfectus, in humilitate profusus, in doctrina præcipuus, in sermone parcus, in locutione cautus, in conuersione sanctissimus, nulla mundi compede constrictus, ad præstanda seruis Dei officia & obsequia accinctus, ad redimendos captiuos sollicitus, ad laudandum egenis diffusus, in duris afflictionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutissimus, in hospitalitate latissimus, inter opprobria securus, inter odia beneficus, in prosperis & aduersis celo semper intentus. Non poterat in eo inuenire humani generis inimicus, nec quod fraude deciperet, nec quod simulatione fuscaret. Synceritatem quidem mentis, vultus sinceritate monstrabat: & pietatem clementissimi cordis, sermonis lenitate prodebat. Nihil quippe eius animo clementius, nihil illius seueritate iucundius, iucunditate nihil seuerius, nihil risu grauius, nihil proflus tristitia suauis. Si pauperem vidisset, sustentabat: si diuitem, ad beneficandum exhortabatur: Deum testem inuocans, pro eius se nomine hæc omnia facere. Nemo pauperum ab eo vacuus reuersus est, illud cuius reuerfus est, in his Christum adspiciens, se amplecti gestiebat: atque indumenta tribuens, sub inopis veste, Christi se membra tegere credebat. Hoc certe existimabat se perdere, quicquid elemosyna non absumeret: id tutissime gudebat recondere, quod dara egentium necessitas ipsi auferret. Valde quippe deuotus, in eorum visibus substantiæ exaggerabat pondus: vt quo pauperior esset seculo, locupletior Deo fieret. Considerabat quidem, quia quotidie de se non potest, quod peccetur: ideo nec quotidianas debere deesse elemosynas, quibus peccata tergantur. Et ob hoc cum Domino suo pecuniam diuidens, lætabatur se substantiam suam partiri cum Christo, faciens eum possessionum terrestrium participem, vt & ipse faceret eum sibi regnorum celestium coheredem. Illi scilicet assignabat facultates, vt ipse custos esset perpetuus: sciens quod patrimonium Deo creditum nec te publica eripit, nec filcus inuadit, nec calamnia aliqua forensis euertit. Sciens etiam scriptum esse, quod ea hereditas bene reconditur, quæ Deo custode seruetur. Eius vero apud suos monita, non fuerunt aliud quam magisteria diuina, fundamenta scilicet corroboranda fidei nutrimenta fouenda animæ, gubernacula dirigendi itineris, præsidia obtinenda salutis. Dignum ergo est, vt eum boni imitentur & diligant, plebs colat, nox timeant: quem ita diuina virtus illustrauit, vt etiam in laici habitu habuerit à Deo collata dona, doctrinamque mellifluam, & Spiritu sancto conatam, de desiderio Christi salutam, de aeterna beatitudine semper sollicitam. Quæ sic religiosus extitit ac timens Deum, vt seculi oblitus dignitates, omne consortium cum egenis haberet & monachus.

Christum in pauperibus complectebatur, &c. Pauperibus dum impertires suas, auget sibi opes in celis.

Lussidium pro Luxuio, nisi fallor. Innumera in Gallis monasteria.

DENIQUE cum frequenter ad eum monachi quique religiosi confluerent, nec sic tamen eorum satiabatur alio quo: sed aliquando etiam nimis sanctæ conuersionis ardens desiderio, properabat ad monasteria, maximeque Lussidium, quod erat eo tempore cunctis eminentius atque distinctius. Neque enim tam crebra adhuc erant in Gallijs monasteria: & sicubi essent, non sub regulari quidem disciplina, sed proflus erant in malicia seimti veteris secularia. Præter Lussidium ergo, quod solum, vt dictum est, districtiorem regulæ solerter tenebat: Solenniense monasterium in partibus occiduis huius religionis exitum caput. Ex quo demum multi sumpserunt & initium & exemplum, adeo vt nunc quoque, propitia diuinitate, innumera per omnem Franciam & Galliam habeantur sub regulari disciplina, alma vtriusque sexus cenobia. Itaque, vt dicere cœperam, quis valeat enarrare, cum quanta Eligius deuotione, quantaque humilitate prædictum monasterium adiens, inter fratres incederet? Videres eum cum ianuam ingrederetur monasterij, deiecto in terram vultu, de pressis luminibus, capite in humeros submissio, toto extenuato corpore, cum magna grauitate inter fratres versari, & cœram singulis monachis se proprie humi prostrare, atque ab omnibus deuotissime benedictiones haurire. Cumque ab eis recederet, pro largi illis data elemosyna, vilissimam panis tortam, vt vocant, pro benedictione sibi vendicabat: eamque pro magno amplectens munere, diebus singulis quousque durare in corrupta potuisset, eulogias ex ea veluti sacram communionem, ieiunus sumebat.

Reuerentia erga monachos.

Job 30. Quid hac charitate admirabilius? Vide cibum eius & potum.

HABEBAT vero & hanc consuetudinem, vt vbique iter ageret, si sciret eadem se nocte vel ad monasterium, vel ad qualemcunque ecclesiam, siue etiam ad religiosum quempiam virum posse attingere, nullatenus cibum sumeret, etiam si biduanum vel triduanum ieiunium expleret, priusquam ad locum destinatum quauis defessus pertingeret. Sed & si nosset venerabilem, ad quem pergebat, locum esse, ilico ab equo descendens, per tria vel quatuor millia pedestri labore conficiebat iter, donec ad sancta illa posset limina pettingere. Cumque eo ventum esset, priusquam in domum ingrederetur, mittebat pueros fideles, qui omnia late vagantes scrutarentur loca mansionis, & sicubi possent mendicos, egenos vel peregrinos inuenire, omnes, quos reperissent, ad se aut adduci, aut certe deportari iubebat. Quibus ipse occurrens, si morbidum videret, medebatur: si putridas habentem carnes, ipse saniem radebat: vt cum Iob dicere valeret: Flebam quondam super eo, qui afflatus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Porro si horrentia conspiceret ora, proprio palato perficans, digito dolorem leniter mulcebat morbidum. Sic nimirum omnia cum cura & diligentia perficiens, iubeat cunctos suos sedere per ordines: & priusquam ipse quicquam sumeret ex cibo, omnibus manu propitia & escam præbebat, & merum. Postremo ipse Deo gratias actans, vna cum eis sumebat cibum, sed parcus multo, quam illi. Cum enim illi carnibus vterentur & vino, ipse panem pro cibo, & pauxillum aceti aqua mixti pro potu sumebat. Octo namque vel decem fluxere anni, quibus nunquam vinum hausit. De carnibus vero melius tacere puto, quam aliquid dicere: quandoquidem eas post propositum nec edere, nec attingere sustinuit. Intra illos autem, quos dixi, annos, non nisi semel memini eum propter hospites, charitate exigente, ex volatilibus parum aliquid gustasse. Porro autem peracta refectio, cum singulorum prius abluisse capita, manus demum abluens, & pedes abstergens deosculabatur. Ad extremum in lectos eos reponens, diligenter ad eorum capita puluilllos componebat. Deinde se ipsum spolians indumentis, cubitum se collocare simulabat: sed cum omnes alto sopore pressos aduiceret, adhibitis secum paucis fidelissimis famulis, si esset in ciuitate, castro, vel vico, omnia orationum loca profunda iam nocte circuibat pene inuisus: & si modis omnibus redire posset ante lucem,

... illam suam
... officij
... præstandis
... XL
... XXI
... XXII

cem, ad stratum suum de f. flus reuertebatur. Quod si ecclesia in loco hospitij non haberetur, completo, vt dictum est, ve spero omni officio, simulabat se in strato quiescere. Mox autem vt eius cubicularij obdormissent, exiliens è lectulo, totam se prosternebat in pavimento, ibique omni noctis spatio exacto, cum aurora diei daret initium, iterum se in lectulo reponere. Hæc autem ita faciebat ob vitandam ostentationem, illi soli cupiens ea perspecta esse & cognita, qui dicit: O a patrem tuum in absconso, & pater tuus, qui videt in absconso, reddet tibi. Sic nimirum se comparabat, sicque faciebat Eligius & in itinere, & in propria domo, & hic perpetuus ei mos fuit cunctis diebus vitæ. Atque his beatis actibus intentum, intantum diuina prouexit clementia, vt adhuc in laico habitu, Domino largiente miraculis coruscaret.

Matt. 6.

XXIII. DENIQUE quodam tempore, cum anniuersaria Parisiis sancti Dionysij martyris celebraretur passio, dum vigilia à Clero caneretur in choro, egressus Eligius è templo, ad atrium se conferebat: viditque eminus virum cunctis membris contractum, contra sanctum se pulerum iacere in pavimento. A Deo forte inspiratus, accessit ad hominem, blandique eum compellans, cepit ab eo inquirere & tempora claudicationis, & causam ægritudinis: simul ex eo sciscitans, num spem haberet in Christo, crederetque se quandoque sanandum, itemque post mortem resurrecturum, & vel præmia, vel penas, pro meritorum qualitate, recepturum. Cumque ille eius secutus verba, cuncta hæc se credere fateretur, rursus Eligius: Si ergo hæc, inquit, vt aditrus, credis, quid ita inaniter hic iaces? Roga potius hunc sanctum, vt intercedens apud Dominum, reddat te protinus sanum. Dicente autem illo, se ea causa ibi excubare, Eligius eum intuens, Credis, inquit, posse hunc sanctum isthuc tibi apud Deum obtinere? Illo respondente, se sic credere: rursus ad eum Eligius: Si sic credis, ait, promitte te iam deinceps Deo seruiturum, & vide ne vacillet fides tua, & absque mora sanabit te Dominus. Illo per omnia fidem dante, fixit Eligius genua in terra, & prolixè orauit. Deinde oculos pariter & palmas ad caelum attollens, Dominum Iesum fide plenus, promissionis suæ fideliter admonuit, qua dicit: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. Itemque: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Cumque pleno pectore ac fida deuotione deposceret, conuersus ad ægrum, apprehensa eius dextera, ait: Si indubitanter credis, sicut promittis, in nomine Domini Iesu Christi surge, & sta super pedes tuos. Atque hæc dicens, attraxit eum ad se fortiter, & ilico nexibus artuum resolutis, eleuatus æger stetit, moxque consolidati sunt pedes eius & membra, & sanatus est ex ipsa hora. Comminans autem ei Eligius & contestans, præcepit, vt si nollet rursus talia pati, nullum aliud de reddita ipsi sanitate verbum ediceret, nisi quod Dominus Iesus per sanctum Dionysium eum sanasset.

Præmia & poenæ pro ratione meritorum.

Marc. 11. Ioan. 14.

Sanat contractum.

XXIV. QUODAM iterum tempore, cum prætereunte Eligio copiosa pauperum turba eminus confederet, accedens ille ad eos, singularique propinquans, vt solebat, sanctis digitis elemosynam in singularum includebat pugnos. Cumque ad quemdam ventum esset, qui contractam aridamque habebat, Non hanc, inquit Eligius, sed alteram quantumcunque potrige. Illo, vt aridam ostenderet, eam proferte volente, apprehensa ea, Eligius animo cepit rogare Christum. Cumque brachium hominis palparet à cubito, simul atque extraxit manum, coactis remissis neruis, curuos digitos direxit. Deinde oleo allato manum perungens, quamprimum eam ita solidam sanamque effecit, vt erat altera. Cum autem illi, qui id videbant, eisdem adsciberent, ille gratia humilitatis contentus, caute satis occultare tentauit, ita dicens: Ego putauit ideo illum fingere, vt à me facilius elemosynam posset percipere.

Manū aridā restituit sanitati.

XXV. ALIO tempore cum aliquo iter haberet, obuiam ei venit pauperum turba, eius iam opinione collecta. Quibus elemosyna, vt solebat, data, voluit insuper sui fatigatis laborem temperare itineris. Cepit eorum quærere ex ministris, quisnam eorum potum apud se haberet. Illis, vt res erat, minime se habere dicentibus, vnus tandem ait se lagunculam, in qua parum sit vini, habere. Quo protinus illato, vir sanctus benedixit, & vt pauperibus offerret, imperauit. Sed quid erat tam exigua mensura, trium fortasse cotylarum, in tantam pauperum turbam? Cum ergo pincerna pauxillum mitteret in scyphum, mox increpatus ab Eligio, totum scyphum implere iussus est. Pueri autem lagenæ exiguitatem obtendente, statim ille signum Crucis apponens, Eia, inquit, eia misce crateram plenam: quoniam magna & magna est Domini clementia. Sic ergo factum est, vt ex ea vini quantitate & vniuersi largissimi haurirent potum, & eius tamen exiguitas non deficeret: ita vt in illo vasculo, quod vir sanctus Cruce signauerat, liquor vini non quidem augetur, sed protinus nasci crederetur.

Cotyla est mensura, quæ alias dicitur Hemina quod sit dimidia pars sextarii.

XXVI. CVM aliquando Parisiis loca orationum circiret, veniens ad basilicam sancti Germani confessoris, vidit illic claudum quemdam carruca vectum, querulis se vocibus inclamare. Ad quem accedens, eius valde misertus, manus ei voluit imponere. Sed humilitatis pristinae recordatus, protinus se ab eo subtraxit, alteri potius quam sibi, fauoris gloriam tribui volens. Præcepit tamen ministris, vt auferentes ægrum à carruca, in ecclesiam deportarent, ac iuxta cancellum iam dicti sancti confessoris deponerent. Quod cum factum fuisset, ingressus in basilicam, prolixè orauit, monuitque claudum in fide immotum persisteret, donec eum Dominus sanari iuberet. Nec mora: post hæc claudus vociferari cepit, totoque corpore contremiscere. Cumque omnes procul stantes ad spectaculum concurrerent, confestim claudus, resolutis neruorum vinculis, liber à pavimento surrexit, & ita incolumis ab ecclesia processit. Fuerat is annis nouem claudicationis impedimento adstrictus. Tum vero Eligius ex intimo corde Christo gratias referens, iter cepit lætus iam peregit.

Magnum miraculum. Vide humilitatem.

Claudus sanatur.

XXVII. CARPEBAT quandoque iter adhuc in laico habitu cum pueris suis è villa regali, quam Scerpiniacum vocant. Cumque peruenisset ad Gamapium vicum, ingrediens ilico basilicam, inuenit quendam pauperem claudum, pro foribus iacentem. Qui viso Eligio, cepit clamoribus petere elemosynam ab eo, vel aliquam sibi adhiberi consolationem. At Eligius sciens forte donum Spiritus sancti, accessit ad eum, dicens: Rogemus Deum pariter, si forte incolumem te reddat. Et mox introducens eum in ecclesiam, præcepit enixe orationi insistere. Ipse vero prosternens se in terram, diutissime orauit. Deinde paululum se erigens, cum videret adhuc claudum iacere, rursus orationi incubuit, & lachrymabiliter precem fundens, tam prolixè orauit, tantasque lacrymas effudit, vt iis partem pavementi humectaret, ac veluti riualum decurrentem in terram efficeret. Tandem roboratus fide, erexit se, & cum magna fiducia ad ægrum accessit, manuque eius apprehensa, dixit: In nomine Domini nostri Iesu Christi filij Dei excelsi, surge & ambula. Et confestim profecuta est salus verbum hominis Dei, conualuitque æger & surrexit. Omnes autem, qui aderant, audiebant cum magno stupore iuncturas & neruos, atque orania ossa claudi illius, crepitare & solidari. Sanus ergo factus est ex illa hora, & ambulauit, exiliens, & laudans Deum cum omni alacritate. Fuerat enim ex multis iam annorum spatiis vinculis artuum adstrictus, atque ob id magis cunctos occupabat admiratio, quod tam celeriter eius curatio fieri potuisset. Dedit autem ei elemosynam vir beatus, & dimisit eum in pace. At ille adorans glorificansque Deum, reuersus est in locum suum. Tum Eligius terribiliter cepit adiurare pueros & cunctos comites suos, ne, quousque in corpore ipse maneret, rem gestam vlli hominum indicarent: magno opere metuens, ne in virtute facti, mens eius humanis laudibus grauaretur.

Præcipit claudo vt surgat, mox que fit sanus.

XXVIII. QUODAM die copiosa pauperum multitudine ad eum conflente, totum pene, quicquid auri habere poterat, illis erogauit. Cumque iis dicebantibus, alij aduentarent, loculo auri solcite percurtato atque excusso, nihil penitus reperit, quod eis tribuere posset. Porro à quodam è suis familiaribus auri summa accepta, eam pauperibus dedit.

Sūmā auri accipit mutam, vt det pauperibus.

Dicitur
pecunia et
crumenam
imponitur.

dedit. Iis abeuntibus, post aliquot horarum spatia ecce superueniunt & alij. Tunc Eligius superioris temporis minime recordans, alio forte mente intentus, protulit, quam prius scrutatus erat, crumenam: & ubi antea nihil repererat, mox ut eam aperuit, aurum in illa conspexit, idque pauperibus quamprimum elargitus est. Atque tum demum prioris facti non sine admiratione reminiscens, nomen largitoris Christi cum ingenti exultatione glorificauit.

Cæci signum
Cruces illu-
minat.

C V M aliquando Parisiis commoraretur, & ad necessarium quendam locum abire pararet, explorantes e-
geni, qua transiturus esset, cuncti ex more ad pontem sese contulerant. Quo cum Eligius aduenisset, singulisque, ut
solebat, singulatin in manus elemosynam includeret, peruenit inter cæteros ad quendam cæcum, querulis valde
vocibus clamantem. In cuius manum cum elemosynam imponere vellet, subtrahens ille manum, clamabat vir-
tute qua poterat: Domine Eligi, exerce me in pietatem: oculis Crucem imprime: quod magis desidero, præbe.
Tum ille valde ciuilitate dissimulans ac subridens, Tu, inquit, amice, nonne te nosti signare? Nouerat enim vir fan-
ctus iactantiam virtute fugere, in quo tamen non poterat gratia concessa latere. Sed cum ille eadem ingeminans,
importune clamaret, Tu, inquit, domine, tu signa: ille fidem hominis cernens, signum Crucis impressit. Et
(ô mira Christi potentia) statim signum sanguinis vnda secuta, diu clausas ilico referauit in fronte fenestras, atque
ingrediente die, fecit discedere noctem. Sicque homo gemino munere percepto, adorans Christum, laudans Eli-
gium, discessit.

Obserua-
tam sancti-
simi viri pu-
ritatem &
synecritatē.

ALIO tempore Parisiis degente illo, mane ad eum tremebundus aduolauit custos basilicæ sanctæ Columbe
virginis: prouolutusque pedibus eius, nunciauit, eadem nocte se quiescente, spoliatam omni ornatu basilicam.
Quod Eligius audiens, tristis admodum effectus, cito tamen ad solita spei præsidia recurrens, clementer refouit cu-
stodem. Deinde ad sanctæ Columbe oratorium pergens, oratione præmissa, in hæc prorupit verba: Audi, sancta
Columba, quæ dico: Nouit meus redemptor, nisi ornamenta huius ædis furto ablata cito reduxeris, me vepribus
allatis ita hanc ianuam obstructurum, ut deinceps nunquam tibi in hoc loco veneratio exhiberi possit. Dixit
hæc, & recessit. Et ecce sequenti die custos maturius surgens, inuenit vela omnia vsque ad minimam pallam,
sicut prius fuerant, restituta. Tunc concito cursu quanto pridie tristior, tanto nunc lætior custos ad beatum
Eligium properans, ei hæc nunciauit. Atque ille accedens, & omnia, sicut dudum fuerant, suis in locis composi-
tura cernens, martyrem quidem laudauit, sed Christi nomen, sicut & semper, vberius cum hilaritate magnifi-
cauit.

Anstic, pro
Austria, et
vt alij vo-
cant.

Excitat
mortui, &
tamen dili-
mular.

IN TER cætera autem infinita bonorum suorum operum acta, etiam hoc apud Regem obtinuerat, ut quæuis
humana corpora, quæ vel Regis seueritate, vel iudicum censura diuersis ex causis per multimoda argumenta perem-
pta essent, vbicunque inuenire potuisset, siue per ciuitates, siue per villas, licite posset ex rotis & patibulis deposita
sepelire. Delegauit ergo ex comitibus suis vespillones, Gallebo dum scilicet atque Vincentium cum illorum colle-
gis, qui huiusmodi curæ insisterent, & vbicunque pergerent, siue in proximas vrbes, siue in longinquas, iugiter se-
cum sarcula ferrent, ut sicubi cadauer inuenissent, continuo illud humo tergerent. Igitur cum quodam tempore in
comitatu Regis, Austriæ partes peragrarent, deueniunt ad urbem quandam, quæ Stratoburgus vocatur. Cum-
que haud procul ab vrbe essent, adspicientes eminus, vident hominem, cui ipso die vita laqueo extorta erat, pende-
re in patibulo. Protinus igitur accedentes, illum deponunt, ut pro consuetudine sepulturæ eum traderent. Sed
vir venerabilis sensit forte operandum: dumque sepultura paratur, festine ad corpus appropinquans, cepit illud
ab imis vsque ad summa palpare. Vbi autem sensit adesse animam, mira arte à se virtutem facti repellens, O quam
grande, inquit, scelus, nisi Dominus adiuuisset, perpetrare poteramus, si corpus hoc humo texissemus, cum anima
in ipso sit. Hæc dicens, cunctis mirantibus, iussit eum vestimentis indui, & quiescere paululum. Deinde recrea-
to spiritu, vir ille surrexit è terra, tanquam nullam passus iniuriam aut molestiam. Quod factum cum in vrbe illa
percrepisset, mox aduolantes eius hominis insectatores, importune eum rapere, & denuo morti tradere cona-
bantur. Sed Eligius vix è manibus illorum eum eripiens, Regem pro eo deprecatus est, chartamque securitatis ab
illo impetrauit, eumque defendit. Is non diu post ita se subtraxit ab eius contubernio, Eligio fortassis conscio, ne
re gesta amplius in vulgus diffunderetur, ut nunquam deinceps à ministris eius conspectus sit. Sed de his ista suffi-
ciant. Satis autem est, solum Deum non latere, quæ occulte vel in seculi habitu, vel in venerabili & Apostolica ton-
sura gesserit. Veniam nunc ad ea, quæ artificio manuum suarum effectit, eaque quanta possum breuitate per-
stringam.

Multas san-
ctorum the-
cas precio-
sas fabrica-
uit.

Axibus, pro
laminis ar-
genteis.

Anno 647
vt habet Au-
moine de

gest. Franc.
lib. 4. ca. 33.
Baron hoc
anno.
Hanc here-
sim excita-
uit Paulus
Constant.
Epif. vt est
in Vita S.
Martini Pa-
pæ 12. No. 6.

IN TER alia bonorum operum insignia, multas sanctorum ex auro, argento atque gemmis fabricauit thecas
siue tumbas: puta Germani Parisiensis Episcopi, Seuerini Abbatis Agaunensis, Piatonis presbyteri & martyris,
Quintini, Luciani Bellouacensis Apostoli, Genouefæ, Columbe, Maximiani, Iuliani, multorumque aliorum:
sed præcipue beati Martini apud Turones, Dagoberto Rege impensas præbente, miro officio ex auro & gemmis
thecam confecit. Sancti quoque Brictij fecit tumbam, itemque aliam, in qua corpus beati Martini antea iacuerat,
elegantè composuit. Magnum præterea beneficium eidem ecclesiæ apud Regem obtinuit. Nam pro reuerentia
sancti confessoris Martini, Eligio rogante, censum omnem, qui reipublicæ soluebatur, Dagobertus Rex illi eccle-
siæ ex toto condonauit, scriptoque confirmauit. Atque ab eo tempore omne ius fiscalis census ecclesia sibi vendi-
cat, ut vsque in præsens, in eadem vrbe per pontificis literas Comes constituitur. Fabricauit etiam Eligius mauso-
leum sancti martyris Dionysij in Parisiensi ciuitate, & super illud teetum marmoreum mirifico opere auro & gem-
mis ornatum, itemque cristam & species de fronte magnifice composuit: necnon & axes in circuitu throni altaris
auro operuit, & posuit in eis poma aurea atque gemmata. Lectorium quoque & ostia diligenter argento vestiuit.
Sed & teetum throni altaris argenteis operuit axibus. Fecit quoque *repam in loco anterioris tumuli, & altare
extrinsecus ad pedes sancti martyris fabricauit: tantumque illic, suppeditante Rege, suam exercuit in dextram, atque
ita suum declarauit ingenium & artificium, ut pene singulare sit in Galliis ornamentum, & in magna omnium ad-
miratione vsque in hodiernum diem.

XXXI

HIS operibus mirifice perfectis, atque omnibus circumquaque gentibus sedatis, ferocissimis etiam Vacceis
ditioni suæ hostili gladio subactis, mortuus est Rex magnus & inclytus Dagobertus, & sepultus est in eadem
sancti Dionysij basilica sub arcu in latere dextero. Cui successit in regno filius eius iuuenulus ætate, nomine Clo-
doveus. Sub huius regni principio nefanda hæresis in partibus Orientis cooperat pullulare, Constantio tunc Ro-
mani Imperij apicem gubernante. Ij ergo hæresis archæ nequiter Ecclesiasticam ausu suum violare regulam, & pere-
grina quædam à veritate docere ac prædicare, asserentes Dominum & Saluatorem nostrum Iesum Christum mini-
me habere formam serui, neque eum ex Maria veram assumpsisse carnem, profanis vocibus garriebant. Quæ res
plurimos in Ecclesia Dei perturbabat, & plerosque iam contagium huius pestiferæ assertionis infeceat: nec solum
vrbes, in quibus morabantur, sed & vrbes, quæ est caput omniū, Romam paulatim iam eorum prauitas penetra-
bat. Erat autem eo tempore Romæ præsul beatissimus Papa Martinus: qui sollicitè ac viriliter pro hac causa inuigi-
lans, adeoque pugnans, multa probra & aduersa ab hæreticis sustinebat. Vnde tandem permotus, cum & Impera-
torem

XXXI

XXXI

XXXI

XXXI

XXXI

XXXI

rorem, & plures alios cerneret eorum assertionibus intento satis animo obsecundare, congregavit concilium sacer-

Synodus
Lacerani n.
sub Marti-
no Papa an-
no 649. Hu-
ius Synodi
meminere
Acta S. Au-
doeni 24.
Aug. cap. 8.
vide Baron.
an. vbi sup.
Sodalē Eli-
gij, dicit au-
thor seipsū.
Baron. ann.
650.
Martini Pa-
pae virtus &
constancia.
Deportatur
in exilium.
Oratione
cæcū illu-
minat.

LXXV.

SED interim dilatione intercedente, inimicus humani generis acrius incitatus, pulsabat fortiter murum Ec-
clesia per homines perditos, ac turrim validissimam omni oppugnationis genere infestabat Martinum, perpetuis
afflictionibus illum Episcopum ad se inflectere cupiens. Sed quamuis impurus spiritus omni nisu pugnaret armatus,
attamen resistebat Martinus, Christi gratia & virtute repletus: ac veluti si saxo immobili vndarum fluctus illidan-
tur, ita virili animo dicta respuebat hæreticorum garrimentum. Iubebant decreta imperialia, vt fidem ederet patri-
bus contrariam: sed ille, cui sacra fides venerabilis erat, constanter affirmabat se non posse impia contra Deum pro-
ferre verba: consultius fore existimans, temporalem ponere vitam, tantum vt ei conscientia fidei duraret illæsa.
Itaque cum nullo persuasionis genere Martinus à Catholica abduceretur fide, multiplicibus iniuriis affectus, diu-
te, in exilium protruditur, Constantinopolimque perductus, atque ibi in exilium relegatus, sola oratione meruit
cæco lumina reddere. Porro exulans & delitescens, post multa tormenta, claram valde & nobilem vitam optimo &
venerabili fine conclusit. Simulent nunc hæretici quantum volunt, confundantur & erubescant à se martyrem fa-
ctum, quamuis eum in pace animam exhalasse clamitent, quamuis non à se interemptum, sed propria fingant mor-
te defunctum: quasi non eum pœna consumpserit, in quo pœna consumpta est. Qui si in præsentem nunc adesset,
hæc à me pro martyre verba audirent: Et si imminente carnificis gladio mortuus non fuit, in confessione tamen Ca-
tholice fidei in exilium relegatus, post continuam & indefessam professionem, gloriosum mortis exitum meruit,
ficque ad Deum suum redeuntem cælestis aula martyrem suscepit. Neque enim virtus eius aut honor minor est, quo-
minus beatis martyribus aggregetur: quia quantum in ipso fuit, æquanimiter tolerauit, quicquid ei aduersitatis ob-
latum est. Nam sicut quidam testatur, non est inferior gloria, sed potius excellentior, sustinere martyrium pro eo, ne
scindatur Ecclesia fallacis hæreticorū, quam est illa, ne immoletur idolis impulsu paganorū. In paganorū namq;
psecutione, vnusquisq; tantum pro sua anima, in hæreticorum vero, pro vniuersali patitur Ecclesia. Et idcirco potio-
rem eum dixerim, quia proculdubio excellentior magisque eximius comprobatur. Hæc pauca de tanti viri memo-
ria, Eligij vita sibi inferta habeat: loquanturque ea, vbi que Eligij vita legetur per secula, quantum Martinus fi-
dei dogmate claruerit. Quæ quidem nos dilectionis gratia hætenus narraffe sufficiat, vt tam eximij viri memoria,
qui vtique collegis meis in vrbe Romana multa impendit bona, quamuis in Oriente frequentetur, non vsque qua-
que in Occidente obliuione tradatur.

Martyrium
pro Ec. lesē
vinitate.

LXXVI.

PER idem fere tempus, quo apud vrbe[m] Romam hæc gesta sunt, quidam hæreticus pulsus à partibus trans-
marinis, in Gallias venit: mox que se conferens ad ciuitatem, quæ olim Hedua, nunc autem Augustodunum voca-
tur, cœpit tam caute, quam fraudulenter sua nefanda dogmata prodere. Quod cum in palatio ad aures Eligij per-
uenisset, cœpit vigilanter (vti semper in eiusmodi rebus sollicitus erat) cum Audoenis & cæteris Catholicis viris tra-
ctare, quemadmodum hanc pestem palam omnibus manifestatam detegerent. Nec destitit Episcopos commovere
& optimates, quousque iussu principis sacerdotale concilium apud vrbe[m] Aurelianensem congregaretur. Vbi eo,
quem diximus, hæretico in medium deducto, conabantur eum docti quique diuersis modis inirepellare, sed nullo
poterant genere concludere. Tanta quippe dicendi arre obiectis quæstionibus occurrebat, vt vbi maxime putaretur
constititū teneri, ibi ceu anguis lubricus quibusdam foraminibus dilapsus, eorum se fronti opponeret. Cumque
nullo genere à quodam posset concludi aut superari, extitit quidam ex nostris pro Dei prouidentia doctissimus Epi-
scopus, nomine Saluius, qui ita ei in omnibus obuiauit, vt ingens ea causa nostris fieret gaudium & expectatio.
Omnes enim eius versutias & artes, quas ille nunc occulere, nunc etiam dissimulare conabatur, frequenti disputa-
tione palam funditus detexit. Sicque aduersus eum omnium Episcoporum sententia prolata, & per singulas ciui-
tates, super eius nomine decretis constitutis, cum ea, qua par erat, ignominia & dedecore è finibus Galliarum elimina-
tus est.

Boron ibid.
& vita S. Au-
doeni 24.
August. c. 9.
Hæreticus
quidam Au-
gustoduni
serit ziza-
nia.
Synodus
Aurelianens.

Saluius Epi-
scopus do-
ctissimus.

Plerosque
hæreticos S.
Eligius pers-
sequitur.

LXXVII.

SED & alium nihilominus apostatam cum comperisset Eligius euertere plebem Parisiis, multa affectum i-
gnominia exterminauit ab vrbe. Itemque alium, qui Episcopum se simulans, circuibat villas & plateas, decipiendo
populum, diu carceri mancipatum, eiecit à finibus regni Francorum. Nec non alios atque alios, diuersis artibus po-
pulum subuertentes, grandi est semper autoritate persecutus. Valde enim oderat omnia hæreticorum & schisma-
ticorum, cunctorumque Catholicam doctrinam non afferentium figmenta, iugique instantia eorum in se stabatur
vesaniam. Erat enim eloquentia affluentissimus, & in studio scripturarum subtilissimus: cumque ipse sufficienter es-
set instructus, populam, quocumque pergeret, Euangelicis cohortationibus docebat in fide Christi constantissime
persistere, atque ab hæreticorum contagiis solerti cura sibi cauere.

XXXVII.

SED inter cætera, semper faminarum, viduarum & pupillorum consolator fuit, viduamque illam Sareptanam
imitans, ipse plerumque esuriens, facultates in Christi viscera erogabat. Si infirmum vidisset, clementer consolaba-
tur: si quempiam in Dei amore foruentem, cohortabatur ad studium. Si quis æger ad eum accessisset, ita eius foue-
batur ministerio, vt nec delicias vrbium, nec matris desideraret affectum. Denique intantum erga debiles ex deuo-
tione obsequiosus & officiosus fuit, vt multi pauperes sani languentibus inuiderent. Atque ita ob Christi amorem
eorum assidue gerebat curam, vt pauperes omnes eum patris loco se habere lætarentur. Sciebat enim, quid Lazaro
quandoque diues purpuratus non præstiterit, & qua retributione superba illius mens damnata sit. Idcirco magis ac
magis erga omnes misericordem se exhibens, benigne miseris iugiter succurrebat. Quo enim dolente etiam ipse
non doluit: vel quo pereunte non ingemuit? Quem nudum eius vestimenta non texerunt? Quod vero cœnobium
non eius largitate sustentatum est? Denique pro spe æternæ vitæ quas ille non pertulit angustias, puta famem, si-
tim, vigilias? Porro in tali proposito perseverans, præbuit se in futurum vas electionis & vtile Deo, ad omne opus
bonum paratum.

Reg. 17.

Ægros hu-
manissime
fouet.

Luce. 16.

XXXVIII.

CVM sic autem totum se Dei seruitio mancipasset, bona principum iussa præclare exequabatur: contraria vero
præclariis contemnebat. Multaque libertate arguebat eos, iisdemque humiliter obediebat: subiectus Regibus,
Christo deuotus. Sic autem sese exercebat, ac si temper inciperet: ita se præparabat, tanquam quot die moriturus
Itaque repugnantem carnem inedia subiugabat, & vlticis gehennæ saxa tormenta præueniens, ipse sibi persecutor
& tortor extitit. Et si quidem fors temporis ita tulisset, cupiebat martyre pro nomine Conditoris fieri. Sed quamuis
eum gladius persecutoris non confodit, libens ipse sibi quotidianum martyrium indixit: fuitque ei fames pro vngu-
la, sitis pro flamma, mundi calamitates pro bestis, abstinentia pro craticula. Atque sub quadam martyrij specie, cen-
satena

erga priu-
cines vsq;
gessit.

Desiderium
martyrij.

satena

itaque effectum eorum pia petitio, & libenter obtinuerunt, quod deuote rogauerunt. Tunc ergo placuit omnibus, vno in Spiritu sancto accepto consilio, simul cum Regis imperio, vt nullus precio dato, ad sacerdotale officium admitteretur: neque eos, qui vt lupi rapaces dando munera, mercanda censabant dona Spiritus sancti: sed illos potius, qui essent boni testimonij viri, & irreprehensibilis vitæ, ad pontificatus ministerium eligerent.

II. EXINDE igitur relegerunt ob meritum sanctitatis ad sacerdotale officium cunctis bonis operibus præditum sanctum Eligium, iam lumine Spiritus sancti irradiatum, vt præfesset Ecclesiæ Nouiomensi. Decesserat enim eo anno Acharius, eius vrbs antistes. Elegerunt autem cum eo & Audocenum sodalem eius, qui vocabatur Dado, vt præfesset Ecclesiæ Rothomagensi. Hoc ergo modo aurificem inuitum detonsum, constituerunt custodem vrbiū seu municipiorum, quorum hæc sunt vocabula, Veromanduensis scilicet, quæ est metropolis vrbs: Tornacensis, quæ quondam regalis fuit ciuitas: Nouiomensis & Flandrensīs, Gandensis atque Corturiacensis. Ob hoc autem vel maxime eum his locis dederunt pastorem, quod eius regionis incolæ adhuc ex parte gentilitatis errore detinerentur, vanisque superstitionibus satis dediti essent, & tanquam agrestes feræ nullius salutarem sermonem admitterent. Itaque vir beatus, cum se nullo modo ab imposito munere excutere posset, ne in vilo à Catholica regula deuiare videretur, non se permisit prius sacerdotem consecrari; quam sub clericatus norma, aliqua temporis curricula exegisset. Eo igitur tempore transacto, & Audoceno à partibus Transigeritanis reuerso, iamque eo presbytero à domino Deodato Matacensis vrbs Episcopo ordinato, inuito consilio, pariter sub vnus diei articulo Apostolicam benedictionem gratuito meruerunt eo tempore, quo apud Gallias à cuncto populo Rogationes celebrantur. Conuenientes igitur simul in ciuitate Rothomagensi quartodecimo diei mensis tertij, anno tertio Clodovei, iuuenuli claudis ad huc Regis, die Dominico ante Litanias, inter cateruas populi, inter agmina clericorum, inter choros psallentium consecrati sumus gratis ab Episcopis pariter Episcopi, ego Rothomago, ille vero Nouiomo. Atque ita Episcopatu suscepto, ad sedem suam remeans, qualem se deinceps, quantumque præstiterit, quis digne valeat explicare? aut quis tanta verborum copia instructus existat, vel quæ oratio tantæ affluentia vbertate redundet, quæ recte facta eius ita, vt par est, profequi possit? Item ipse semper robustus, ad virtutis instantiam se exersens, constantissime in cæpto proposito perseverabat. Eadem in corde humilitas, eadem in vultu grauitas erat. Eadem erga pauperes cura, eadem, quæ prius, sollicitudo cernebatur. Eadem dilectio fraternæ, eadem mentis constantia ei permanebat: nisi quod Episcopalis dignitas, quæ aliis pompæ fomentum subministrare solet, ei maius abiectiois studium attulit: & vnde alij ad tempus videntur extolli, inde amplius ille humiliari studuit. Erat Christo semper subiectus, deuotione armatus, doctus in præcipuis, Episcopatu dignus, humilis in honore recusando, subditus in suscipiendo, exul spontaneus, fide plenissimus, obediens Dei præceptis, credens eius promissis, peregre locuples, industria solers, in opere docilis, spe longanimis, in colloquio sapiens, prudens in consilio, in corrigendis vitiis vehemens, diligendo ardens, patiens in aduersis, fortis in periculis, in disciplinis mansuetus, in eleemosynis largus, in studiis assiduus, metu mortis sollicitus, in timore Dei eximius, in religione magnificus, in exequiis deuotus, misericordia illustis, in disciplina strenuus, excellenti ingenio præditus, iustitia insignis, seueritate terribilis, promptus ad humanitatem & clementiam, ad ignoscendum paratus, humilitate summus, hospitalitate præcipuus, nutritor gregis piissimus, pastor Ecclesiæ prouidus, dispensator fidelis, moderator insignis, delicta propria cauens, aliena vt sua lugens, plebi salutaria monita adhibens, eamque Christi præcepta docens, proteruos non armis, sed patientia vincens, superbos Christi iugo suauissimo subdens. Semper in obsequiis pauperum, in adhibenda erga peregrinos diligentia infatigabili perdurabat, iisque adeo officiose in seruebat, vt nisi quis fundatam in Christo haberet mentem, proculdubio ignominiosum putaret talia vt æqualibus exhibere, qualia ille perpetim luridis, infirmis & despicabilibus præstabat. Denique omni Episcopali pompa posthabita, populi neglecto agmine, clericorum postposita frequentia, famulantium relictis obsequiis, pauperum semper & captiuorum consuetudine & familiaritate delectabatur. Itaque habebat certum quandam, eumque secretum locum, in quem certis quibusque diebus egenos ac debiles intromitens: ipse vt antea consueuerat, famulorum more satagens, deuote eis in seruebat, squallentia lauans capita, concretam deformemque casariam propria manu radens, potum ac cibum singulis præbens. Deinde collato culibet munere, & nudis etiam vestitis, humaniter eos dimittebat: illisque ab vna parte ex euntibus, alios, si adessent, ex altera parte intronitari iubebat: iisque eodem modo seruiens, illos humanissime resouebat. Nonnunquam etiam si turba plurima confluere, similiter omnibus faciebat. Attamen singulis diebus certo, id est, duodenario, numero comprehensos resiciebat, ipse plerunque cum eis hora congrua ad vnam mensam pariter conuiuans, ita tamen, vt prius singulorum manibus aquam funderet, vinumque & panes suis manibus præberet. Sed quid his narrandis diutius immoror? Equidem fateor, nunquam me sic vidisse cuiusquam studia seruere: nusquam ego in Gallias eiusmodi opera sic à quoquam actitari audiuī. Potest quilibet quodlibet Dei opus arripere, sed aut vix, aut difficile perpetuo retinere. Hic vero quod semel proposuit, perpetuo retinuit: quod Deo primum vouit, nullis mundi negotiis impediti passus est: quod initio arripuit, ad finem vsque perduxit.

Anno 649i
S Eligius
creatus Episcopus
Noiomensis.
Meyerus li.
1. an. 1.
Fland. hoc
an.
* Curtra-
ensis.
for * Mati-
sonensis.
Dies Rogationum.
Hic auctor
nomen suū
prodit.
* ex. r. cens.
Honor non
mutat in co-
mores.
Virtutes ei
iā Episcop
Summa huā
militate
uit abiectis
simis.
O hominē
Dei.
* Suedi.
Multos in
Flandria &
alibi ad fidē
traducit.
Nihil triet
mortem.
* id est, pa-
ratus fuit
mori.

III. PORRO autem pastoris cura sollicitus, lustrabat vrbes & municipia, circumquaque sibi commissa. Sed Flandreas atque Andouorpenses, Frisones quoque & Sæui, & Barbari quique, circa maris litora degentes, quos velut in extremis remotos, nullus adhuc prædicationis vomere exararat, principio eum hostili animo & auersa mente exceperunt. Postmodum vero, cum paulatim per gratiam Christi eis verbum Dei insinuare cœpisset, pars maxima trucis ac barbari populi, relictis idolis, conuersa est ad verum Deum, & Christo subiecta. Sicque demum factum est, vt quasi cælitus lumen ostensum, aut radius quidam solis erumpens, totam regionis illius barbariam illustraret. Nam & illi, qui eum primo ceu ferocissimæ bestia discerpere cupierant, postea attendentes eius bonitatem & mansuetudinem, imitatores eius fieri cupiebant. Quis enim ita esset obstinatus, qui eius modestiam inueniens, non confestim admirando obstupesceret? aut quis tam arrogans, qui sobriam eius vitam considerans, non ilico ad iustitiam sese conuerteret? Crescebat nimirum in eo quotidie opinio, virtutis pedisequa. Seminabat in plebem verba veritatis, fructu fidei redundantia, sufficienti sale condita, & velut aromaticis vnguentis infusa. Nec erat contenta eius fama circumiectas duntaxat illustare Gallias: sed extetas etiam prouincias complebat, meritorum eius gratia præcurrente. Inter barbarorum enim fremitus, quasi egregius signifer, corporis formidine nudus, sed fidei feruore vestitus, sese ingerebat, Christi charitate securus: aduersanteque sibi fortiter superabat, non lorica corporea amictus, sed fidei virtute indutus. O quoties ob veritatis assertionem, paratum habuit mortem: fecisset que satis votis, si fors tulisset tempore. Sed licet ei ratio temporis non potuerit præstare martyrium, gloriam tamen martyris non amisit: quandoquidem pro spe æternitatis iugiter laborauit. Quod si ei Neronianis aut Decianis temporibus in illa, quæ tunc extitit, congressione pugnare licuisset, securus dixerim, sponte sua eculeam ascendisset, & vltro se pro Christo ignibus intulisset, libensque palmam sanguinis occupasset. Sed quanquam ista non pertulit, impleuit tamen etiam sine cruce martyrium, dum fortitudine roboratus, in vigiliis sedulus, in ieiuniis assiduus, fidem seruando, cursum consummando,

2. Tim. 4.

Erga peccatis fructus vt se gessit. Summam recepit utur virtutes ei.

Optimi doctoris exemplum.

Matth. 7. Sap. 6. Ibidem.

C6dit monasterium virginium.

Hæc eadem S. Quintini militatio habetur ferre ad verbum vltima O. Eobris. Maurini eiusdem arrogantia & temeritas.

Diuinitus punitur.

for * cogitatio.

O' serua sancti viri constantiam in inuestigando corpore S. Quintini. Daa. 3.

Anno 657. Inuenit corpus S. Quintini. Meyerus li. 1. annal. Fland.

mando, repositam sibi à Christo iustitiæ coronam, quotidie reddendam expectauit. Tanquam speculator à Domino constitutus, prædicabat verbum cum multa autoritate: instabat secundum Apostolum, opportune, impo-rtune, arguens, obsecrans, increpans in omni patientia & doctrina: suauiter semper deus, quæ Deifunt, vel populum instituens & alloquens, vel cum fratribus & familiaribus conferens: in doctrina sua perpetim Apostolicam rectinens autoritatem: eaque fectus, inter gentiles ita versatus est, vt & ferocissimæ gentis paratos haberet animos, & copiosum exercitum ex iis ad Christi fidem traduceret, & fidei Catholicæ intemerata consortia custodiret.

SANE si quem vidisset peccatis noxiis vulneratum, & sagittis diaboli confixum, mox adhibebat dignas fer- IV. monum curationes, & verbi Dei salutaria medicamenta: ostendens contra vulnera tentatoris, salubre malagma confessionis. Si qui inter suos essent in compositis moribus & à recta atque honesta viuendi regula desisterent, eos & arguebat clementer, & tolerabat patienter. Erat vero mira in cunctis operibus discretio, & imitanda erga omnes dilectio. Erat Eligius opere castus, fide Catholicus, charitate diffusus, in tentationibus cautus, in fide firmissimus, in bonis operibus promptus, sermone verissimus, consilio prouidus, bonitate conspicuus, charitate præclarus, Deo fedule feruens, errantes corrigens, correctos fouens, obstinatos spernens, humiles semper diligens. Exuberabat in eo constantia fidei, puritas dilectionis, sinceritas pacis, amor charitatis. Ad æternam capeffendam vitam filios suos, quos doctrina sua in Christo genuerat, perpetim incitabat. Quos autem sermone erudiebat, eos exemplo anteuertebat, quæ docebat faciens, & quæ faciebat docens: nec aliud ore promens, aliud animo volens: sed quod ore docebat, opere confirmabat. Qualis eius sermo erat, talis & vita: & qualis vita, talis quoque sermo. Summa bonitate regebat subditos, summa seueritate seipsum damnabat. Non erat terribilis erga subiectos, sed valde seuerus in vitia & piacula. In se censuram seruabat, erga alios præ se iustitiam ferebat. Rigore utebatur in iustitiæ discussione: misericordia, in iustitiæ definitione. Ipsam autem distractionis censuram semper temperabat misericordia, sciens scriptum, quia in eo quod quis iudicat, iudicandus sit, & quod potentes poterit tormenta patientur, & quod iudicium fiet durissimum in his, qui præsumunt. Hæc ergo sedula mente pertractans, in omni actione discretionem tenuit, nec in vilo penitus immoderate se gessit: sed omnia diligenter dispiciens atque distinguens, & in disciplina, & in misericordia modum semper atque temperamentum seruauit.

EXTR V X I T quoque in oppido Nouiomensis ancillarum Christi monasterium, cui magnam congregatio- V nem, & vitæ seueram institutionem adhibuit. Teræ quoque redditus sufficienter delegauit, & omnia, quæ essent illi necessaria, solerti satis cura prouidit. Sed & alia multa monasteria, partim eius opere, partim institutione à discipulis eius constructa, hodie intra Gallias nota sunt. Multi enim ex discipulis eius ecclesias condiderunt, multi monasteria salubriter rexerunt: non pauci etiam ad Episcopale regimen sublimati, Ecclesis præfuerunt.

H V I C viro sanctissimo inter cætera virtutum suarum miracula id etiam à Domino concessum fuit, vt sancto- VI. rum martyrum corpora, quæ per tot secula hæcenus à populo ignorabantur, eo ingenti fidei ardore inuestigante, reperta sint. Nonnulla enim plebs antea verberabatur in locis, in quibus non erat & tamen quo loco humata essent, prorsus incompertum habebatur. Ex eo autem tempore, quo Eligius pontifex consecratus, & pastor datus est, quædam ab illo inuenta, & populo declarata sunt. E quibus primum ac summum martyrem sanctum Quintinum, in principio Episcopatus sui grandi instantia quaesitum, iam olim latentem, in lucem produxit. Denique priusquam Eligius illi loco datus esset Episcopus, vir quidam improbus, Maurinus nomine, habitu quidem, vt populus videbatur, religiofus, cantor etiam in Regis palatio celebris, atque ex hoc, vt rei docuit exitus, mente tumidus, corde proteruus atque actione dissipatus. Qui audacia suæ præsumptionis deceptus, cæpit verbis extollere & iactitare, à se martyris Quintini corpus & inquiri posse, & inueniri. Sed vt & eius proteruiam ilico, & Eligij demum merita Dominus declararet, mox vt terram sarculo fodere cæpit, manubrium fossorij manibus eius inhæsit. Sicque miser opus præsumptum relinquens, sequenti die in manibus eius vermibus ebullientibus, miserabiliter expirauit. Ex quo factus tantus timor exitit in populo, vt nullus deinceps, quamuis probabilis vitæ, præter Eligium huiusmodi negocium auderet appetere. Eligius ergo cura pastorali suscepta, statim in exordio suæ ordinationis cæpit assiduum esse in loco illo. Est enim haud procul ab vrbe Veromandensi, in eo scilicet loco, vbi quondam martyr ex fluuio eleuatus ab Eusebia, in monte fuerat tumulatus. Eligius itaque diuino nutu instigatus, voluebat in animo, se d & libere proclamabat in populo, non illic haberi corpus, quo in loco illud venerabantur homines, sed esse potius in parte vltiori. Cumque diu huiusmodi * conditio mentem eius stimularet, cæpit tandem sagaci inquisitione per basilicæ pavementum huc illucque tentare, sicubi sacratum tumulum posset deprehendere. Sed cum nullatenus indicium tumuli reperiret, cæpit à fratribus desistui, prosequentibus cum timore interitum illius, qui dudum huiusmodi inuestigationem superba mente concipiens, lugubri morti vitam finisset. Nec non & antiquitatem corporis, longinquitate iam temporis consumpti, atque ad nihilum in puluerem redacti obiectantes, conabantur eum à cæpto mentis proposito renouare. Cumque ei eiusmodi impedimenta à fratribus obicerentur, altius ille in gemiscens, aiebat: Nolite fratres, quaeso, nolite impedire deuotionem meam. Nam ego credo in creatorem meum, quod tanto desatur, tantumque mihi desiderato, haudquaquam me fraudabit. Tunc ergo attentius persistens, suscepit triduanum ieiunium, atque enixius Christi Domini diuinitatem cum lacrymis exorans, vouit non se prius quicquam alimoniae sumpturum, quam mereatur voto potiri suo. Tanta namque erat ei fides, tantaque constantia, vt plerumque sic facienda præuoniret, tanquam iam facta crederet, & nonnumquam ita cum Deo, quem admodum cum terreno suo loqueretur domino: quodque ipse proposuisset, id à Deo completum iri crederet indubitanter. Vnde etiam multis eum dehortantibus, dicebat: Tu Domine Iesu, qui omnia nosti, priusquam fiant, tu scis, quod d nisi manifestum mihi ostenderis corpus huius testis tui, qui propter nomen sanctum tuum passus est, quanquam sum indignus, nunquam tamen deinceps plebis huius Episcopatum geram: sed exul potius ab hac prouincia procul secedam, vbi, vt dignum est, inter bestias moriar. Quid multa? In cæpto opere persistens, cum adiutores eius per diuersa ecclesie loca tentando discuterent, nullam que inueniendi spem caperent, leniter ille omnes comescens, vnum eis locum, de quo nulla esse suspicio poterat, in posteriori ecclesie parte effodiendum designat. Tunc omnium labore eo conuerto, libenter iussis cuncti obtemperant. Defossaque iam in altum ad pedes decem vel eo amplius terra, iterum spe inueniendi corporis destituuntur. Et cum tertiam iam nox media fluxisset, arrepto Eligius sarculo, reiectoque amphibalo, cæpit totis viribus cum cereis & lampadibus terram sanctis fodere manibus. Cumque paululum ima fossæ declinans, in latus cauernæ humum fodere cæpisset, mox reperit tumbam sane veterrimam, regentem corpus sacratum. Tum vero gaudio magno repletus, cum sarculo, quod manu gestabat, auidissime latus ferisset sepulcri, confestim forata tumba, tanta odoris fragrantia cum immenso lumine ex eo manauit, vt etiam ipse sanctus Eligius fulgore luminis, odoreque inenarrabili perculsus, vix sustinere posset. Nam & globus splendoris, qui ex tumulo ad icetum ferientis processit, tantam vim spatit claritatis suæ, vt cunctorum adstantium obtutibus oculorum retulis, partem maximam regionis illius in diei claritatem mutaret. Vnde omnes, quos eadem hora vigilare contigerat, quiq; rei causam ignorabant, magnum quoddam calitus datum signum existimabant. Erat enim transacta media nox, & nox quidem obscura valde & caliginosa: sed procedente fulgore, quasi lux diei ad tempus resplenduit, & in tem-

D
...recessi
...eodem
...san
...passio
...C
...composi
...que
...IV.
...lim
...Pato
...sicut
...quoque
...composi
...Lus
...San
...præ
...conuen
...dicit
...O
...puel
...berere
...Pulchali
...vires
...ad via
...omni
...fonte
...concren
...rema
...de
...mo
...humilita
...tenere
...salute
...Deni
...abund
...diffen
...alitu
...Oim
...vique
...consequ
...redan
...in cl
...des
...fortit
...in q
...secut
...diuitias
...n
...qui
...in Ch
...vt posse
...ex doi
...quodque
...quodam
...replet
...Quid hinc Elig
...omnesce, & c
...cruciat
...poic

pote, claritas recessit. Tunc ergo sacrum inuentum corpus Eligius cum gaudio lachrymans exosculatur, ac de profunda tellure eodem eleuato, reliquias sibi, vndeconq; concupiuit, segregauit. Dentes etiam pro languentium medela ex mamilla sancta abstulit, atque ex radice dentis gutta sanguinis exiuit. Clauos quoque mira magnitudinis, quos tempore passionis eius persecutores corpori infixerant, ex cerebro cæterisque artibus abstractos, sibi pro reliquiis sequestrauit. Capillos etiam pulcherimos in reliquiis separatos delegauit. Deinde holoserico preciosissimo obuolutum compositumq; honestissime corpus summa cum diligentia retro altare transposuit. Tumbam denique ex auro argenteoque & gemmis miro opere desuper fabricauit: ecclesiam quoque, quæ exigua conuentibus populi videbatur, eximio opificio ampliatam decorauit. Ipse demum ex reliquijs, quas à sancto corpore sequestrauerat, multa loca condidit, multimodamque medelam diuersis ægritudinum * incommodis easdem impetiendo præ-

Præclarum sine miraculum.

Nota thecam preciosissimam.

* morbis.

VII. POST hæc simili modo grandi labore atque instantia inuenit in territorio Medenatenfi, vico Siclinio, sanctam martyrem Piatonem. Cui similiter clauos oblongos ex corpore ablatos, populis in argumentum monstrauit. Corpus denique, sicut martyrem decuit, accurate composuit, atque Mausoleum desuper eleganter fabricauit. In Sueffionum quoque ciuitate sanctos martyres & germanos Crispinum & Crispinianum, ex quadam crypta prolatos, mirifice composuit, eorumq; memoriam insigni ornamento decorauit. Necnon & in Bellouacensi municipio beatam martyrem Lucianum, collegam quondam S. Quintini, inuentum similiter composuit & fabricauit. Sed & alijs permultis Sanctorum memorijs impendit diligentiam, quæ nunc non sufficit narrantis explicare lingua.

Inuenit S. Piatonis corpus.

Item S. Luciani.

VIII. MULTVM præterea in Flandris laborauit, iugi instantia * Andouerpis decertauit, multos erroribus implicatos Sueuos conuertit, sana aliquot profana, Christi clypeo protectus, Apostolica auctoritate destruxit: idololatricam quoque diuersi generis vbicumque comperit, funditus euerit. Inter hæc autem cum sobriam semper religiosi viribus teneret disciplinam, frequenter ab ingrato ac perfido populo laceratus, & pene vsque ad contumeliam prouocatus, nullatenus à cæpta doctrina retardatus est, sed magis etiam lenis, sed magis etiam lenis, & mitis, pro eis Dominum deprecabatur. Cumque circumquaque rura lustraret, inenarrabili subtilitate desides barbarorum animos, & minus de se sollicitos, solerti sane studio verbis blandis nitebatur stimulare, atque ad amorem supernæ patriæ accendere, prædicans infestis pacem, ferocibus lenitatem: docens eos pariter debere ad ecclesiam conuenire, monasteria construere, atque in bonis actibus Deo sedule seruire. Ad quas eius adhortationes ita plerique barbari mutati sunt, vt subito in arido & squalenti agro videretur fecunda seges & vberima messis existere. Videres complures ad penitentiam currere, opes pauperibus largiri, libertate familiam donare, aliaque plurima bonorum operum studia sectari. O quam multi, Eligij industria ab errore gentilitatis retracti, Christi venerabili coniuncti sunt gregi. Quam multi eius exempla secuti, omnes mundi illecebras respuentes, beatam monachorum vitam adepti sunt. Quam multæ puellæ, eo suadente, carnales nuptias spreuerunt, vt in matris Ecclesiæ gremium receptæ, Christi dignæ sponse haberentur. Quam copiosum etiam agmen vtriusque sexus, quod toto anno acquirere poterat, annis singulis in Paschali solemnitate manibus proprijs baptizans, sacro fonte abluebat? Extrahebat enim non minus suauiter, quam vtiliter, è faucibus inimici viros & mulieres, senes cum iunioribus, salubriaque monita assidue tradens, innumeros ad viam salutis traducebat. Videres plerumque inter multas infantium turbas, anus decrepita valde ætate, membris omnibus trementes, cano iam capite, rugata fronte: necnon viros æque grandæuos, sub eius manibus in sacro fonte renasci, & subito albis indutos, quodammodo renouari. Videres etiam nonnullos ad piam confessionem concurrentes, & sagittis inimici faucios, ita ab Eligio, veluti aptissimo medico, redire sanos, vt nullam in eis vulnera remaneret, nullaque prioris culpæ eos delectatio comitaretur. Sed quid diutius immoror? Manifeste ei & euidenter aderat diuina gratia, qua innumeros ad imitationem sui prouocauit. Potro resplendebant in eo virtutes eximie, modestia cum verecundia, sapientia cum simplicitate, seueritas cum mansuetudine, doctrina cum humilitate, humilitas cum rigore. Cum esset autem alijs miserericors, sibi ipsi erat durissimus: cæteris humanus, sibi abstinento seuerus: omnibus largus, sibi soli parcus. Inter eius colloquia, sacra semper resonabant verba: de pace sollicitus, de salute patriæ curiosus, die noctuque pro quiete Ecclesiarum, quæ vbique sunt, ac pro pace principum supplicabat. Denique cum vocabulo illius, & virtus animi, & cælestium gratiarum magnificentia concordabat.

* al. Antuerpia.

Vt barba-ros tractaret.

Ingens fructus adhortationum eius.

A se conuersos proprijs manibus baptizat.

Sibi ipse durissimus est.

IX. QVIS vero abundantiam & copiam rigantis ingenij aliaque eius bona explicare queat? quam fuerit in timore Dei fundatus, in disserendo prouidus, consilio profundus, in rebus seculi siue politicis eloquens, in virtute humilitatis mirabilis, astutus iuxta prophetam, & prudens, columbæ simplicitatem non amittens? O venerabilis Christi sacerdotem. O imitandum virum pietate, misericordia & charitate: quæ cum quotidie etiam in perfectis frigateat, in eo tamen vsque ad finem aucta, in dies perseuerauit. Quis eius mansuetudinem, quis puritatem, quis spiritus feruorem, quis discretionem, quis benignitatem, quis iugem in præceptis Domini die ac nocte meditationem verbis consequi possit? Quis illo, in opere Dei promptior, in oratione feruentior, in sobrietate parcius, in lachrymarum copia redundantior, in corpore honestior, in corde syncerior, in mansuetudine moderatior, in compunctione ardentior, in charitate iucundior facile potuit inueniri?

Proverb. 13.

Die ac nocte in mandatis Dei sui medicatur.

X. PRÆCIPVAS denique virtutes, quæ possunt hominem ad veræ celsitudinis honorem euehere, puta, prudentiam, iustitiam, fortitudinem & temperantiam, inter se aptas atque connexas, sibi que mutuo coherentes ita excoluit, vt pene in singulis excelleret. Habuit prudentiam in discernendo, iustitiam in iudicando, in arrepto proposito fortitudinem, in qualitate discretionis temperantiam. Quid enim eo prudentius, qui contempta mundi stultitia, Christum secutus est, Dei virtutem & Dei sapientiam? Quid iustius, qui omni substantia sua in pauperes distributa, docuit diuitias pro Christi amore penitus contemnendas? Quid fortius, qui in Francorum perpetua gente & inter barbaras nationes, arrogantiumque probrosas contumelias, spiritu semper & animo inuictus fuit? Quid temperantius, qui nobilium sprete felicitate, maluit in humilioribus tuto gressu peregere, quam pendulo gradu in sublimibus fluctuare? Magnopere enim concupiuit inter homines esse inglorius, vt coram Deo appareret gloriosus: menteque in Christo bene fundata, cælestia potius quam terrena desiderans, humana studiose contempnit oblectamenta, vt posset diuinam in cælestibus obtinere consolationem. Inter huiusmodi itaque institutionis exercitia, vir beatus ex dono sancti spiritus virtutum insignia operabatur.

Eius prudentia. Cor. 1. Iustitia. Fortitudo. Temperantia.

XI. CAUSA quandoque extitit, quæ cum cogeret in eam proficisci regionem, quæ proprie Prouincia nuncupatur. Cumque die quodam cum nobili suo comitatu eius Prouinciæ regiones peragraret, occurrit ei vir quidam, in mundo & nimis sæuo repletus spiritu. Is cum vidisset sanctum virum, timore percussus, & spumans ac pallens, dixit ad eum: Quid hic tu Eligij? Conuersus ad eum S. Eligius. Quid ad te, inquit, immundissime diabole? In nomine Iesu Christi obtumescere, & exi ab illo. Et continuo vehementer discerpens hominem, exijt ab eo. Quindecim vero annis obsederat & cruciauerat virum pessimus ille spiritus. Statim ergo pristinae sanitati restitutus homo, surrexit insequens.

Cogit de monem confectum exire ab homine.

PR O F E C T V S inde Eligius, venit in villam, quæ Ampucius vocatur, sitaque est in ripa Rhodani fluminis, XII pertinetque ad prædium Erchenberti illustrissimi viri. Erat autem ibi femina quædam, in festum diu dæmonem patiens. Eo ergo in loco Eligius orationis gratia basilicam ingressus, cum oratione completa regrederetur, occurrens ei mulier, cæpit nomen eius crebrius atque insolentius inclamitare. Tunc Eligius eam respiciens, miseris eius, fixis in terram genibus, orauit. Deinde conuersus ad eam, dixit: Aduro te, maligne spiritus, per Deum Patrem omnipotentem, & per Iesum Christum filium eius, & per Spiritum sanctum paracletum, vt ipsius virtute fugatus, discedas ab hoc vasculo, quod captiuum obsides. Mox ad eius verbum elisit malignus spiritus mulierem in terram, & facta est velut mortua. Sicque vim maximam patiens dæmon, & sanguinem per os mulieris ex internis visceribus egerens, confusus exijt ab ea, aufugitque à facie hominis Dei. Sanctus autem Eligius iussit subleuari mulierem: & cum bene dixisset aquam cum oleo, bibendam ei obtulit. Illa vbi gustauit, refocillata est anima eius, & sana facta est ex ea hora.

Sanat dæmoniacam.

* Vicensi.

Indicat locum ablatæ rei.

Perit exit generatim virtutes eius.

Esa. 66.

Esa. 32. Luc. 12.

Inter diuites & pauperes vt se gesserit.

Math. 9. Eccl. 3. Luc. 16. Luc. 11.

Math. 25. Ibidem.

Indignatur ex iustitie zelo vir pius.

Alitius frater S. Eligii.

Diuitius fores carceris patefiunt, & captiuu receleuat.

N E Q V E illud prætereundum puto, quanuis sit humile, quod eodem itinere vir beatus spiritu cognouit. XIII Cum iam satis ea omnia, quorum causa aduenerat, expeditisset, cunctosque amicos & Episcopos Prouinciæ visitasset, domumque Aspalsij, qui filius erat Iunini Christianissimi viri, inuisisset, cum omnibus parabat remeare ad propria. Postremo autem omnium, vbi Aureliano * Vicensi Episcopo, conuiuio peracto, valedicere instituit, accidit vt vtriusque famulis satagentibus, vnus ex ministris eius perderet rem quandam, qua camelum onerarium semper ducere solebat, eaque causa huc illucque cursitans, iter eius retardaret. Tunc Eligius illi ad se secretius accito indicat hominem, qui furtum fecerat, additque: Vade ad rupem propinquam, atque illic inter vepres reperies abscondum & ligatum id, quod quæris: solutoque eo, accipe quod tuum est, & absque vlla iniuria vel verbo aspero redde homini tibi designato ligamen illius. Quod cum ille fecisset, nimio fur pudore atque stupe percussus, veniam facti sui precabatur, offerens etiam satisfactiõnem homini.

XIII.

XIV.

P O S T hæc Eligius ad urbem propriam regressus, institutionis suæ normam in dies in melius prouehēbat: diligens imprimis Deum ex toto corde, ex tota anima, atque ex tota virtute sua: deinde proximum sicut seipsum. In lege Domini sine lassitudine permanens, mores bonos nulla noxia conuersatione inquinabat. Vitam temporalem pro exilio ducens, vitam æternam toto mentis desiderio suspirabat. Actus vitæ suæ omni hora custodiens, oculum mentis suæ semper in Deum defixum habebat. Ab omnibus, quæ lex vetat, solerti cura abstinebat, à cogitationibus quoque noxijs animum reuocabat, sciens hominem etiam cogitationum suarum rationem reddiditum. Nihil de se præsumens, nihilque boni sibi tribuens, bona à se facta diuino muneri adscribebat. Odientes ad pacem, discordes ad concordiam reuocabat. Consilium & opus suum semper ad Deum referens, in omni conatu suo Christi auxilium flagitabat. Pedes eius semper directi ad euangelizandum pacem, ad euangelizandum bona. Non ista specie, animo benigno incedebat, & sicut fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum tempore opportuno, populum sibi commissum modis omnibus curabat spiritali reficere alimonia, comiter docens, optime instruens, à peccandi consuetudine tota virtute omnes retrahere nitens. Erat feruens spiritu, sollicitudine non piger, spectatis moribus, ornatus operibus, omnique suauitate conspicuus. In oratione assiduus, in ieiunijs strenuus, in eleemosynis largus. Porro inter diuites & pauperes ita se medium gerebat, vt pauperes eum patris, diuites superioris loco haberent. Ille vero non personæ potentiam, sed mortum elegantiam attendebat: tantoque vnicuique plus habebat honoris, quanto eum sanctius viuere didicisset. Erga egenos & aduenas adeo se sollicitum exhibebat, vt vere Christum in eis esse, fide integra crederet: atque ita non tam illis, quam ipsi Christo, quicquid in eos conferret, se præstitisse lætaretur. Ipsi quidem præbebat cibum, sed oculis cælum suspiciebat. Ipsi dabat alimenta, sed Christum cum fiducia inuocabat. Manus & brachia porrigebat dando, at mecedem procul dubio cælis expectabat. Quam illi facultatum vin & molem Christi amore ardens desperasset, non me vnum necesse est dicere. Quod enim monasterium non eius penetrauit eleemosyna? aut quis clericus non eius substantia refocillatus est? Quis peregrinus non eius receptus hospitio est? quibus aduenis non suum impendit obsequium? quos ille curiosissime locis omnibus perquirens, damnum suum putabat, si quisquam de bilis aut efuriens, alterius beneficio sustentaretur. Ardentissima quippe fide Saluatori toto animo coniunctus, reddebat ei, quod ab illo acceperat: atque in singulis eius famulis Christum se videre credens, quicquid in illos contulisset, Deo se præstitisse gratulabatur: illud semper animo reuoluens, quod Dominus in Euangelio ait: Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. & illud: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum, & illud: Facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos percipiant in æterna tabernacula. & Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Huiusmodi ergo studijs intentum Eligium, diuina gratia vberius comitatur.

V E N I T ei aliquando in mentem affectu pietatis & cura pastoralis sollicito, solum paternæ possessionis in ciuitate Lemouicina, reuifere. Audiens enim sanctam famam monasteriorum, ipsius iam exemplo in ea vire conditorum, desiderabat magnopere suis ea oculis intueri, maxime vero monasterij sui venerabilem atque omnibus imitandam institutionem. Cum autem in ipso itinere Biturigum ciuitati propinquaret, comitibus suis antecedere iussis, ipse cum paucis statuit apud memoriam S. Sulpitij confessoris adorare. Quo cum peruenisset, oratione facta, audit complures nuper motis sententia damnatos, in fiscali carcere vinctos teneri. Interfecerant enim quendam fiscalem iudicem, & ea causa in vinculis habebantur. Eligius ergo memor Christi dicentis, In carcere eram, & venistis ad me. & Quamdiu vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis: rogat se duci ad eos. Sed cum appropinquaret custodijs, milites confestim exurgentes, valde ei obstiterunt, nec permiserunt eum propius accedere. Tunc ille mæstus admodum, indignatusque animo recessit, & ceptum pergit iter. Vbi autem ad destinatum peruenit locum, commoratus est aliquandiu apud Lemouices, inuisensque omnia monasteria, tam intra urbem, quam in suburbanis sita, deuotissime omnium benedictiones hauriebat. Visitatis etiam in suo monasterio fratribus, & secundo eius Abbate, (primus n. ad Episcopatum raptus erat) paternæ singulos sollicitudine admonebat, hortans omnes seruire Deo in veritate & simplicitate cordis, quotidieque in melius proficere, arreptum propositum omni instantia ad finem vsque perducere. Venit autem & ad prædium parentum suorum. Nam & ibi habebatur iam monasterium, à germano eius Alitio in ipsa paternæ domo constructum. Ibi que similiter salutatis fratribus, & comiter consolatis, ad ciuitatem suam reditum parat: cumque haud procul Biturigibus iter carperet, voluit iterum diuertere ad ciuitatem. Stimulabat enim animum eius, quod reos, qui tenebantur in carcere, nihil antea iuuisset, nec eos liberare potuisset. Itaque iter agens, precabatur Dominum, vt addito carcere, non pateretur labore suum frustra consumi. Qua autem die ingressurus erat ciuitatem, cum valde diluculo leuasset oculos suos ad cælum, facta est caligo & nebula tenebrosa nimis, ita vt habitatores ciuitatis ad spatium iacti lapidis cernere non possent. Sic ergo Eligius urbem ingressus, cum appropinquaret ianuis carceris, confestim ceu magno ferientis impulsu, diuino nutu confraetæ sunt seræ, dissipati cardines, ostia carceris patefacta, omniaque compeditorum vincula soluta. Tunc Eligius concessam sibi virtutem quasi nihil ad se pertinere simulans, cito à carcere recedit: dat tamen eis consilium, vt mox inde exeuntes, ad ecclesiam confugiant. Tum illi cgressi sine mora, celeri cursu ad basi-

XV.

Non sufficit vobis... dicit, qui... diliget... concord... Non ha... de fundem ne... vobis... dedit n... calumni... premit

ad basilicam beati Sulpitij properant. Vbi cum omnia essent ecclesiae ostia obserata, & rei hinc inde circumspecientes, nusquam inuenirent introitum, subito fracta est fenestra vitrea, vna ex maximis, quae erant in fronte basilicae: simulque ostium vnum in ecclesia latere patefactum est: arque ita illi in basilicam ingressi, altaris thronum petierunt. Cumque sanctus Eligius omnia sanctorum loca inuisens, eo peruenisset, inuenit eos omnes circa altare, seu apud sepulchrum iam dicti antistitis consistentes. Porro milites vt viderunt carcerem dissipatum, statim persecuti sunt eos usque ad locum memoratum: ingressique basilicam, iniecerunt eis manus, ac ferro victos, foras trahere conabantur. Quos beatus Eligius blande compellans. Nolite, inquit, homines Dei, nolite sic in loco sacro agere. Cur eos perdere nitimini, quos iam pius Dominus liberauit? Quare facitis tam impie in domo Dei: Cur non pertimescitis tanti sceleris culpam? Domus haec, non mortis, sed vitae domus est. Refugium est delinquentium, non damnatio euadentium. Orationis est locus, non latronum specus. Sed cum nihil apud eos sermo eius proficeret, iterum ait: Dominus Deus videat id, quod facitis. Vos quidem me audire non vultis, sed audiet (credo) ille, qui nunquam derelinquit sperantes in se. Mox ergo ad solita praesidia se conuertens, prostravit se in terram inter altare & confessoris memoriam, atque enixus Domino supplicauit. Et cum ab oratione caput eleuasset, statim confRACTA catenae in terram ceciderunt, cunctaque quae eis imposita erant ligamina, omnibus adstantibus magno sunt impetu dirupta ac dissoluta. Quod milites videntes, ingenti metu percussi, moxque ad pedes sancti Eligij prouoluti, veniam facti sui precabantur, dicentes: Peccauimus, domine pater, inique egimus, stulte gessimus, quod contra te contendere ausi sumus. Agnoscimus modo culpam nostram: impietati nostrae petimus vt ignoscas. Tum ille: Et ego, inquit, ignoranter vos fecisse noui. Dominus autem fecit, sicut ipse voluit. Et ille ergo, qui hos eripuit, vobis (oro) tribuat indulgentiam, & a cunctis vos peccatis propitiatus absoluat. Non enim ego, sicut vos putatis, sed sanctus Sulpitius ad se fugientes defendit reos. Hoc ergo modo Eligius, immo Dominus per Eligium, absoluit reos a dirae mortis periculo. Ille pius, ille misericors, qui saeuente Herode, eripuit Petrum de obseratis militum custodijs, nunc operatus est cum Eligio famulo suo apud Bituriges. Qui vinculum in carcere absoluit vas electionis Paulum, ipse nunc dissipato carcere, humiliavit arrogantiam superbiorum. Illi ergo laus, illi gloria, per quem seruicium in mundo tanta possunt facere miracula. Sic ergo reis absolutis, qui pene nudi videbantur. Eligius vestes & elemosynam praestitit, mandauitque vt de caetero vitam corrigerent. Multam vero eodem die diuersis alijs pauperibus & monasterijs pecuniam distribuit.

Nota a- liud mira- culum.

En tertium miraculum.

Act. 12. Act. 16.

XVI.

IN DE autem digestus, caepo tramite pergens, peruenit tandem ad suos: vbi diebus singulis plebem sibi commissam admonens, indefessus salutare eis adhortationes adhibebat. Nimirum zelo veritatis accensus, volebat populis pandere, quid ipse intemerata fide teneret, mandans omnibus seruire Deo in veritate, facere iustitiam in omni tempore, memores esse beneficiorum Christi, & benedicere nomen eius cunctis diebus vitae suae. Collectis autem vndique ad ecclesiam turbis, multa quidem & magna breui sermone comprehensa, sed spiritali aedificatione copiosa, cum prophetica fiducia exaltans vocem, hunc in modum proponere solebat: Rogo vos, fratres charissimi, & cum grandi humilitate admono, vt intentis animis auscultare velitis, quae vobis pro salute vestra suggerere volo. Scit enim omnipotens Dominus, quod prompta erga vos charitate ista vobis profero: Quod si non fecero, proculdubio reus debiti tenebor. Vos ergo non pro mea paritate, sed pro vestra, quae dico, salute libenter suscipite: ita duntaxat, vt quae aure percipitis, opere compleatis: vt & ego de meo obsequio, & de vestro profectu merear vobiscum gaudere in caelesti regno. Si cui forte displicet, quod tam frequenter vobis praedico: rogo, non mihi ille molestus exstat, sed magis periculum meum consideret, & audiat Dominum. per prophetam terribiliter sacerdoti comminatum: Si dicente me, inquit ad impium, Morte morieris: non annunciaueris ei, ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annunciaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab impietate sua: ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animam tuam liberaisti. Itemque illud: Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. Considerate ergo, fratres, quia oportet me sine cessatione vestros animos ad timendum Dei iudicium, & ad desideranda caelestia praemia excitare: vt vobiscum pariter merear in Angelorum consortio perpetua pace gaudere. Ideoque rogo, vt diem iudicii semper pertimescatis, diem mortis suspectum quotidie ante oculos habeatis. Cogitate quales eritis praesentandi conspectibus Angelorum, vel qualem pro meritis vicem recepturi: an possitis in illo die illibatam referre, quod in baptismo promissistis. Meminisse enim debetis, quia tunc pactam cum Deo fecistis, atque diabolo & omnibus operibus eius abrenunciastis. Qui tunc potuit, per seipsum & pro se ipso sic respondit. Qui vero non potuit, fideiussor pro eius vice haec Deo promisit, ille videlicet, qui eum de sacro fonte suscepit. Considerate iam, quale cum Deo pactum inijsistis, & vos ipsos explore, num post hanc promissionem opera maligni daemone, cui abrenunciastis, secuti sitis. Abrenunciastis diabolo, & omnibus operibus & pompis eius, id est, idolis, sortibus, augurijs, furtis, fraudibus, fornicationibus, ebrietatibus & mendacijs: quae plane sunt opera & pompae illius. Contra vero dixistis, credere vos in Deum Patrem omnipotentem, & in Iesum Christum filium eius vnicum, Dominum nostrum, conceptum de Spiritu sancto, natum ex Maria virgine, passum sub Pontio Pilato, qui tertia die resurrexit a mortuis, ascendit ad caelos. Dixistis quoque credere vos in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, & vitam aeternam. Haec procul dubio cautio & confessio vestra semper manet apud Deum. Quapropter monco vos, charissimi, vt haec confessio & promissio vestra semper memoria retineatur, vt hoc quod Christiani vocamini, non ad iudicium vobis sit, sed ad remedium. Nam idcirco Christiani facti estis, vt semper Christiani opera faciatis, id est, vt castitatem ametis, luxuriam & ebrietatem fugiatis, humilitatem sectemini, superbiam detestemini: quia Dominus Christus humilitatem & exemplis ostendit & vobis docuit, dicens: Discite a me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Inuidiam respuatis, charitatem mutuam conseruetis, semper de futuro seculo & aeterna beatitudine cogitetis, ac plus pro anima, quam pro corpore laboretis. Caro n. breui tempore erit in hoc mundo: anima vero, si bene egerit, sine fine regnabit in caelo: si male egerit, sine misericordia ardebit in inferno. Quisquis autem non cogitat, nisi de hac vita, brutis animalibus & bestijs similis est.

Vtinam plerique conuersiones in suis conuersionibus hunc sanctorum imitantur.

Ezech. 3. & 33.

Esa. 58.

Extrema semper metuenda.

Vtinam hoc pactum homines serio cogitent.

Christiani cur facti simus. Math. 11.

NON sufficit vobis, charissimi, quod Christiani appellamini, si opera Christiani non facitis. Illi enim prodest Christianum nomen, qui semper Christi praepcepta & mente & corpore perficit, qui furtum non facit, qui falsum testimonium non dicit, qui nec mentitur, nec peierat, qui adulterium non committit, qui nullum hominem odit, sed omnes sicut seipsum diligit, qui inimicis suis malum non reddit, sed magis pro eis orat: qui lites non conat, sed discordes reuocat ad concordiam. Haec n. praepcepta ipse Dominus Christus per seipsum dignatus est in Euangelis tradere, ita dicens: Non homicidium facies, non adulterabis, non facies furtum, non falsum testimonium dices, non periurabis, & fraudem ne feceris: honora patrem tuum & matrem, & dilige proximum tuum sicut teipsum. & Quodcumque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite eis. Haec est n. lex & propheta. Et adhuc his maiora, sed valde fortia atque fructifera dedit mandata, dicens: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Ecce forte & arduum mandatum, quod hominibus quidem durum videtur, sed magnum habet praemium. Audite quale: Vt sitis, inquit, filij patris vestri, qui in caelis est. O quanta gratia. Per nos

Cui nomen Christianum prodest.

Math. 19.

Math. 7. Math. 5. Ibiama.

Rom. 13.
Quis bo-
nus sit Chri-
stianus.
Matth. 23.
Ibidem.

Joan. 14.
Leuit. 6.
2. Cor. 6.

Decimæ
ecl. sive
exolucndæ
Dies Do-
minici &
solennita-
tis sancto-
rum cele-
brandæ.
Matth. 7.
Tob. 4.
1. Pet. 4.
Leuit. 19.

Sacrilegia,
incantatio-
nes, diuina-
tiones &
obstruc-
tiones super-
stitionis
omni Chri-
stiano fa-
gienda.

Ex creatu-
ris quid
colligen-
dum de
Deo.

Nemo de-
bet in cou-
uiuio cogi
ad biben-
dum.
1. Cor. 6.
Psal. 39.
Colof. 3.

Ezech. 13.
Leuit. 19.

Contra eos
qui fabu-
lantur in
templis.
Matth. 23.

serui digni non sumus, & per inimicorum dilectionem filij Dei efficiuntur. Itaq; fratres, & amicos diligite in Deo, & inimicos propter Deum. Qui n. diligit proximum, sicut dicit Apostolus, legem impleuit. Qui ergo vult esse vere & germare Christianus, is necessario hæc debet præcepta custodire. Quæ si non obseruat, ipse se decipit & circumuenit. Ille bonus Christianus est, qui nullis phylacteris vel adiuuentibus demonum credit, sed omnem spem suã in solo Christo ponit: qui peregrinos tanquam Christianum ipsum cum gaudio excipit, quia ipse dicit: Hospes fui, & suscepisti me, & Quandiu vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ille, inquam. bonus Christianus est, qui hospitiibus pedes lauat, & eos tanquam parentes charissimos diligit, qui iuxta quod habet, pauperibus elemosynam tribuit, qui ad ecclesiam crebro venit, & oblationem, quæ Deo in altari offeratur, exhibet: qui de fructibus non guffat, nisi prius Deo aliquid offerat: qui stateras dolosas & mensuras duplices non habet, qui pecuniam suam non dat ad vsuram, qui & ipse caste viuunt, & filios vel vicinos suos docet, vt caste & cum timore Dei viuunt: & quoties sancte solennitates adueniunt, plures die ante etiam à propria vxore se continet, vt secunda conscientia ad Domini altare possit accedere. Denique qui symbolum Apostolicum & orationem Dominicam memoriter tenet, & filios atq; familiam suam ea docet. Qui talis est, is procul dubio reuera Christianus est, & Christus habitat in eo, qui dicit: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus: item per Prophetam: Ego in habitabo in eis, & inter illos ambulabo, & ero illorum Deus.

Ecce audistis, fratres, qui sint boni Christiani. Quantum igitur potestis, cum adiutorio Dei laborate, ne nomen Christianum falso habeatis: sed vt veri Christiani esse possitis, præcepta Christi semper animo cogitate, & opere exequimini. Redimite animas vestras à pœnis, dum habetis in potestate remedia. Elemosynas pro viribus præstare, & charitati studete, discordes reuocate ad concordiam, mendacium fugite, periurium horrescite, falsum testimoniũ nolite dicere, furto abstinete, oblationes & decimas ecclesiis reddite, luminaria sanctis locis pro facultate exhibete, symbolum & orationem Dominicam memoria tenete & filijs vestris tradite. Illos quoque, quos ex baptismo suscepistis, docete & castigat, vt semper in timore Dei viuant. Noueritis vos apud Deum pro illis fidei uosores teneri. Ad ecclesiam sæpius conuenite, sanctorum patrocinia humiliter expetite: diem Dominicum pro reuerentia resurrectionis Christi, absque vilo seruili opere colite, sanctorum solennitates pio affectu celebrate. Proximos vestros sicut uos ipsos diligite: quod uobis uultis ab alijs fieri, hoc & uos alijs facite. Quod uobis fieri non uultis, nulli faciatis. Ante omnia charitatem habete: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Effort hospitaes, humiles, omnem sollicitudinem uestram projicientes in Deum: quoniam ipsi cura est de uobis. Infirmos uisitate, in carcerem coniectos inuifite, peregrinos suscipite, esurientes pascite. Sit uobis æquum pondus, & æqua mensura, sit statera iusta, iustus modius, æquilque sextarius. Nec plus, quam dedistis, repetatis: neque vsuras ex pecunia mutuo data, à quoquam exigatis. Quæ si obseruaueritis, securi in die iudicij ad tribunal æterni iudicij uenientes, dicetis: Da Domine, quia dedimus: miserere, quia misericordiam fecimus. Nos impleuimus, quod iussisti: tu redde, quod promissisti.

Ante omnia autem illud denuncio atque contestor, ne vllas paganorum sacrilegas consuetudines obseruetis, non diuinos, non fortilegos, non incantatores pro vlla re aut infirmitate consulere ausi sitis. Qui enim id facit, ille mox perdit baptismi gratiam. Neque etiam auguria vel sternutationes obseruetis, nec in itinere constituti aues cantantes curioso attendatis: sed siue iter, seu quodlibet opus suscipitis, signate uos in nomine Christi, symbolumque & orationem Dominicam cum fide & deuotione dicite, nec quicquam uobis nocere poterit inimicus. Nullus Christianus obseruet, quia die domum vel exeat, vel reuertatur: omnes enim dies Dominus f. cit. Nullus ad inchoandũ opus diem vel lunam attendat. Nemo in Calendis Ianuarij nefanda & ridicula, uel uas vel ceruolos vel iocicos faciat, neq; mensas per noctem componat, neque stenas aut potationes superfluas exerceat. Non cælum, non terram, non sidera, nec vllam omnino creaturam, præter Deum, vllus adorandam credat: quia omnia ipse solus condidit atque disposuit. Altum quidem est cælum, ingens terra, immensum mare, pulchra sidera: sed longe maior & pulchrior sit necesse est, qui hæc creauit. Si enim hæc, quæ uidentur, tam incomprehensibilia sunt, puta, varij terræ fructus, pulchritudo florum, diuersa pomorum genera & animantium in terra, in aere, in aquis, apum sedula prudentia, uentorum flatus, nubium rores, tonitruorum fragores, temporum uices, dierum atq; noctium uicissitudines varijque recursus: quæ omnia nullatenus mens humana comprehendere potest: si ergo hæc talia sunt, quæ uidentur, & haud quaquam comprehendimus: qualia æstimanda sunt illa cælestia, quæ non uidemus? vel qualis horũ omnium opifex, cuius nutu cuncta creata sunt, cuius & arbitrio omnia gubernantur? Illum ergo fratres, super omnia timete, illum adorete, illum præ omnibus amate, illius misericordie inhærete, de eius clementia nunquam desperate.

Quos bonos uidetis, illos imitami: quos malos conspiciatis, castigat & corripite, vt duplicem mercedem habere possitis. Qui hætenus immunis à supradictis malis fuit, gaudeat, & Deo gratias agat, & deinceps quoq; ab illis sibi caneat, studeatque pe: seuerare in operibus bonis. Qui uero vsque in præiens male uixit, cito se corrigat, & toto corde agat pœnitentiam, ante quam de hac luce decedat: si enim sine pœnitentia obierit, non ibit ad requiem, sed præcipitabitur in gehennam ignis, unde nunquam exire poterit, sed ardebit illic in secula seculorum. Omnes igitur uos, quibus loquor, uiti & foeminae, corrigite uitam uestram: vnusquisque, dum potest, uitia sua prostiget: mala quæ fecit, pœnitentia expiet. Nemo se inebriet, nemo in conuiujs cogat alium plus bibere, quam par sit: quandoquidem uino multo deditos Apostolus acriter obiurgat, ubi ait: Neque ebrioli regnum Dei possidebunt. Nemo uel in vlla re minima diaboli se quatur adiuentiones: nullus siue exiens, siue egrediens domum, obseruet quid sibi occurrat, vel num qua uox reciproca seu echo audiatur, aut quid aues garriant, vel quid sit quod portat et factus obuiam. Qui enim hæc obseruat, partim adhuc paganum se esse declarat. Qui uero hæc contemnit, Prophetam sibi clamare g'atuletur: Beatus uir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & infanias fallas. Vnde & Apostolus monet: Omne quodcumque facitis, in nomine Domini nostri Iesu Christi facite. P'orsus recedendum est à cunctis huiusmodi obseruationibus: mathematici spernendi, anguria horrescenda, somnia contemnenda: quoniam, sicut scriptura testatur, uana sunt. Vnde & per Moysen præcipitur: Non argurabimini, nec obseruabitis somnia, neque ad magos declinabitis. Oportet igitur, vt hæc tota mente obserueris: & si quos cognoscitis vel occulte aliqua phylacteria exercere, expedit cum eis nec cibum sumere, nec quicquam habere commercij. Ista ergo omnia spernentes, ad Dei uos auxilium conferte, de eius misericordia nunquam desperate.

Omni die Dominico ad ecclesiam conuenite, & ibi non negocia, non lites aut ritas, vel ociosas fabulas tractetis: sed lectiones diuinas cum silentio auscultate, & pro pace Ecclesie & pro peccatis uestris orate. Qui enim in ecclesia fabulari non timet, & pro se, & pro alijs redditurus est rationem, dum nec ipse uerbum Dei audit, nec alios audire permittit. De talibus quippe Dominus in Euangelio dicit: V' uobis hypocrite, quia clauditis regnum cælorum ante homines: uos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare. Qui aliorum iudices estis, iustissime indicate.

judicate. Nihil in iudicio inique agatis, nec munera super innocentes accipiatis: non personam attendatis, nec res alienas vi rapaci tollatis, quandoquidem, quid vel nocte proxima vestris accidere possit, ignoratis. Pauperem & aduenam nullatenus in iudicio opprimatis, timentes illud, quod veritas in Euangelio dicit: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Videte ne in vos quaderet illud propheticum: Vae qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferitis ab eo. Vae qui dicitis malum bonum, & bonum malum. Labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatur. Facta est veritas in obliuionem, & iustitia longe stetit. Hæc fratres considerantes, & vos, & illos, quibus præestis, pariter in Dei timore confirmate. Retinete quæ dicta sunt: facite quæ præcepta sunt. Habete semper Christum in mente, & signum eius in fronte. Memineritis multos vos habere aduersarios, qui cursum vestrum impedire conentur. Idcirco in omni loco, horis omnibus Crucis signaculo vos armate, Crucis vexillo vos communitate. Hoc enim vel maxime illi timent & expauescunt. Hoc vobis datum est scutum, quo possitis ignitas omnes maligni sagittas extinguere. Profecto magna res est signum Christi, & crux Christi: sed illis solis prodest, qui faciunt mandata Christi. Vt ergo etiam vobis proficit, præcepta eius totis viribus implere contendite: siue sedeat, siue ambuletis, siue comedatis, siue lectum ascendatis, siue à lecto surgatis, semper Christi signum muniat frontem vestram: vt vos semper memoria Dei & vigilantes protegat, & custodiat dormientes: & quoties nocte euigilatis, & somnus ab oculis recedit, mox labijs signum Crucis imprimatur, mens orationibus occupetur, Dei præcepta animo voluantur, ne stupido pectore repente subrepat inimicus, vel per stultam oscitantiam & incuriam serpat in animam audius aduersarius. Cum turpem ille vestris sensibus cogitationem suggerit proponit vobis futurum Dei iudicium, in inferni supplicia, gehennæ flammam, tattari tenebras, quæ impij patiuntur. Si sic feceritis, mox turpis cogitatio euanesceat: nec vos deleat virtus Christi: quia verum est quod Propheta canit: Sperantem in Domino misericordia circumdabit.

Cum autem hæc omnia. Domino auxiliante, feceritis, certum habere debetis, moleste id latum diabolus, quod videat vos à sua societate discedere, & ob hoc fortassis aliquam in vos nequitiam exercebit, aut infirmitates vobis immittet. Sed id minime vos frangat: ad probandos enim vos, permittit id Deus, vt exploret, num toto corde eius misericordiam innitami, & si vere in eum credatis. Cuncta ergo patienter ferte, & Deum in omnibus benedicite, vt in vobis impleatur quod scriptum est: Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. Confideli vos debet id, quod Apostolus ait: A Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur, & illud: Quem diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit. Quod si semel atque iterum nequitis demonis viriliter atque fideliter pro Dei timore restiteritis, ita eam postea à vestri infestatione Deus repellat, vt deinceps nunquam vobis nocere queat. Sic nimirum, si vere, non falso, Christiani estis, omnes diabolicas fraudes & circumventiones fugere & despiciere debetis, totoque pectore Deo adherere & ininiti: vt quæcumque vobis aduersa ab inimico illata fuerint, patienter & fortiter toleretis. Quod si per fortilegos aut diuinos aliqua prædixerit, & ita euenerint, nolite mirari. Spiritus enim illi per aera volitantes, facile possunt quædam futura præuidere. De his sic habet scriptura diuina: Si surrexerit in medio tui prophetes, & prædixerit signum atque portentum, & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi, Eamus & sequamur deos alienos: non audies verba prophetæ illius: quia tentat vos Dominus Deus vester, vt palam fiat, utrum diligatis eum, an non. Illud autem scitote, quod nec vos, nec quicumque vestrum laedere poterit inimicus, nisi quatenus permiserit Deus. Permittit autem Deus, quod peccata hominum mereantur. Permittit, inquam, duas ob causas, vt aut probet vos, si boni estis: aut castiget, si peccatores. Sed qui patienter Domini dispensationem sustinet, si quid perdidit, sic dicat: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit ita factum est. sit nomen Domini benedictum. Pro ista patientia aut coronam accipiet, si iustus est: aut indulgentiam, si peccator. Quod si murmurauerit, vel desperauerit, rei pariter illius atque animæ suæ iacturam faciet. Sed mihi credite, fratres, si ex toto corde in Dei semper timore permaneritis, & præcepta eius custodieritis ita, vt nihil ex gentili consuetudine obseruetis, nihil vobis iam inimicus nocere poterit, sed omnia vobis prospere cedent. Probe enim Christiano nec auguria, nec alia quælibet signa possunt officere: quia vbi signum Crucis cum fide & timore Dei præcesserit, nihil ibi inimicus nocere poterit. Epidis vero & negligentibus ideo nocere possunt, quod relinquentes Dei præcepta, per vitæ suæ negligentiam praua exercendo opera, ipsi se demonum potestati sponte tradunt: qui si in Christi seruitio perseverarent, & eius niterentur auxilio, nihil prorsus mali paterentur.

Hæc ergo scientes, totis viribus diuinæ inhærete misericordiam, opera bona semper agite, & de substantia vestra pauperibus erogate. Qui plus habet, plus tribuat: qui vero minus, ex ipso largiatur beatus & hilaris. Vnusquisque det pro viribus: est enim, vnde gaudeat, sciens se pro paucis, quæ largitur, plurima recepturum. Dat enim numerum, & comparat cæleste regnum: dat paruum pecuniam, & emit vitam æternam. Sitis ergo studiosi præstandæ elemosynæ: ea enim, vt scriptum est, à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Qui habet aurum, det aurum: qui habet argentum, det argentum. Qui vero pecunia caret, bono animo det pauperi fragmen panis: quod si nec illud integrum habet, frangat, & partem tribuat pauperi: nec dubitet, quanuis parum bono animo obtulerit, gratum & acceptum Deo fore. Dominus enim non tam copia munerum, quam largientis bona voluntate & deuotione paciscitur ac delectatur. Vt autem nullus pauper ab elemosyna se excusare possit, ipse Dominus pro calice aquæ frigida mercedem se redditurum promittit. Qui autem maiores à Deo facultates accepit, maius vtiq; iudicij periculum sustinebit. Potuit quidem Deus omnes homines diuites facere: sed idcirco in hoc mundo pauperes esse voluit, vt diuitibus suppeteret occasio redimendi peccata sua. Redimite ergo vos, charissimi, dum precium suppedit. Date elemosynam ex iusto & bono labore, non de rapina. Audite iam ad fores vestras orantes pauperes vtriusque vobis in die iudicij orent. Sapientem attendite, ita dicentem: Qui obrurat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Date ergo Deo, quod vobis ille dedit. Ipse enim accipit, quicquid pauperi tribuitis. Et illi quidem datis, sed vobis in futurum transmittitis, non vnde ventrem farciatis, sed vnde flammam extinguatis: quia sicut aqua extinguit ignem, sic elemosyna extinguit peccata. Date ergo, dum licet, in redemptionem animarum vestrarum: redimite vos ipsos, dum viuatis: quia post mortem nemo redimere vos potest de gehenna. Vnusquisque de arte sua, vnde viuat, decimas det Deo in pauperibus vel ecclesijs. Consideret omnia esse Dei, vnde viuat, puta terram, femina, flumina, & omnia quæ sub cælo sunt & supra cælos: & si ille non dedisset, nihil vtiq; haberet. Deus autem noster, qui dignatur totum dare, decimas de suo dignatur à nobis repetere, non sibi vtiq; sed nobis, profuturas. Sic enim per prophetam promissit, dicens: Inferte omnem decimam in horreum meum, & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis catenas cæli, & effuderit vobis benedictionem vsque ad abundantiam. Reddite ergo libenter ex omnibus, quæ possidetis super terram, quod Deo gratum cognoscitis. Nolite de omni substantia vestra fraudare decimas, ne vobis nouem partes auferantur, & sola decima remaneat. Si voluntarie dederitis, plus semper vobis Dominus dabit. Si non dederitis, quot pauperes in locis, quibus habitatis, fame mortui fuerint, tot homicidiorum rei eritis. Atque insuper immittet in vos Dominus pestilentiam & famem, & perdetis totum, quod habetis, immo ipsas etiam animas vestras. Quod ne

Matth. 7.

Esa. 5. Esa. 59.

Crux semper in fronte ferenda, &c.

Psal. 31.

Jacob. 1. 1. Cor. 11. Hebr. 12.

Deut. 15.

Permittit Deus ob duas causas hominem à diabolo tentari. Job. 1.

Efficacia signi S. Crucis.

Tob. 4.

Elemosynæ pauperibus studiose præstandæ. Matthe. 10.

Proverb. 21.

Ecd. 3.

Decimæ dandæ.

Malach. 3.

Paste fame mortuem. Si non pauperes occidisti.

vobis eueniat, libenter bono animo detis, quo animas vestras possitis redimere. Nec eligatis, cui misericordiam præstetis, ne forte prætereat eum, qui meretur accipere: quia nescitis, in quo Christus dignetur elemosynam accipere.

Zenit. 26. In his autem omnibus, quæ Dominus exerceri iubet, benignitatis operibus nihil ille querit aliud, nisi salutem animarum vestrarum, & vt timeatis illum semper, & custodiatis mandata eius. Quod si feceritis, dabit vobis, sicut per sanctum Moysen pollicitus est, pluias temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur, & omnibus bonis abundabit. Dabit pacem in finibus vestris: dormietis, & non erit qui extereat, & ipsè habitabit inter vos. Contra vero, si non custodieritis præcepta eius, veniet in vos plaga, ab eodem Moysè prædictæ, pestilentia, fames, gladius, eritq; cælum vobis ferreum, & terra ænea: terra non proferet germen, segetes peribunt, & labor vester omnis inanis erit. Et super hæc instabunt vos hostes, & gladius deuorabit vos, & erit terra vestra deserta atq; defolata. Et tunc præ angustia clamabitis, nec exaudiet vos Dominus, sicut per prophetam miracula vestra deferta atq; defolata. Et tunc præ angustia clamabitis, nec exaudiet vos Dominus, sicut per prophetam miracula vestra deferta atq; defolata.

Zach. 7. Esai. 59. Et factum est, sicut locutus est, & non audierunt: sic clamabunt, & non exaudiam, dicit Dominus. & per alium prophetam, sic dicentem: Non est abbreviata manus Domini, vt saluare nequeat: neq; aggravata est auris eius, vt non exaudiat: sed iniquitates vestra diuiserunt inter vos & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis, ne exaudiret. Vt igitur ista vobis non contingant, custodite quæ præcepta sunt: implete Dei mandata, vt viuatis, & bene sit vobis, nullaq; vobis calamitas accidat. Omnipotens enim Deus consolatur per prophetam, ita dicens: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi vt facerem ei. Hæc, fratres, semper animo retinete, & cum ambulatis: nec obliuiscamini eorum narrate, hæc commemorate vobiscum, cum sedetis in domibus vestris, & cum ambulatis: nec obliuiscamini eorum in rebus prosperis, sed Deum semper timeate, illi soli seruite, ne irascatur contra vos furor eius. Noueritis, eum custodire pactum & misericordiam illis, qui eum diligunt, & custodiunt mandata eius, omnesque eis auferre languores. Audiatis beatum Ioannem Apostolum, dicentem. Nouissima hora est. Nolite diligere mundum: cito n. transit, & omnis concupiscentia eius. Facite voluntatem Dei, vt maneat in æternum, & habeatis fiduciam, cum apparuerit, ne confundamini in aduentu eius. Nemo vos seducat. Qui facit iustitiam, iustus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est. Et reuera peccatum omne, siue furtum, siue adulterium, siue mendacium, siue dæmonis operatione non fit. Penſate, quæſo, quam perniciosum sit, diaboli opera exercere, eiusque participem fieri, non quidem in re quæ, sed in pœnis gehennæ. Iraque quotiescunq; in peccatum in ciditis, sit sobrius, nolite mortifera securitate expectate, donec vulnera ipsa putrescant: nec alia addatis peccata: sed continuo per pœnitentiæ confessionem remedium vobis adhibere festinetis. In magnis virtutum exercitijs semper crescere nitamini: vt qui fuit hæcenus superbus, sit iam humilis: qui erat scortato, & adulter, sit castus: qui solebat furari & tollere res alienas, incipiat proprias dare pauperibus & ecclesijs: qui fuit inuidus, sit benignus: qui fuit ebriosus, sit sobrius: qui iracundus, patiens sit. Si quis alteri faciat iniuriam, cito veniam petat: cui iniuria irrogata est, absque mora remittat, vt etiam illi remittatur. Et quidni fratri parum remittat, vt illi Deus totum remittere dignetur? Nam & hoc elemosynæ genus est, vt ignoscat quis ex animo ei, à quo laesus est. Quod si quis adeo pauper est, vt nihil habeat, vnde corporalem præſtet elemosynam: quando quidem fieri vix potest, vt non ab aliquo afficiatur iniuria, si ex animo omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Terem. 18. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

2. Esdra 1. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

1. Iohan. 1. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

1. Iohan. 3. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Lapsus in peccatum illico resurgat. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Contraria caritatis curanda. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Pauperes qualem præstabitur elemosynam. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Matth. 6. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Odii quantitas perniciosa. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Inimicos diligere, quid conficit. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Matth. 5. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

2. Iohan. 3. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Iohan. 12. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Matth. 6. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Cibus animæ. Nemo ergo se fallat, nemo se decipiat: quia quisquis vel vnum hominem odit in hoc mundo, quicquid inter Deo boni operis offert, totum perdit. Non enim mentitur Apostolus terribiliter clamans: Qui fratrem suum odit, homicida est, & mendax est, & in tenebris ambulat. Quo loco fratrem oportet omnem hominem intelligi: omnes enim in Christo fratres sumus. Ego autem, fratres, ad inimicorum dilectionem dilectio omnibus in ipsum peccantibus remittat, nec contra vllum in corde odium retineat, sed omnes dilgat vt seipsam: id ei proculdubio maximæ elemosynæ loco imputabitur. Vt autem peccantibus in nos libentius ignoscamus, audiamus quid Christus dicat in Evangelio: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

ma Christiana, vigila, ora, caue semper ista crimina, & quicquid boni potes, age pro vita aeterna. Aperi pauperibus manum tuam, vt Christus tibi aperiat ianuam suam, per quam intres in gaudia paradisi. Noli ipse te tradere in perditionem, pro quo Christus fudit sanguinem suum. Satis superque te dilexit, quem tanto precio comparauit. Terreant te gehennae supplicia, quo vel sic possis a prauis operibus abstinere. Omni hora exitimes ad futuram mortem, & euentura tibi iudicia Dei semper reformides, vt illud scripturae tibi possit aprari, Beatus homo, qui semper est pauidus. Quod male admisisti, dum potes, emenda, dum adhuc licet poenitere. Veniam non desperes, si velis resipiscere: desperatio enim peccatis omnibus deterior est. Nequaquam igitur de Dei misericordia desperes vnquam, nec si vel centum, vel etiam millia perpetres crimina. Nulla enim tam grauis est culpa, quae per poenitentiam non possit obtinere veniam. Si quis te lacestat & irriter, si conuicietur, si iniuriam itroget, tu patiens esto, nec reddas contumeliam: melius tacendo vinces. Cum tibi maledicatur, tu benedic: magnam conserueris gratiam, si non laedas eum, a quo laesus es. Nullum despicias, non egenum, non seruum: quia fortassis apud Deum te melior est: & omnes, secundum Apostolum, vnum sumus in Christo Iesu, nec est personarum acceptor Deus: sed sicut scriptum, Vnusquisque quodcumque fecerit bonum, hoc recipiet a Domino, siue seruus, siue liber. Non detrahas fratri tuo, nec calumniam facias, neque vi opprimas eum: sed sicut per Moysen dicitur, si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes seruitute famulorum: sed cum timore Dei agas erga illum. Memineris te quoque seruum esse. Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum, ne habes super illo peccatum. Si peccauerit in te frater tuus, & ibi in Evangelio Dominus, corripere eum inter te & ipsum solum. Et alibi. Si offers, inquit, munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum. Haece, Christiane, praepcepta reuocent ad concordiam: haec suauia Christi medicamenta curent odij vulnera. Quod si contempseris, terribilem illam in te sententiam retorques, qua dicitur: Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: & qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennae ignis. En audisti Christiane, quid timeas, quid obserues. Stude ergo charitati, serua patientiam, fuge discordiam, impone frenos linguae tuae, ne trahat in gehennam animam tuam: quia secundum scripturam, mors & vita in manibus linguae, & vir linguosus non dirigitur in terra. Quae quidem sollicita consideratione pensantes, charissimi, verba simul moresque corrigite. Secutimini semper iustitiam, amate Christi praepcepta. Derelinquat impius viam suam, & reuertatur ad Dominum, clamat propheta, & miserabitur eius: quia multus est ad ignoscendum. Audite eum dicentem: Conuertimini filij reuerentes, & sanabo auersiones vestras. Et rursus: Querite bonum, & non malum, vt viuatis, & erit Dominus exercituum vobiscum. Odite malum, & diligite bonum, vt miseretur vestri Dominus. Ecce hoc ipse Dominus per Prophetam clamat. Si me audire contempnitis, saltem illum audite. Consolatur ille in Evangelio peccatores, dum ait: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Rursusque admonet: Querite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adicientur vobis. Et iterum: Petite, & dabitur vobis: quaerite, & inuenietis: & aperietur vobis. Et certe pro ineffabili pietate sua Dominus non solum admonet, sed etiam rogat nos, vt conuertamur ad ipsum. Audiamus rogantem, ne, si negligamus, non audiat ille nos iudicaturus. Dicit in scriptura: Misereere animae tuae, placens Deo. Quod ad haec respondes humana fragilitas: Deus rogat, vt tui miseraris, & non vis. Quomodo igitur ille te audiet in die necessitatis supplicantis, quando tu illum non audis pro te rogantem? Si iam haec negligitis fratres, quid acturi estis in iudicij die, & ad cuius confugietis auxilium? Certe si vos nunc negligitis tales Dei adhortationes, non effugietis tunc inferorum tormenta: nec liberare vos poterit aurum & argentum, neque opes & diuitiae, quas nunc in arcibus absconditis, & quibus inflati, salutis vestrae obliuiscimini. Audite, quaeso, comminantem Dominum: Vistabo super orbem mala, & quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo. Audite etiam admonentem: Redite peccatores ad cor. Quiescite agere peruersae, discite benefacere: subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, &c. Haec, fratres, magno opere obseruari nitamini. Date operam, vt separati a diabolo, coniungamini Deo, qui vos redemit. Admirentur gentes conuersationem vestram. Quod si detraharit vobis, aut irideant vos, Christianissimi opera vos sectari, nihil conturbemini. Reddent enim Deo rationem. Totam spem vestram in Christi misericordia collocare, & non solum ab actu impudico, sed etiam a cogitationibus fordosis animas vestras custodite: quia Deus iustus in index cogitationum malas iudicabit.

Moneo vos, fratres, vt superbiam prorsus repellatis, per quam diabolus e caelo corruit. Audiatis Apostolum Deum, inquit, superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Itemque ipsum Dominum, in Evangelio sic dicentem: Omnis qui se exalcat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Et iterum: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum caelorum. Iurandi consuetudinem penitus abiciite: valde enim ea pugnant cum praepceptis Dei. Ait enim in Evangelio Dominus: Dico vobis, non iurare omnino: neque per caelum, quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum eius, neque per caput tuum iuraueris. Sit autem sermo vester: Est, est, Non, non. Cum iniuriam patimini, succurrat animo illud Domini mandatum, Dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percussit in dexteram maxillam, praebet ei & alteram: & qui vult tunicam tuam tollere, praebet ei & pallium. Qui petit a te, da ei: & qui aufert quae tua sunt, ne repetas. Orandi rationem eam conseruare debetis, quam Dominus praescribit, vt non multis verbis contenti sitis, sed ex intimo pectore Dominum deprecemini. Vbiunque estis, Christi mentio habeatur in mutuis colloquijs vestris. Ipse enim dicit: Vbiunque sunt duo vel rtes congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Scandala fagite, Dominus enim grauius perstringit auctores scandalorum, vae, inquiens, homini, per quem scandalum venit. Semper memores sitis illorum Domini verborum: Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis. Apostolum quoque clamantem audiatis: Tempus breue est: reliquum est, vt qui habent vxores, tanquam non habentes sint: & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes: & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur: praeterit enim figura huius mundi. Vt autem plus appetamus caelestia, quam terrena, Dominum audiamus dicentem: Quid enim proficit homo, si vniuersum mandum lucratur, seipsum autem perdat, & detrimentum sui faciat: Ad studium autem charitatis excitant nos illae sententiae: Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius perfecta est in nobis. Deus charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Charitatis excellentiam beatus Paulus indicare volens: Si distribuero, inquit, in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Vnde etiam alibi admonet, vt omnia nostra in charitate fiant. Idem vero ipse malos in viam reuocans, Qui furabatur, inquit, iam non furetur. Itemque: Fugite fornicationem. Omne enim peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fuerit fornicatus, in corpus suum peccat. Et rursus: Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque molles, neque adulteri, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Alibi quoque testatur, omnium malorum radicem esse cupiditatem. Vos ergo, fratres, profigate cupiditatem, sectamini charitatem, deponite impietatem, supportate inuicem cum humilitate. Reuelatur enim, vt Apostolus ait, ita Dei de caelo super omnem impietatem & iniustitiam hominum. Cogitate saepe cum animis vestris, quam saeuus, quam timendus sit gehennae ignis: & qui iam nec digitum vnum sustinet in ignem inferre, timeat illic toto corpore in omnem aeternitatem ardere.

Proh. 28.
Non est deo
sperandum
ob enormi-
tate crimi-
num.

Gal. 3.
Act. 10.
Ephes. 6.
Leuit. 25.
Leuit. 19.
Matth. 18.
Matth. 5.

Ibidem.
Proh. 18.
Psal. 139.

Esa. 55.
Iere. 3.
Amos 8.

Luc. 5.
Matth. 6.
Luc. 11.

Esa. 11.
Esa. 46. § 1.

Non solum
actus impu-
dici, sed &
cogitatio-
nes vitiose
sunt malae.

1. Pet. 5.
Luc. 14.
Matth. 18.
Matth. 9.

Ibidem.

Luc. 6.

Matth. 18.

Ibidem.

Ioan. 13.

1. Cor. 7.

Luc. 9.

1. Ioan. 4.

1. Cor. 13.

1. Co. 16.

Ephes. 4.

1. Cor. 6.

Ibidem.

1. Tim. 6.

Rom. 1.

Ios. 2.

Qualibet ha-
bet propriu
Angelu sui
custodem.

Ahor. 9.
1. Tim. 1.

1. Sal. 127.

H. br. 13.

1. Thef. 3.

Eph. 4.

1. Cor. 13.

Luc. 21.

Eph. 5.

Eccl. 31.

Cogit.

Matth. 7.

Luc. 4.

Pauperes se-

cundum E-

uangelum

ad pantiu

vocadi, non

diuites.

Sap. 1.

Prov. 9.

Pal. 5.

Eph. 4.

Mors ob o-
culos perpe-
tim statuen-
da.

Opera no-
stra nobiscu
proficiscun-
tur ad Chri-
sti tribunal.

Hec de val-
de iustis &
impis di-
cuntur.
Medij inter
hos, qui col-
ligunt ligas,

Rego itaque vos, fratres, si vultis ab illo igne, ab illis horrendis penis seruari, desinatis iam peccare, & toto corde ad Dominum conuertamini in ieiunio, & flitu, & planctu, sicut ille per prophetam hortatur: Vigilate solcite: quanto enim finem mundi propinquiore in conspiciat Diabolus, tanto crudelius in Christianos seuit: ut quia se prope diem damnandum cognoscit, plures sibi socios in penis adiungat, cum quibus sine fine crucietur. Cauete ergo attentius, & semper in Dei timore permanete, certi vnumquemque nostrum habere Angelum Dei, qui obseruet iugiter quid agamus: & si quidem bene agimus, gaudium afferimus Angelis nostris: si vero malis operibus vacamus, Angelos sanctos repellimus, & malignos demones nobis asseiscimus. Hec me loquente, vos charissimi, introrsus ad vos redite, in vos ipsos descendite, conscientias vestras discutite, num dignos consortio Angelico vos exhibeatis, explorate. Et si bonos vos & Deo dignos exhibitis, nunquam de meritis vestris superbo animo praesidatis, sed cum humilitate magis etiam deinceps vobis canete. Si vero peccatis vos obnoxios cernitis, nequaquam desperetis, sed cum Deo in animo pactum feriat, posthac nollet vos peccare, & ita fidenter in Domino speretis. Ille enim sinum pietatis suae semper expandit, & omnes per penitentiam ad se recipere cupit. Quod si quis aduler, vel scortator, aut fur, aut ebriosus, vel mendax, vel etiam filiorum suorum necator est, agat penitentiam, & de caetero caueat, & condonabit ei altissimus. Occurrant vobis ex Euangelio publicanus, latro, mulier peccatrix, & Paulus, qui de seipso dicit: Prius fui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus: sed & misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Et vos ergo si quid forte ignoranter admistis, reparate vos, quaso, dum licet, per penitentiam. Confitemini Domino totis praecordiis, quoniam bonus est. Doleat vobis, non egisse vos quod bonum est: & qui agere penitentiam, sic eam agat, ut deinceps lugenda non admittat. Vos qui pauperes estis, nolite contumisci: si enim bene egeritis, in caelo ditiores eritis.

Cauete vero omnes, ne quis turpem sermonem proferat: & secundum Apostolum, doctis variis & peregrinis nolite abduci: sed corripere in quietos, consolamini pusillanimes, patientes estote ad omnes. Omnis sermo malus ex ore vobis non procedat. Corumpunt mores bonos colloquia mala: Crapulam & ebrietatem perhorrescite, quas Dominus per seipsum reprehendit, ubi ait: Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Et Apostolus, Nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria. Proculdubio enim qui plus manducat aut bibit, quam exedit, & peccatum incurrat, & castitate tueri non potest: cum enim venter nimio cibo, aut potu repletus est, necesse est, ut in libidinem pronus sit. Vnde etiam alibi scriptum est: Amaritudo animae, vinum multum potatum, & iram, & ruinas multas facit. Ebrietatis animositas imprudentis offensio, minorans virtutem, & faciens vulnera. Et haec quidem dico, non ut creaturam Dei malam asseram, aut damnandam iudicem: sed ut vos magis sobrios cautiore sique reddam. Immo vero admoneo, ne quam Dei creaturam dicatis esse malam: cuncta enim valde bona creauit Deus. Nam quae nobis mala esse videntur, aut nocent nobis, sed nostro vitio nobis mala sunt. Itaque fratres, solum diabolum, qui superbiendo factus est malus, detestantes, tot bonarum rerum creatorem Dominum glorificate.

Cauete semper viam latam, quae ducit ad perditionem: intrate per angustam, quae perducit ad immensam caliditatem. Pauperes & peregrinos vocare ad cenam: sic enim Dominus hortatur his verbis: Cum facis prandium aut coenam, nolite vocare diuites, ne forte & ipsi te reuoluerint, & fiat tibi retributio. Sed vocate pauperes, debiles, caecos & caecos, & beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Neque enim iustum est, ut in populo Christiano, qui vno pretio redempti sunt, & vni Domino seruati, alij multis epulis factos habeant ventres, & ceteri sint, alij fame deficiant. Prosum peccatum est, si vestra superbia tuca rodant, & pauperes nec vetustissima quidem a vobis accipiant. Cur non attenditis pari conditione nos venisse in hunc mundum, vniusque Domini seruos esse, similesque exitu & vita migraturos, & si bene egerimus, ad vnam beatitudinem venturos nos esse: Aut quare pauperes nobiscum nec accipient cibum, qui nobiscum habituri sunt consortia Angelorum: Cur non accipient a nobis vel veterem tunicam, qui pariter accepturi sunt immortalitatis stolam? Haec attendentes fratres, ita pauperum curam gerite, ut verissimam in caelis mercedem recipiatis. Mendacium semper fugite: non enim minimum crimen est, dicente scriptura: Os quod mentitur, occidit animam: & testis falsus non erit inquitus. Et David ad Dominum: Perdes inquit, omnes, qui loquuntur mendacium. Et Apostolus: Deponentes, inquit, mendacium, loqui minime veritatem vniusquisque cum proximo suo. In hac ergo vita posite, sic vos comparate fratres, ut cum hinc migraveritis, & caro vestra coeperit a verbis deuorari, anima ornata bonis operibus, cum sanctis omnibus laetetur in caelo. Retrahat vos a malo vel ipse peccatorum interitus. Cogitate eorum, qui iam decesserunt, calamitates. Contemplamini diuitum sepulcra, vel eorum, qui ante breue tempus vobiscum fuere, qui iam sint, quid eis diuitiae & cupiditates seculi iam profuerint. Ecce nihil ex eis praeter cineres remansit: qui si loqui possent, haec vobis proculdubio dicerent: Quid ita infelices propter mundi huius cupiditates discurretis? quid ita vos vitii & criminibus obstringitis? Considerata ossa nostra, ut vel sic horrore sit, & displiceat cupiditas & insania vestra. Quod vos estis, nos fuimus: quod nos sumus, vos eritis. Haec, inquam, fratres, sollicita consideratione pensate, & considerantes expanse.

Diem mortis semper ob oculos statuete, ad vitae emendationem, quantum potestis, festinate. Nolite negligere, quod vos pius Dominus peccante sustinet: quanto enim diutius expectat, ut vos corrigatis: tanto grauius vindicabit, si neglexeritis. Si forte persuasum habetis, finem mundi procul abesse: certe cogitare debetis, suum cuique impendere finem. Ecce quam multi, dum viuunt iucundissime, multa que in longum tempus moliantur, repente tolluntur e medio, & ex improviso rapiuntur e corpore? Itaque beatus ille est, qui horam illam semper habuit ob oculos, studuitque in ea paratus inueniri, ut possit tanti criminis ex parte esse. Scire enim debetis, fratres, cum ingenti metu magnisque doloribus animam separari a corpore. Veniunt enim Angeli, ut sistant eam ad tribunal tremendi iudicis. Tum vero illa commemorans opera sua mala, quae die noctuque gessit, misere contremiscit, cupit ea fugere, petitque vel vnus horae dilationem sibi dari. Ad sunt eius opera, dicuntque illi: Tua sumus, tu nos perpetrasti. Non te deserimus, sed tecum ibimus ad iudicis tribunal. Interim illa infelicissima cum horrando timore separatur a corpore, plena peccatis & summa ignominia. Secus est de anima iusti, quae cum exit e corpore, non timet nec expanse: sed potius cum gaudio egreditur, & cum exultatione pergit ad Deum, sanctis Angelis eam deducentibus. Illam ergo horam modo timeatis, fratres, ne tunc timere cogamini. Memineritis iugiter vos ambulare in medijs laqueis diaboli: & idcirco semper parati sitis, ut cum Dominus iusserit vos exire, liberi ab omni labe peccati, ad requiem transeat. Nec arbitremini vos diu in hoc mundo mansuros: ubi enim Dominus iusserit, non licebit nec vnus horae spatium in hac vita consistere. Cauete igitur, ne exita vestro merorem asseratis Angelis, & gaudium inimicis. Scitote, cum anima e corpore euellitur, eam aut pro bonis meritis statim in paradiso collocari, aut propter peccata continuo praecipitari in tartarum. Nunc igitur vnum de duobus eligite, aut aeternum gaudete cum sanctis, aut sine fine cruciari cum impiis. Itaque vel poena vos terreat, si praemia non iuuant. Si mundum hunc nequidum despicere potestis, quae mundi sunt, iulle possidete. Qui in iuuentute errauit, vel senex respiscat, & mala quae fecit, diligenter ligas, nitentia expiet. Ecce in dies deficit mundus, cuncta, quae videntur, instat vmbrae celeriter transeunt. Quae olim pra-

nunciata sunt, iam perspicue videntur. Bona omnia subtrahuntur, & in dies crescunt mala. Nolite ergo diligere mundum, quem sic videtis ad finem tendere, præsertim cum Apostolus dicat, eum qui velit esse amicus seculi huius, Dei inimicum constituit. Vitam æternam medullitus concupiscite: ad eam properetis, vt semper viuatis, & nunquam mori timeatis. Si enim sic amatis hanc miseram momentaneamque vitam, vbi cum tanto labore viuatis, & curando, fatigando, sudando, suspirando vix necessaria corpori acquirere potestis: quanto magis amanda vobis est illa vita æterna, vbi nullus labor est, vbi summa semper securitas, secura felicitas, felix libertas, libera beatitudo? Vbi, sicut Dominus ait, erimus similes Angelis Dei: & iusti fulgebunt sicut sol. Nulla ibi erit tristitia, nullus labor, nullus dolor, nullus timor, mors nulla, sed perpetua sanitas. Nulla illic exister malitia, nulla carnis miseria, nulla ægritudo, necessitas nulla: non fames, non sitis, non frigus, non æstus, non lassitudo, non vlla inimici tentatio: non peccandi libido, immo nec male agendi facultas: sed gaudium & læticia omnia occupabit, hominesque Angelis sociati, sine vlla carnis infirmitate perpetuo floreant. Erit illic læticia certa, requies secura, pax vera, iucunditas inimitabilis, nihil pulchrius, nihil munificentius. Nihil illa bonitate syncretius, nihil illa abundantia copiosius. Ibi semper pax, & summa solemnitas: ibi vera & certa felicitas. Ibi nullus erit metus hostis ferocissimi, qui semper cupit animas iugulare. Non timebuntur ignita iacula, nec vllæ tentationes eius. Non afferet terrorem barbarorum immanitas: nec vlla timebitur aduersitas, non ferrum, non ignis, non facies truculenta tortoris. Nemo illic vestimento indiget, vbi nullus æstus, neque frigus vllum, nec vlla ætis intemperies. Nemo ibi sitit, nemo tristatur: nullus illic peregrinus est, sed omnes in patria se degere gloriabuntur. Non rebellabit aduersus spiritum caro: sed cum Angelis ineffabilia, Christo donante, præmia percipientur, quæ, vt Apostolus ait, nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in corde hominis ascenderunt. En quale in ille perditurus est beatitudinem, qui modo se, dum licet, emendare non vult. Nos igitur, fratres, Domino nobis auxiliante, profertis reculemus vltra seruire peccato, quibus tanta beatitudo præparatur in celo. Dum tempus est, maturemus propitium nobis efficere Deum. Despiciamus terrena vt adipiscamur cælestia. Cogitemus nos peregrinos esse in hoc sæculo, vt liberius festinemus ad patriam cælestem. Cogitemus, quam confusio illa erit, cum in die iudicij contingeret cuiquam propter peccata sua in conspectu Dei & hominum & Angelorum erubescere ac pudesceri: qui paupor, eum tunc iratum videre, quem etiam tranquillum mens humana capere non potest.

Illam diem timeamus, quem præuidere non possumus: illum formidamus iugiter, vt vel sic ætus nostros corrigamus. Penitemus, quis timor tunc erit, cum de celo Dominus ad iudicandum veniet, ad cuius conspectum cum elementa concutientur, cælum cum terra contremiscent, & virtutes cælorum commouebuntur. Tunc canentibus Angelorum tubis, mortales vniuersi, boni & mali, momento temporis resurgent in iis corporibus, quæ hic habuerunt, adducenturque ad tribunal Christi, venientis cum virtute multa & maiestate, Angelis omnibus eum comitantibus. Tunc plangeat se omnes tribus terræ, ostendetque illis fixuras clauorum in corpore suo, quod propter nostras iniquitates vulneratum est, peccatoresque compellens, dicet: Ego te, homo, de limo terræ formauimus manibus meis, & in paradisi deliciis immeritum collocaui: sed tu me & ossa mea contemnens, impostorem sequi maluisti. Vnde etiam iuste damnatus es. Sed tamen ego misertus tui, carnem assumpsi, in terris inter peccatores habitauimus, contumelias & verbera propter te pertuli: vt te eriperem a pœnis, colaphos & sputa toleraui: vt tibi paradisi delicias redderem, acetum felle mixtum bibi. Propter te spinis coronatus, crucifixus, lancea vulneratus sum. Propter te mortuus, & in sepulcro positus, ad inferna descendens, vt te ad paradysum reducerem. Agnosce ergo humana impietas, quæ tua causa perpeius sum. En clauorum vestigia, quibus ad Crucem affixus fui. Recepti in me dolores tuos, vt te sanarem: recepi pœnas, vt te gloria afficerem. Tuli mortem, vt tu sine fine viueres. Ecquid vero facere debui, & non feci? Dicite iam mihi, peccatores ingrati, quid passi sitis propter me, aut quid boni pro vobis egeritis. Ego cum essem inuisibilis, sponte propter vos in carnem natus sum: cum essem impassibilis, propter vos pati dignatus sum: cum essem diues, propter vos egenus factus sum. Sed vos humilitatem meam & præcepta mea semper respuistis: seductorem potius, quam me, secuti estis. Itaque nunc iustitia mea aliam sententiam ferre non potest, quam qualem merentur opera vestra. Quæ ergo vltro elegistis, ea nunc accipite. Contempnistis lucem: sint ergo vobis tenebræ. Amastis mortem, abite in perditionem. Secuti estis diabolus, ite cum illo in ignem æternum. Quis tunc, putamus, charissimi, maior erit, quis lucis, quæ tristitia, quæ angustia, cum hæc fuerit prolata aduersus impios sententia? O quam acerbum tunc erit malis, separari à suauissimo sanctorum consortio. Traditi enim dæmonum potestati, ibunt cum corporibus suis in supplicium æternum. Procul relegati à beata cælestis paradisi patria, cruciabuntur sine fine in gehenna, nunquam lucem visuri, nullam vnquam refrigerium habituri, sed per infinitas annorum myriades semper apud inferos pœnas horrendas daturi. Nec fatigabuntur vnquam, qui eos torquebunt: nec ipsi qui torquebuntur, vnquam mori poterunt. Sicut enim ibi ignis depascit, vt tamen semper conseruet: sic tormenta sæuiunt, vt semper renouentur. Pro qualitate autem culparum, pœnas illic singuli sustinebunt. Auditur illic perpetuus planctus & stridor dentium: nulla miseris erit consolatio, præter flammæ & terrores pœnarum: ardebuntque sine fine cum dæmonibus in igne æterno in omnia secula seculorum.

Iusti autem ibunt in vitam æternam, in illa sine dubio carne, quam hic habuerunt, sociabunturque Angelis sanctis in regno Dei, sempiternis perfruuntur gaudiis, nunquam iam morituri, nullam vnquam corruptionem passuri: sed perenni læticia & suauitate Christi perfusi, fulgebunt sicut sol in claritate & gloria, quam præparauit Deus diligentibus se. Et quanto quisque in hac vita Deo fuit magis obediens, tanto illic vberiore percipiet mercedem: quantoque amplius hic eum dilexit, tanto propius eum contemplantur. Ecce charissimi, dixi iam vobis simpliciter, vt intelligere possitis, quæ bonis & malis euentura sint. Nemo iam se ignorantia tueri poterit, quandoquidem vita & mors, præmia iustorum & supplicia impiorum, denunciata sunt vobis. Iam in vestra optione est & arbitrio, eligere quod teneatis. Quod enim quisque hic concupierit, id illic obtinebit. Vitam ergo æternam totis viribus concupiscite, nec emendatione vitæ procrastinetis: sed ob lucranda regna cælestia vltro ipsi relinquatis, quod tamen cum ipsa vita amittendum est. Surgat iam, obsecro, quisque vitorum catena adstrictus est, & à somno mortis euigilet. Recurrat ad confessionem, agat penitentiam, nec erubescat publice iam agere, ob immunditias, quibus se foedauit: quia reuera multo melius est, hic ad breue tempus agere penitentiam, quam per infinita secula apud inferos cruciari. Si ex animo egerit penitentiam, cito illi succurret pius redemptor, qui Lazarum quatrduanum & iam fœtente, suscitauit. Paratus est semper ille misericordie sinus, & clementer expectat, vt excipiat penitentes. Non debet quisquam, quantumuis magnis obstrictus sceleribus, vnquam de Dei misericordia desperare. Ipse enim clamat per prophetam: Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. Itemque: Conuertimini, & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et per alium: Ego sum, qui deleo iniquitates tuas. Et in Euangelio: Gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent penitentia. Itemque per prophetam: Viuo ego, dicit Dominus Deus, nolo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua, & viuat. Animaduertite fratres, quam sit profusa & larga bonitas Dei

coram, stipulum; peccatorem purgatorium. Ibi sunt. 1. Cor. 3. vt exponit D. Augustinus & alij. Iacob 4. Matth. 22. Matth. 13. Nulla corporalis passio in regno cælorum.

1. Cor. 3.

Dies extrema iudicij sollicitè timeamus.

Apocal. 1. Christus in iudicio vt sit malos compellaturus. Christus in iudicio ostendet peccatoribus clauorum vestigia.

Sententia in impiis.

Pœna inferni.

Iustorum beatitudo post hanc vitam.

Libertus hominis arbitrium.

Joan. 11.

Eccl. 33. Eccl. 18. Eia. 43. Luc. 15. Eccl. 33.

tas Dei nostri, quam ineffabilis misericordia eius. Quotidie contemnitur, & quotidie nos ad penitentiam benignissima pietate inuitat. Fidutiam nobis eius pia benignitas præstat, vt nec desperemus eius misericordiam, nec tamen absque penitentia fructibus veniam nos imperasse præfidamus. Quam enim ille patris pietate indulgens semper & misericors est, tam iudicis maiestate seuerus & metendus est. Equissime iudicat, vnum quemque iuxta vias suas, & reddidit vnicuique iuxta opera eius, bona bonis, mala malis. Redite ergo, charissimi, in memoriam eorum, quæ fecistis: & si peccasse vos cognoscitis, sine vlla dilatione ad penitentia remedia confugite. Audite scripturam dicentem: Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Memineritis semper, versari vos in conspectu omnipotentis Dei, cunctorum hominum non solum facta, sed etiam cogitationes inspicientis. Non est enim, vt ait Apostolus, vlla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius.

Ezech. 18. 33.
Rom. 2.

Ecd. 5.

Hebr. 5.

Duritia hominum malorum.

1. Tim. 6.
Job. 1.

Non diligere Deum valde impium est.

Matth. 23.

Oculos Dei omnia inuenit, metuentus.

Luc. 9.
Retro respicere quid sit

Frequens conclusio concionis suæ.

Luc. 12.
Matth. 5.

Sermo familiaris S. Eligij.
2 Cor. 12.
Iacob. 5.

Hæc ergo iugiter cogitantes, intentissima solitudine vos custodite, & ad extremum mundi diem studio bonorum operum sempervos præparate. Finis mundi iam propinquus est, & quod lugendum est, tot quotidie mala fiunt, tot calamitates existunt, vt per hæc ipsa mundus finem suum indicare & proclamare videatur. En omnia, quæ Prophetæ & Apostoli prædixerunt, propemodum impleta iam sunt: dies iudicij & horrendus Antichristi aduentus restant. En bella alia super alia, tribulationes alia post alias, perpetua fames & pestis. Quid ergo adhuc tam sumus lapideo & ferreo petore, vt de animæ salute nec inter tot mala cogitemus? Diu est, quod Deus comminatur, sed nihil flebitur hominum pertinacia. Cælestis iam olim intentatur vltio, nec vlla hominum adhibetur satis factio. Dei ira propinquat, & tepide agitur penitentia. Testantur Prophetæ ventura supplicia, & raro ab hominibus diuinum imploratur auxilium. Quapropter moneo vos, dilectissimi, vt vel cum mundo deficiente, faceat omnis malitia, Deique totis viribus misericordia concilietur. Non nos diuitiarum sarcinæ ad terram deprimant, quas haud dubio ocys relinquemus. Non putemus nos pariter & Christum habere & mundum. Itaque sprete mundo, ad cælum liberi festinemus. Veniat nobis in mentem, quam grauias sint scelera, quæ admisimus: quam dira inferorum supplicia, quæ timeamus: & pro ratione culparum, penitentia medicinam adhibeamus. Succurrit animo illud Apostoli dictum: Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quin nec auferre quid possumus. Nudi nati sumus, nudi etiam moriemur. Quicquid autem hic inuenimus, etiam hic relinquemus. Sola opera bona, si ea fecerimus, nobiscum in cælum feremus: immo illa nos in cælum ferent. Itaque tanquam peregrini, rebus necessariis contenti, illas nobis diuitias hic acquiramus, quas nobiscum ad paradisi patriam feramus. Deum super omnia diligamus: quia reuera impium est, eum non diligere, cui vicem rependere non possumus: etiam cum diligimus. Quid enim nos impij, pio Domino retribuere possumus pro omnibus, quæ ille tribuit nobis? qui nullis nostris precedentibus meritis tanta nobis præstitit indignis, vt nos à iugo diræ damnationis redimeret. De descendit ille ad nos de sede paternæ maiestatis, iniurias in terris multas pertulit, probra mortemque innocens percussus est. Et omnia quidem tulit patientissime, vt nobis humilitatis & patientiæ exempla relinqueret. Vnde etiam ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.

Oportet igitur, vt quemadmodum ille propter nos, ita & nos aduersa omnia, quæ propter peccata nostra nobis eueniunt, æquanimiter toleremus, vt patientia fructus in vita æterna capiamus. Virgamus, fratres, cursum nostrum, dum tempus habemus: odimus hunc mundum, quem tamen diu tenere non possumus. Nulla nos malorum operum contagia polluant: sed oculis diuinæ maiestatis omnia intuentis, semper à peccatis nos retrahat. Si enim homines, nostri similes peccatores, & ex eodem luto formatos, ferre non possumus inspectores scelerum nostrorum: quanto magis æternum illum & omnipotentem Dominum, in quem nullum potest cadere peccatum, timere ac reuereri debemus? Eum ergo timeamus & reuerentiam perpetuo, sicque nos spes veniæ erigat, vt metus gehennæ semper sollicitos nos reddat. Ante omnia & super omnia charitati assideamus, vt in pluribus locis scriptura diuina hortatur. Si charitas in nobis est, cum ceteris virtutibus ornabimur. Si illa caremus, perit quicquid boni habere videmur. Nec in atrepto bene agendi proposito lassemur vnquam, præsertim cum Dominus eum, qui miserit manum suam ad aratrum, & respiciat retro, affertmet non esse aptum regno Dei. Respicit autem retro, quem penitet boni propositi, & qui terrenis tursus desideriis implicatur. Dum licet, castigamus nos, & factorum nostrorum à nobis rationes repositamus, coram iudice nostro nos accusemus, nec vitæ emendationem ad extremum diem differamus: sed quoties labimur in peccata, per penitentiam in eum resurgimus, totisque viribus prauas voluntates carnisque illecebras proteramus. Semper enim ad mortem propius accedimus, & dum nos securos putamus, repente illa extinguit nos. Tendimus alacriter ad illam beatitudinem, in qua sancti omnes videre nos desiderant, & Christus Rex cælestis & spiritus angelici expansis charitatis brachiis nos expectant. Hæc nos, charissimi, tanquam lac vobis proposuimus: & sub testimonio Dei & sanctorum Angelorum, qui nos loquentes audiunt, perfuncti sumus officio nostro, cælestia vobis præcepta tradentes. Vestrum iam est curare, vt admonitio nostra suum habeat salutis effectum: & vt semper voluntatem Dei facientes, ab omni malo custodiatis: atque tanquam ab omni peccati contagio liberi, ad regna cælestia tripudiantes peruenite possitis. Præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant per omnia secula seculorum, Amen.

Hæc summam de sancti viri concionibus narraffe sufficiat: quæ ille quidem non hoc ordine, vt à nobis commemorata sunt, in singulis concionibus proponere solebat, sed diuersis temporibus. Tandem autem hæc inferebat: Hæc vos, fratres, si seruaueritis, habebitis præmium: si neglexeritis, supplicia perferetis. Nam quod ad me attinet, ego meam coram Deo liberaui conscientiam, testesque inuoco cælum & terram, ex huius me vobis debitum ministerium, vitamque & mortem annunciaffe. Id autem vobis nunc affirmo, si quidem spreueritis verba mea, & per contemptum ea audire nolueritis, vbi venero ad redemptorem meum, accusaturum me pertinciam & peruicaciam vestram, palamque testaturum, vos semper voluntati maligni dæmonis potius, quam Christi, obediisse. Et tunc reuera indignante iudice, exactori trademini, dabitique ex pœnas sine fine, donec nouissimum quadrantem persoluatis. Hæc igitur sunt, quæ beatus Eligius summo studio ex locupletissimo pectoris sui thesauro plebi depromere solebat: Interim nihilominus alia multa his similia quotidie exhortans, populo euangelizabat. O vere copiosum vas, quod tam affluenter ministrabat plebi ad ipsum fumentum Christi, lætitiæ olei & sobriam vini ebrietatem. O vere gloriosum virum, eximium Dei amatorem, qui vt pastor bonus satagebat strenue vagabundos renouare, confictos alligare, errantes ad paradisi caulas reducere. Cuius bona & simplex de cetera redolet proculdubio Prophetas, sapit Apostolos, imitatur Euangelistas. Cuius sermo non alius apud suos fuit, quam de regno Dei, de deliciis paradisi, de gehennæ suppliciis, de iustitia, fide & charitate, de contemnendis mundi illecebris & oblectamentis, & vt soli Deo totis viribus feruendum sit. Dicere autem solebat illud Apostoli: Non quæro quæ vestra sunt, sed vos. Sciebat dictum à Iacobo Apostolo: Qui conuerti fuerit peccatorum ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum. Sed nunc tandem ad vitæ eius ordinem reuertamur.

VIR quidam in Parisiensi suburbio haud procul à basilica beati Petri Apostolorum principis morabatur, quem & Eligius ob fidem & deuotionem eius amaret familiariter, qui que Eligium pro sanctitatis eius reuerentia v-

XVII.

XVII.

nice diligeret. Contigit autem, ut quandoque Eligius prædia monasterij sui inuiseret, ac deinde Lutetiam redire volens, eminus ab hoc viro, conspiceretur. Ut ergo aduertit ille, Eligium non longe à domo sua habere iter, accurrere obuiam, osculatus eius genua, orat ut cum comitibus velit diuertere ad domum ipsius, & bene pauillum vini, quod in vase remanserat. Recusat Eligius: sed tandem vix precibus suorum victus, abit ad domum illius. Habebat autem in cellarario suo vas vinarium, in quo parum vini relictum erat. Quod offerens beato viro, orat obnixè, ut inde vel parum bibat. Satis facit ille homini, & per parum bibit: sed comites eius omnes bene largiter biberunt. Deinde cum bene precatus esset domui illius, valedixit ei, & recessit ad monasterium suum, quod intra vrbem Parisiensem erat. Eo abeunte, vas illud pene exhaustum, diuino munere totum impletum est vino. Altera luce vir ille casu ingressus in cellarium, cernit vas omnino plenum. Obstupescit igitur ad rei nouitatem: sed mox recordatus sanctitatis Eligij, ocyus se confert ad eum, indicat quid beneficij propter eum Dominus sibi contulerit. Eligius id audiens, agit gratias Deo, orat hominem, ne rem cuiquam aperiat, sed cum gratiarum actione vtatur Dei beneficio. Ille autem orat virum sanctum, ut veniat secum, & benedictionem suam impertiat vino illi, & vtendum ex vase præferat. Quod nisi faciat, protestatur se ne vnam quidem guttam eius vini vnquam haustum. Sanctus Eligius videns hominis deuotionem, iuit cum illo, veniensque in ædes eius, humi se prostravit, orans diuissime. Inde susceperit, vt vidit vas plenum, iubet vinum ex illo promi: ex quo parum ille gustauit, ceteri largissimos accepere haustus. Tum ille oculis manibusque in celum porrectis, gratias agens & laudans Deum, abscessit.

Vas vinariū
pene vacuū,
vino imple-
tū diuinitē.

XIX. Non mihi silendum videtur illud, quod possit multis afferre metum, ne sint ausi procacibus verbis in sanctos viros incurere, nisi velint familia experiri. Quidam è familiaribus Ebroini, homo infauustus, nimium que proteruus, multo tempore conabatur syluam longe optimam ecclesiæ beati Eligij eripere, & in suam ius transferre: crebro ea causa veniens ad illum, & procaciter eum laceffens. Quodam autem die in multa hominum frequentia etiam petulantè cœpit virum Dei infestare. Sed neque sic Eligius quicquam de sua patientia remittens, blandis verbis ait ad eam: Amice, iniice frenos cupiditati tuæ. Cur non erubescis tam cæca mente rem alienam appetere? Si peteres quæ mea sunt, darem forsitan tibi. At nunc quando non meam, sed ecclesiæ rem expetis, prorsus noueris me minime tibi donaturum, quod pauperum necessariis vrbibus delegatum est. His ille acius stimulatus, minitabundus ait ad eum: Si mihi vltro non dederis, ego vi tollam. Tum Eligius commotus, seuro vultu dixit ei: Nouit creator meus, nisi cito mutaueris sententiam, dignam meritis tuis excommunicationem in te prolatum iri. Ille id audiens, mire cachinnari cœpit, multaque in virum Dei probra conuiciaque iactare. Cernens ergo Eligius eum nulla ratione posse compefci, dextera manu extensa, excommunicationis fulmen in eum terribiliter vibrauit. Mox præpotentis Dei ira eius sententiam prosequens, ita perculit virum, vt viribus omnino destitutus, mortuo similis videretur: & simulatque Eligius ore protulit verba, humi collaberetur, cunctæ que eum animam expirasse putarent. Mirabantur omnes Eligij iniuriam tam cito vindicasse Deum, orabantque sanctam virum, vt pro misero Dominum deprecaretur. Quod vtrum fecerit, in competum habemus. Id sane admiramur, tantam vim habuisse sermonem eius, vt sine vllō ictu repente superbum deiceret. Simul aduertimus, quam charus fuerit Deo, vt qui sententiam eius tam perspicue sua vltione confirmarit.

Deestabi-
lis res cupi-
ditas.

Hæc sancti
viri cōmo-
tion non de
vicio, sed
zelo insti-
tute profecta
est.
Obserua
Deum exe-
cutionē ien-
tentiæ eius.

XX. Cum aliquando dies natalitius beati Petri Apostoli haud procul Nouiomeni oppido in vico quodam celebraretur, beatus Eligius illic suo more constantissime prædicabat verbum Dei, dicebatque profligandos & exterminandos esse cunctos dæmonum ludos, & nefandas saltationes atque choreas, vanas quoque & impias superstitiones. Sed ea verba præcipui quidam eius loci habitatores indignissime ferebant, quod legitimas, vt ipsi putabant, consuetudines eorum abolere vellet. Tractarunt tunc quidam impij inter se, præsertim è familia * Erchonoaldi, qui erat palatio præfectus, de nece S. Eligij afferenda, si pergeret ipsorum negas infestari. Quod vbi ille comperit, martyrij incensus desiderio, vno duntaxat diacono & duobus clericis sibi adiunctis, reliquis domi manere iussis, ocyus eo profectus est, & per medias turbas transiens, in edito quodam loco ante basilicam maiori instantia concionabatur, acriter obiurgans illos, quod speritis salutaribus monitis, vsque adeo dæmonum ludibrijs dediti essent. Iis verbis admodum commoti, conuicijs & contumelijs eum profindebant, mortem ei minitantes, atque dicentes: Nunquam tu Romane, licet crebro eas taxes, nosti: as poteris abrogare consuetudines: sed eas nos mordicus retinebimus, nec vllus mortalium tollet nobis gratissimos ludos. Tum ille nihil se proficere cernens, rei indignitate permotus, Dominum Iesum toto peccatore orauit, vt permitteret homines improbos, qui tam audacter contra eius præcepta venirent, & dæmonibus petulantè obsequerentur, ab iis ipsi obliterari, vt vel sic cognoscerent, quorum operibus delectarentur, & homines fideles propensius laude & prædicatione ipsius Christi nomen esserent. Dixit, & confestim permulti, ij præsertim qui manus ei iniicere moliebantur, à dæmonibus arrepti, multis modis debacchari cœperunt. Earum valde terribis omnes, qui aderant, ad hominis Dei se vestigia abiiciebant, veriti ne similia paterentur: promittebantque se dictis eius omnibus audientes fore. Ad quos vir beatus: Ne timueritis, inquit, sed iustum Dei iudicium laudate, dignum est enim, vt qui eius iussa contemnunt, ad tempus illis traditi, quos amant, sentiant magistrorum suos, quos colunt. Vos autem, si Christi præceptis libenter parere vultis nihil timeatis hos latrunculos. Multis autem rogantibus, vt pro eis Dominum deprecaretur, Sinite, inquit, re ipsa experiri illos, quibus hætenus morem gesserint. Atque ita illo anno vsque ad anniuersarium eius solennitatis diem, manserunt illi obfessi à dæmonibus. In ipsa autem solennitate iussit eos omnes exhiberi palam, portigensque eis aquam benedictam, illico curauit illos. Erant sane homines amplius quin quaginta. Cumque eos probe instituisset, & grauitè obiurgasset, sanos à se dimisit.

Hunc Æ-
mylus vo-
cat Ercho-
naldum.

Magno mar-
tyrij de si-
cilio feruore.

Homines
amplius
quin quaginta
arripian-
tur à dæ-
monibus.
Latrunculos,
dicit dæmo-
nes.
Aqua benedi-
cta sanat
eos.

XXI. Cum aliquando visitaret diocesium suam, vt solent Episcopi, quadam ex causa interdixit, ne Cursus, id est, preces Canonice, & sacrificium celebrarentur in basilica quadam, donec ipse iuberet. Erat illic presbyter quidam sibi male conscius, ob cuius culpam id fecerat beatus Episcopus. Is paruipendens eius sententiam, cum procul illum recessisse arbitrareretur, campanam hora statuta, vti moris erat, pulsare cœpit. Sed vt eius temeritas reprimeretur, campana rationis experts, beato viro obtemperans, nullum sonum reddidit. Perstitit ille trahendo restim campanæ, sed sonum exprimerè non potuit. Itaque egressus è basilica, omnibus rem exponit. Tum quidam ex eis memores, quid iussisset beatus Eligius, prope illum sequuntur, orant vt bona ipsius venia liceat diuina celebrare officia. Sed ille, tametsi erat clemens & benignus, noluit tam facile relaxare sententiam suam, nisi præcederet satisfactio. Interim triduum labitur, & presbyter sæpe frustra tentat elicere è campana sonum. Tandem è primatum & seniorum flus precibus, cum penitentia satisfactio accederet, solo verbo beatus vir conciliauit locum, & mox campana sonum edidit, vt prius consueuerat.

Nota de câ-
pana iulie-
ne miraculo.

Mira virtus
B. viri.

XXII. Quandoque iter necessarium suscipiens, peruenit ad locum quendam propinquum in Compendio, regali palatio. Fessus ex itinere, diuertit in agrum cuiusdam coloni, vbi erat arbor nucibus onusta, è quibus ministri eius, illo in diuersorio manente, quadam decerpserunt. Accurrit ocyus arboris dominus procaciter impetans nuces sibi eripi. Id vbi comperit beatus Eligius, vocat ad se virum, & blande ac comiter illum appellans, orat ne propter paucas nuces, cum plurimæ illi relicte essent, tantas turbas cieat: ait se pro nucibus ablati-
beali-

Matth. 21.

Notamira-
culum.
Ioan. 14.

Magna eius
in demon-
potestas.

Hominem
ab ipso mor-
tis adire re-
uocat ad vi-
tam incolum-
mem.
Diaconus
ager cura-
tur.

Nota terri-
bile Dei iu-
diciū, in
presbyterū
acquā.

Visio S. Eli-
gij.

Diuinitus
percussus
præf. etus
palatio.

Prædicat
Flauadi ty-
ranni mortē.

Reuelatur
ei mors Epi-
scopi Lemo-
uicensis.
Odit mu-
nera vit-
sanctus.

Visio eius.

beraliter satisfactorum. Sed ille tumido animo bonitatem eius spernens, asperis in eum verbis inuehitur, eadem sæpius iterans. Tum vir Dei animo mutato, famulos quidem, quod id fecissent, acriter obiurgat, homini illi tres aureos numerari iubet: sed ad arborem conuersus, et vltim Saluator noster ad ficulneam, ita ait: Quando quidem adeo tua causa infestatur, nunquam deinceps ex te fructus nascatur in æternum. Confestim ad vocem eius arbor exaruit, hodie que sic perseuerat. Tenebat fide plenissima illam Domini sententiam, Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet: atque ita cum fiducia imperauit arbori, Dominicum, vt diximus, secutus exemplum.

IN feriis beati Martini Episcopi quandoque more suo inter missarum solennia post Euangelij lectionem ad populum vir sanctus concionabatur: sed eius vocem amplius duodecim dæmoniaci, in templo debeatantes, valde inturbabant. Tum ille porrecta in eos manu, præcepit in nomine Iesu Christi, vt dum ipse concionaretur, nemo illorum mutire ausus esset. Parent ilico: nec solum clamor omnis conuiescit, sed etiam plerique dæmones, non ferentes vim verborum eius, relictis illis, quos obsidebant, pudè facti aufugiunt.

QUIDAM ex famulis eius, Ermenfundus nomine, pessimo laborabat morbo, diroque & intolerabili pressus dolore, vix spiritum trahebat. Volebat tum Eligius aliquo proficisci. Ille vero miser, non verbo, sed nutu obsecrat, vt prius sese velit inuifere. Venit Eligius ad eum: duriter obiurgat, quod ob culpas suas cæco peccatore non egerit pœnitentiam. Illo autem pene iam efflante animam, & non verbis, sed lachrymis & altis suspiriis satisfaciens, beatus Eligius, vt erat certe valde humanus erga familiam suam, per motus misericordia, præcepit ei, vt in nomine Iesu Christi sine mora surgat sanus, secusque proficiscatur. Puncto temporis fugit dolor omnis: surgit homo, cunctis mirantibus, incolumis: exiliensque abijt cum Episcopo. Diaconus quidam immani lateris dolore multos dies cruciatus, morbo crescente, toto pene corpore tabescebat. Eius latus & artus vt sancta manu vir Dei contrectauit, celestissime curatus est.

QUIDAM presbyter diocesis eius pessime apud vicinos audiebat. Eum Eligius crebro verbis castigans, ad sanitatem reuocare non potuit. Cumque mala eius fama latius serperet, beatus vir tam ne fanda audire amplius non sustinens, accessit eum ad se, percontatur de crimine, quod fama vulgasset, comiter hortatur ad emendationem & confessionem. Ille profus negat se illud admisisse flagitium, aucterque pergit excusare sese, videlicet plus hominem, quam diuinam vltionem, reformidans. Eligius tentiens nulla via adduci eum posse ad confessionem, ferit eum anathemate, vt sic publice agat pœnitentiam, nec ausus sit ad altare sacrificaturus accedere. Addit minas, si id faciat, se seuerius in eum animaduerturum. At ille abscedens, eiusque minas floccipendens, pergit more suo viuere dissolute, atque post paucos dies, neglecta beati Episcopi excommunicatione, ad altare, sacrificium oblaturus, non veretur accedere. Cumque primas altaris partes intrepidus artingeret, mox diuinitus percussus, & magno impetu humi prostratus, exspirauit. Ea re factum est, vt beati viri indignatio magno omnibus terrori esset: dictaque eius, oraculi instar haberetur. Vbi autem ille comperit tam horrendam hominis mortem, valde eum luxit, multisque male viuentibus, vt se corrigerent, eius casum proposuit. Tanta autem animi eius puritas erat, cunctisque virtutibus adeo florebat, hymnis & precibus sedule vacans, vt etiam futura longe ante prædiceret.

ROGAVIT eum aliquando Erchonoaldus, præfectus palatio, vt cum ipso longius proficisceretur. At ille multa secum reputans, nolebat ire cum eo: sed tamen coactus a senioribus & Abbatibus ciuitatis suæ, verentibus ne tanti viri animum offenderet, ita palam dixit: Quid necesse est, fratres, vt tanta nos afficiatis molestia? Equidem noui, quod vos ignoratis, si cum illo ierimus, male id cessurum. Ille enim hinc quidem exit, sed ibi morietur. Iuit tamen cum illo: ventum est ad locum destinatum. Cumque illic nocte quadam, alius dormientibus, casu beatus Eligius foras egressus obambulare, & de psalmis nescio quid secum volueret, subito vidit columnam ignis in celo descendere, & magna vi cubiculum Erchonoaldi penetrare. Re itaque euentum tacite secum considerans, interitū bestiæ illius diacono suo, qui forte solus tum ei aderat, indicauit. Mox autem diuinitus percussus Erchonoaldus, sentiens magno ardore cruciari viscera sua, iubet ocyus ad se introduci Eligium. Venit Eligius, videt hominem magnis correptum angoribus, hortatur eum, vt quando iam desperat se victurum, vel moriturus faciat, quod viuens noluit: videlicet vt oculos multos auro tumentes, quos equi vehabant, pauperibus quamprimum erogat pro refugio animæ suæ: Id solum profuturum ei asserens: nocitura vero, quæ in thesauris esset relicturus. Sed ille vt rapax, ita etiam tenax, dum moras nescit, repente extremum efflat anhelitum. Corpus eius, misericordia motus, Eligius secum absportauit & tradidit sepulture.

FLAUA DVS tyrannus crudelissimus Villibaudum Christianissimum virum, Burgundiæ patritium, immerentem occidit. Id ubi ad aures beati Eligij perlatum est, ille narrantibus ait: Vos quidem dicitis Villibaudum casum, Flauadum incolumem. At ego illum, quem vos interfectum dicitis, pro eximijs meritis aio nunc in cælis melius viuere: Flauadum vero, quem vos gratulabundi asseritis vita frui, breui male periturum. Villibaudus, inquam, verus Dei cultor, mortuus quidem videtur, sed sine fine vitam viuere beatissimam: Flauadus vero, qui diu victurus putatur, intra hos decem dies, vt dignus est, male morietur. Post dies septem de improviso Flauadus percussus, misere excessit à vita.

PERMVLTA alia, cum iam Episcopus esset, prædixit. Quinetiam adhuc laicus futura aannunciatur. Nocte quadam post absolutas ex more preces, paululum se ad quiescendum componens, mox in somnis visus est res admodum serias agere. Excitatus ergo à clerico, & interrogatus quid vidisset, sic respondit: Simplicius Lemouicum Episcopus nuper obiit, & Felix ei successurus, mittit nuncios ad nos, vt ei nostram operam nauemus. Cum illis ego iam loquebar: & certe breui hic aderunt. Dixit, & reddidit se quieti. Inde sub lucem nunci jilli pulsant fores eius: ius aperitis ingreditur, indicant Episcopi mortem, afferunt multam peccuniam, missam à Felice, vt ei ad obtinendum Episcopatum esset adminiculo: sed Eligio persuadere nulla ratione possunt, vt quicquam eius attingat. At tamen ingressus ad principem, gratis impetrauit, quicquid illi petebant, sicque eos à se dimisit.

ABBAS Domnolus quandoque venit ad eum, & aliquandiu hæsit apud illum. Quadam igitur nocte post quietem clam ad se accito illi ait: Tu hic securus degis, sed monasterium tuum magno inimici impulsu quitatur & exagitur. Vidi enim in visione flumen ingens in illud multa vi inferri, & quædam ædificia profus subuertere. Quam obrem perge, quæso, nisi onerosum est, & vide num fratres tui recte habeant. Confestim Abbas, sollicitudine anxius, iter capessit: & priusquam ingrederetur in monasterium, nunciantur ei, duodecim fere monachos dæmonum instinctu è monasterio clam aufugisse. Tum ille non sine admiratione reminiscens, quid ab Eligio audisset, diuinam in illo gratiam suspiciebat: mox abiit quæsitum fratres illos profugos: & quosdam quidem reuixit ad monasterium: alios vero, quod longius recessissent comprehendere non potuit.

CVM aliquando monasterium suum Lemouicense vir sanctus visitasset, & in reditu in Biturigum urbem venisset, voluit Euergisilum in clusum videre, cuius tum erat celebris apud Bituriges opinio. Sed ille propositi sui plus æquo tenax faciem suam beato viro ostendere noluit, non nisi per fenestram operam cum illo colloquens. Paucis igitur vltro, citroque habitis sermonibus, Eligius ei valedictus, iam quidem, inquit, te hic frater videre non potui, sed certe

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

sed certe breui in aula Regis Clipiaci visurus sum. Illo constanter asseuerante nunquam id futurum, Eligius rursus ait: Vera me dicere tum cognosces, cum loco memorato coram principibus & populo ego palam te visurus sum. Non diu post talis se casus obtulit, qui eum necessario cogeret Regis palatium adire, vbi ab Eligio honorifice exceptus est, qui eo tum quoque aduenerat. Porro inter familiaria colloquia ciuilitate admodum & comiter atque peramanter ab eo reprehensus, deinde confecto negotio suo, Bituriges reuersus est.

Prædicit Euerghilo, quod ille nunquam putasset futurum.

XXVI.

MULTA alia in colloquiis familiaribus prædixit, puta mortem Ariberti Regis, itemque Dagoberti in clyti principis, natiuitatem Clotarij iunioris: qui cum adhuc matris utero gestaretur, & Regina valde sollicita timeret se feminam parituram in regni detrimentum: Eligius venit ad eam, & iucundissime eam appellans, ait coram omnibus, masculam prolem edituram, seque è baptismo eam suscepturam. Nomen etiam necdum nato tum imposuit, Clotarium eum vocans. Præter quem alios duos eadem Regina peperit: qui cum adhuc paruuli essent, & Rex atque Regina pacifice & amanter viderent, talis Eligio oblata visio est: Adspiciebam, inquit, in visione noctis solem sub horam dici tertiam clare lucentem, repente disparere. Cumque insolens prodigium intente contemplarer, video repente ceu dimidiam oriri lunam, tribus in orbem vallatam stellis, eaque via ir gredi, qua solet quotidie sol recurrere. Ecce autem dum hic quoque attonitus desigo obtutus, mox stellis manentibus, luna euanescebat. Deinde illas tres accurate considerans stellis, ad horam pene meridianam video eos accedere, vicissimque suis se radijs cedere, & eam, quæ inter eas præstantior erat, de improviso non apparere. Cumque duæ reliquæ inter se coniungi viderentur, dicto citius altera earum obscurata & sublata, vna sola remansit, eaque recto tramite solis cursum imitans, magno tandem lumine aucta est: quantoque ad Occidentem magis ferebatur, tanto eius lux copiosius propagabatur. Porro vbi ad vltimum peruenit occubuit, tantam vim luminis ex se diffudit, vt solis splendorem vincere videretur. Huius autem visionis hæc est interpretatio. De sancto Clodoueo Rege, qui sine dubio breui desinet esse in humanis, aliquan diu Regina coniunx eius cum tribus filiis Francorum regnum obtinebit. Illa autem sublata, & filius in regno relictus, vnus ex iis cadet: nec diu post alter quoque è duobus, regno priuabitur. Tertius vero solus obtinebit monarchiam, eritque eius magna gloria & potentia. Hucusque Eligius. Nos vero dubitare non debemus ita fore, vt prædixit, cum iam nonnulla impleta videamus. Nam & Clodoueus Rex intra breue tempus in pace obiit, & Regina coniunx cum tribus paruulis ad paucos annos regnans, filiis postea reliquit principatum. Paucis interim labentibus annis, maior natu dum pacifice regnar, excedit è viuus, duobus relictis filiis: de quibus quid futurum sit, solus Deus nouit. Hæc aliaque complura, quæ referre longum sit, sæpe prænunciare solebat Eligius.

Prædicit Regine masculam prolem ex ea nascituram. Visio eius.

Visionis eius interpretatio.

XXVII.

INTER alia diuina charismata, sermo quoque sapientie & scientie atque consolationis multus ei collatus erat. Humilitas autem & charitas admirabilis & plane eximia ei inerat. In honore non præferbat diuitem pauperi, aut nobiles & potentes abiectis & vilibus: sed illis seuiorem, istis blandiorem se exhibebat. Famulos suos non affligebat, vt solent domini seruis, sed tanquam fratres humaniter diligebat. Iam vero in tolerandis barbaris quanta comitas, patientia quanta? Non cessabat infideles suadendo ad fidem traducere, ingratos officiis lenire, contradicentibus leniter respondere, superbos humiliter tolerare. Ad quæuis dura & aduersa perferenda fortis, ad iniuriam omnem placidus, ad misericordiam facilis erat. Dicere solebat, res suas non suas esse, sed pauperum: quorum sane procurator egregius fuit, omnia sua liberaliter illis impertiens, in cælis condens thesauros, vbi se sperabat feliciter sine fine viuere. Erat fide firmus, opere iustus, iudicio circumspectus, deuotione præcipuus, moribus suauissimus, sensu doctissimus, animo tranquillus, corde piissimus. Semper seruabat in factis sinceritatem, in corde puritatem, in actione virtutem, in moribus disciplinam. Exhibebat in simplicitate innocentiam, in charitate concordiam, in humilitate modestiam, in adhortatione diligentiam, in adiuantibus laborantibus vigilantiam, in fouendis pauperibus misericordiam, in defendendis Catholica Ecclesie dogmatibus constantiam. Sermo eius semper comitate, & charitate conditus erat, quo mentes audientium tanquam lumine radiantissimum illustrabat. O vere imitandum vicium, ô semen Abrahæ benedictum, ô proponenda omnibus Eligij exempla. Iure Abrahæ filius dicitur, non genere, sed fide: non progenie, sed imitatione: non stirpe, sed deuotione. Abrahæ benedictio dedit filium: Eligius vero benedictus, transiit in numerum filiorum. Abraham Domino obtulit filium: Eligius munus præstantissimum obtulit seipsum. Et Abraham quidem dedit hæredem, Eligius hæreditatem: ille innocentem filium, hic omnem substantiam suam. Consequens inde fit, vt similitudo officiorum paria efficiat merita. Denique Abraham obtulit id, quod habuit: Eligius quicquid in mundo habere potuit, Domino dedicauit. Sed hæcenus quidem, etsi parum eleganter, tamen prolixè, de beati viri vita diximus, quam proxiame longe minus, quam pro meritis & dignitate illius. Superest nunc, vt pro ædificatione multorum, eius è vita decessum commemoremus.

Pauperum est egregius procurator.

Collatio eius cum Abrahamo. Genes. 22.

XXVIII.

CUM ergo beatus Eligius omnia mundi huius aduersa multiplicesque labores diu fortiter tolerasset, innumera misericordia & benignitatis officia præstitisset, optima viuendi exempla de se præbuisset, captiuos plurimos & prope innumerabiles redemisset, magnos monachorum & monacharum greges Domino collegisset, incredibilem elemosinarum copiam in pauperes contulisset, & ingentes sibi meritorum thesauros coacernasset, annos iam natus amplius septuaginta, sentiens imminere dissolutionem corporis sui, quodam die cum discipulis suis in Nouiomensi oppido deambulabat, atque interim casu eminens conspiciens in fronte basilicæ beati Medardi parietem non nihil disruptum, ruinam minari: oculus iussit acciri artificem, qui parietem communiter. Dicentibus autem discipulis: vt opportunum tempus sustineret, quo & facilius & durabilius reparari posset, ille respondit: Immo iam fiat: nam alioqui Eligio superstitite non fiet. Illo vero sermone mire omnes consternati, gemebundi dixerunt ad eum: Non contingat, domine, nobis famulis tuis videre, quod dicis: sed potius ad Ecclesie suæ ornamentum & pauperum leuamentum, Christus tuam beatitudinem in multos annos florere velit. Tum ille, sublati suppliciter in cælum oculis, ab imo pectore longa trahens suspiria, Non nostra, inquit, sed Domini voluntas fiat de me. Exigit sane ipsa nature conditio, vt post longa vitæ huius oblectamenta tandem eamus ad veniam. Sed & vobis expedit, vt à diuina voluntate, quam impedire non potestis, minime discrepetis: sine dubio enim præfinitum tempus nunc adest. Omnibus igitur valde muerentibus, rursus ait: Nolite, filioli, dolere hoc nomine, sed potius gratulamini mihi. Hoc tempus enim iam olim ego desiderabam, iam pridem hanc mihi missionem post longas vitæ arumnas fieri peroptaui. Verum illis gementibus, & tamen quadam adhuc ambiguitate hærentibus, illa tum colloquia intermissa sunt. Sed statim leuiter beatus vir febre laborare cepit, certiusque iam edoctus de obitu suo, iubet conuocari omnes ministros suos, quos ipse multo tempore & aluerat & instituerat, iisque denunciat finem vitæ suæ iam impendere, atque vti semper consueuerat, inter cætera hortatur eos ad seruandam pacem mutuam, ad charitatem vel maxime colendam, vt quæ sit unitatis & concordie vinculum. Deinde euocato Baldredo Tornacensis Ecclesie Abbate, sic ait: Ego, frater, quod certissime futurum scio, te celatim nolo. Equidè iam sum abiturus à vita: te vero admoneo, ne vniquæ velis Turones redire: sed mane hic apud fratres tuos. Quod si seculus feceris, iam ante tibi prædico, viuū te inde non rediturū. Quod quidè sic accidit. Baldredus enim post obitū beati viri sine dilatione Turones perit: sed post dies non multos, turba in eum irruente, valde celsus, & tādè interfectus est. Cū sic aut, vt dicere cepi, vit beatus egrotaret, & motus ad quinque vel sex dies ita eum infestaret, vt ipse tamè interim seipso innixus obambulet, morbuq; dissimularet: non cessabat ab opere Dei

Summatim commemorantur res factæ eius.

Præuidet sibi imminere mortem.

En vir sanctus, qui omnia mundi delectamenta penitus contempsit, se iis abundas se dicit, incredibili virtute modestia. Eius profectia.

Mirabilis feruor spiritus eius.

Vltima eius adhortatio.

Dolent se a suo patre diu. h. d. discipuli eius.

Rom. 2.

Orat. Domini pro idoneo successore.

Luc. 2. 14. 10. P. Al. 142.

Anno 665. felicissime exit e corpore. Sigeb. in Chron. & Baron. hoc anno. vide Meyerum lib. 1. annual. Flaud.

Baron. an. 665.

Corpus eius loco moueri non potest.

Obserua te admiranda.

bonam eam virtutum suarum coronidem fore sperans, si ad extrema vsque perduceret id, quod per longa vita spatia constantem retinisset. Pernox enim in vigiliis & orationibus, membra lassentia spiritui feruere cogebat, & iam mente quodammodo in caelis degens, optatum iter latissimum expectabat. Sentiens autem iam appropinquare felicissimae migrationis diem, pridie Calendas Decembris congregatis vndique famulis & discipulis suis, sic loquutus est: Vltimam, dilectissimi, paruitatis meae audite sententiam, & vos amantis suprema verba gratis animis accipite. Simili amoris vicem rependitis, mandata praepotentis Dei seruare: Iesum semper suspirate, praepcepta eius vestris animis affigite, eius nomen, ita vt ego, amare: incertum vitae lubricae occasum ob oculos perpetim habete, Dei tremenda iudicia nunquam non formidate. Ego iam ingredior viam vniuersae carnis. Itaque me posthac habituri hic non estis. Ego autem certe cupio dissolui, & si Domino sic visum est, ire ad requiem. His dictis, cum omnes flerent & euilarent, singulatim euocatis ille vernaculis suis indicauit praestantissima monasteria, ad quae ipso defuncto conferre se deberent, atque eis: Ecce hodie in manus vestras commendo salutem animarum uestrarum. Mementote admonitionum mearum, & iam singuli de vobis ipsis cogitate. Eligius enim migrat, nec deinceps in hoc seculo erit vobiscum. Tum vero omnes, qui aderant, eum ingenti rugitu, singultibus vocem interrumperunt, ita dixerunt: Cui nos, pater, relinquis? quid ita cito a nobis recedis? Cui orbatos tuos alumnos tuos, aut cui, pastor optime, gregem, quem ex gentibus congregasti, fouendum committis? Scimus quidem iam olim flagrare te Christi desiderio, sed salua tibi manent praemia tua: nec si diutius hic eris, illa minuuntur, immo aucta potius in dies cumulabuntur. Singulatio fieri potest, d'ffer exitum: ne ille nobis omnibus afferat exitum. Non te cogit migrare atas: nostri, pater, miteret, quos deseris. Aut si omnino placet exire, nos habeto itinere comites. Nobis enim praestabilius tunc tecum mori, quam iam sine te viuere. Absentiam tuam ferre non possumus. Neque enim habebimus similem tui. Haec atque alia illis decernentibus, vir piissimus vberim flebat, lachrymis clementissimum eius animum satis testantibus. Gaudebat se vocari a Domino, dolebat illos destitui. Incitabat pietas, ne eos desereret: Christi desiderium implebat, ne diutius ab illo se separari pateretur: quem ardentissime siciebat, & oculis interioribus tota mente complectebatur. Tandem inter ipsas lachrymas ita rursus eos compellat: Facessat moeror, nec mihi, quaeso, fletu vestro molestiam afferatis. De recessu meo, si sapitis, gaudere vos potius conuenit, quam lugere, etsi enim corpore absens ero, spiritu tamen melius vobis adero: atque etiamsi ego nullibi essem, Deus tamen semper vbique est. Illi equidem vos commendando: ego vero si quid boni facere potui, vestris profectibus seruire volui. Scietis hoc in illa die, cum iudicabit Deus occulta hominum, & dabit vnicuique secundum opera eius. Scio quidem me ceu inutilem seruum non fecisse vt debuim, sed tamen Dominus nouit, quid uoluerim. Vos ergo moneo, & per gloriosum Christi aduentum obtestor, vt si qua in vobis erga me charitas est, instituta & iussa mea seruetis, & monasteriis meis, quae Christo auspice condidi, vbi poteritis, sollicitudinem adhibeat: Valete viscera mea. Haec enim dixisset, de iam aduerserante, fixis humi genibus, cum multo gemitu orauit Dominum, vt benignissima pietate sua daret pastorem commodum & humanum plebi suae: Ne fiat, inquit, aeterna pastor, haec plebs sicut oves non habentes pastorem. Commendo tibi oves, quas mihi credidisti: & familiam omnem, quam per ministerium officij mei tuo caritate seruitio mancipasti. Tuo, quaeso, semper auxilio protegantur, tuo nutu gubernentur. O praestantem Eligij charitatem, & eximiam bonitatem. Iamiamque abiturus e mundo, sui quodammodo cura neglecta, aliorum, vt semper consueerat, tam solcite memor est.

DEINDE in extremis positus, cum modicus calor teperet in pectore, nec praeter sensum quicquam viui hominis superesset, osculatus est discipulos suos, & per singulos plorans. Im non vltima, inquit, loquar vobiscum. Valete iam in pace, & me deinceps finite quiescere. Redeat terra in terram. Quae eius verba omnium animos incredibili concitabant dolore, ita vt lachrymas nulla ratione reprimere possent, & vox faucibus haereret, conanteque linguae in verba prorumpere, singultus & suspiria interpellarent. Sed haec tamen vt cunctae depremebant: Dolemus quidem acerrime nos tua praesentia orbati: sed tua causa, pater optime, consolamur nos, quod post vitam huius laboribus ad requiem aeternam proficisceris. Tum ille oculis manibusque in caelum erectis, diu mente precabatur. Deinde in vocem prorumpens: Nunc dimittis, inquit, seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Memento quaeso, quod sicut lutum feceris me: & non intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Memento mei, qui solus sine peccato es, Christe mundi redemptor, & ducens me de morte corporis huius, saluum me fac in regnum tuum caeleste. Tu semper fuisti protector meus: in manus tuas commendo spiritum meum. Scio me non mei in conspectum tuum: tamen tu scis, quia semper spes mea fuit in misericordia tua, & fides mea in tua credulitate permansit. Et nunc quoque in confessione sancti nominis tui moriens, extremum, Christe, anhelitum efflabo. Suscipe ergo me secundum magnam misericordiam tuam, & non confundas me ab expectatione mea. Aperi mihi properanti ianuam vitae, & principes tenebrarum non occurrant mihi, nec conturbent me potestates aeris huius: sed clemens dextera tua protegat me, & tua potentia me defendat, manusque tua deducat me in locum refrigerij, & vel in vltimam mansionem exis, quas parastis seruis timentibus te. Sub his verbis reddidit spiritum. Erat tum prima noctis hora: & ecce confestim vasa est illis adibus lux ingens & valde corusca visum ascendere, atque inter mirantium obtutus sphaera ignea, crucis in se effigiem praefrens, perniciter admodum penetrans nubes in caelum penetrare. Atque hunc in modum tanta illa anima, deposita carnis sarcina, & a vitae huius angoribus liberata, ad suum iucundissima reuolauit aethorem, & in antiquam possessionem post longam exilij huius peregrinationem, caelo gaudente, terra plorante. Angelis plaudentibus, euans ascendit. Quae vero sanctus ille vir charus fuerit plebi, mox ab eius obitu declaratum est. Vix enim spiritum exhalauerat, & iam tota vltima omnia complebat, vt tanquam communis parentis obitu, omnes orbitatis vulnere confecti viderentur. Compositum autem ex more corpus, in ecclesiam deportatum est, ibique pariter clerus in hymnis, populus in lamentis, noctem duxere perugilem.

M A N E ingens vtriusque sexus multitudo ad oppidum aduolauit, itemque regina Bathildis cum filiis & proceribus, multoque exercitu. Ec ipsa quidem regina prope ad corpus beati viri accurrens, magnam illic fudit lachrymarum vim, valde dolens, quod eum viuum non reperisset. Interim inbet praeparari omnia, vt possit corpus ad Calam monasterium eius transferri. Sed cum loco moueri non posset, magno animi dolore affecta est, curauitque tri-duanum inducendum ieiunium: quod etiam ipsa cum optimatibus suis & clero seruauit, ieiunio etiam cum illis pariter perpetuas adiungens vigilias. Quae cum hierent, intantum illa morebat & lugebat, vt nullo pacto lachrymas frenare posset. Cumque praenimo dolore desiderium eius ferre non sustineret, tandem vt animo suo satisfaceret, detecto eius vultu, cum multis lachrymis osculata est eum, itemque pectus & manus. Ecce autem dum sic palpat facrum corpus, tamesi erat hybernum tempus, & iam diu illud fuisset exanime, profususque frigidum, copiosus sanguis ex eius naribus manauit. Id vbi viderant Episcopi & regina Christianissima, confestim adiuuauerunt lintea, summo studio sanguinem colligentes, eum pro magno munere in reliquiis seruandum seposituri. Interim expleto ieiunio, modis omnibus satagebat regina, vt corpus beati viri in Calam monasterium eius transferretur. Sed ediuerso alij Parisios illud transfere volebant. Quibus vtrisque se opponebant ciues Nouiomenses, iustissimam habere ditatem corpus antistitis sui sibi vendicantes. Sub ea pia contentione, cum Episcopi & praestantiores quique fauerent reginae partibus,

Mirabilis feruor spiritus eius.
Vltima eius adhortatio.
Dolent se a suo patre diu. h. d. discipuli eius.
Rom. 2.
Orat. Domini pro idoneo successore.
Luc. 2. 14. 10. P. Al. 142.
Anno 665. felicissime exit e corpore. Sigeb. in Chron. & Baron. hoc anno. vide Meyerum lib. 1. annual. Flaud.
Baron. an. 665.
Corpus eius loco moueri non potest.
Obserua te admiranda.

partibus, decernerentque ad monasterium beati viri corpus eius transferendum, magnus clamor & tumultus ortus est in vniuerso populo Nouiomensi. Tum regina prudenti vsa consilio, omnipotentis Dei iudicio rem totam committens: Facessant, inquit, verborum contentiones. Si placet Deo aut sancto eius, vt perducatur corpus, quo ego volo, ilico se leuari sinat. Sin aliter, iam experiamur. Mox accedunt ad corpus, vt illud tollant, sed nulla vimoueri potest. Tentatur id subinde ab aliis atque aliis, & tandem ab ipsa regina, totis viribus in id incumbente, sed nihil efficiunt. Tum regina ad proceres se vertens: iam perspicue, ait, animaduertimus, nolle eum alio absporiari. Permittere leuari ceperunt, tanta facilitate motum est, vt commode iam à duobus portaretur, quod paulo ante plurimi nec mouere leuiter poterant. Id miraculum cum vidisset regina & ciues omnes, in Dei laudes eruperunt, dixeruntque: Mirabilis Deus in sanctis tuis. Cum autem ad sepulcrum deduceretur, tota pene ciuitas praesto fuit ad funeris obsequia, multum lugens decessum pastoris sui. Ipsa quoque regina, licet hyemis tempore palus valde excreuisset, adduci non potuit, vt equo veheretur: sed pedestri grauique labore sequens feretrum per paludem, cum omni familia ceteris per plateas omnes audiebat. Cantabat clericus voce lachrymabili, & agmina plorantium miserabiles in aethera dabant voces. Et vt in pauca conferam, plena erant omnia luctu incredibili: flebilibusque vagas implebant vocibus auras, clamabantque passim omnes patrem se & nutrimum perdidisse: nec facile poterat psallentis cleri cantus à lamentantis populi planctu interuosci. Et quis illo die tam saxus aut plane ferreus esse poterat, vt cum videret reginam & proceres, pauperes & inopes, plebem vniuersam tam misere plorare, non ipse pariter acerbè fletet? Iam vero quis satis explicare queat, aut siccis etiamnum recordari oculis, cum peruentum est ad sepulchrum locum, quo ardoris desiderio, quo amoris affectu, qua doloris vi & impetu retentum, compressam, retractum sit feretrum à populo, vt, quoad fieri posset, maneret oculis expositum corpus, quo vel sic vtrunque suo satisfacerent desiderio? Omnes studiose quasdam iniiciebant moras, ne sepulchrum clauderetur: non enim ferre poterant eius absentiam. Aegre tandem ab Episcopis populo ereptum, monumento traditum est: celeriterque aduoluto saxo in primis reuerenter & honorifice illic habetur, aliquando in gloria surrecturum. Ad extremum Regina venerabilis cum plebe valde fessa, postquam illud reuerenter venerata est, ieiuna recessit, luctuque eam non sinente cibum sumere, sic triduanum lachrymabunda ieiunium expleuit.

Corpus immotum permanet. Ecce miraculum.

Psal. 67.

Summe omnes lugent amiffisse tantum virum.

* diuites.

Regina Bathildis dolor ingens.

XXXVII. COMPARETUR nunc, si placet, beati viri huius non funus, sed triumphus, cum inani pompa seculi huius, & hominum diuitiis affluentium. Istos misere viuentes confusus plausibus turba insaniens extollit: Eligium mundi huius ærumnis ereptum, cum summis laudibus calicolarum in caelum deducunt. Isti post pompas momentaneas trandantur in tartara: Eligius post mundi huius aduersa omnia fortiter superata, sinibus patriarcharum excipitur. Isti diuitiarum mole pressi, ruunt in gehennam: Eligius elemosinis fultus, sublimis fertur in caelum, cum beatis refecturus in gloria. Illi ob mala merita poenas dant mortis aeternae apud inferos: Eligius pro meritis beatis in sinu Abrahae quiescit, sine vilo metu iam felix. Isti postremo in profundo tartari lugent miseri cum damnatis: Eligius meus perpetim laureatus, cum sanctis omnibus in caelesti paradiso exultat. Gratias tibi inter haec, & propter haec, Deus fidelissimi retributor: quoniam reddidisti ei magna pro paruis, & quiescere eum fecisti in amenitate sempiterna & semper virentis paradisi tui delitiis. Sed ne lectori nimietate fastidium afferamus, de his dixisse satis sit. Volebam equidem, quod iam ad modum multa dicta sint, si nem opusculo imponere: sed miracula, quae ad sanctissimum corpus eius assidue fiunt, cogunt me addere nonnulla: sed ita tamen, vt propter lectores, omiffis plurimis, ne molestus sim, pauca tantum commemorem.

Mala & bona merita, diuersa habent praemia.

XXXVIII. POST QUAM beati viri corpus mandatum est sepulturae, casu relicta ibi fuit pellis quaedam caprina longe optima, ex Episcopi domo, quae feretro imposta fuerat. Eam, cunctis abeuntibus, Vifio diaconus, natione Sueuus, clam ablatam, in lectulo sui stramine abscondit. Reuersi funeris ministri, vident eam non adesse, nec medicoribus confertari, passi in eam inquirunt. Sed cum nulla ratione reperire possunt, extitit inter eos non minima turbatio. Interim nox cogit omnes dare se quieti, & ecce Abbati Sparno vir sanctus in visione apparet, blandique, vt solebat, eum compellans, indicat locum, vbires ablata haberetur. Altera luce Abbas, quid in visione cognouerit, duobus fidelibus factibus exponit: illisque assumptis, ab it ad lectum diaconi, quær it rem furto subductam, mox que inuenit. Tum accitum diaconum durissime obiurgat, non tamen verberat: siquidem B. Eligius prohibuerat, ne id faceret. Vbires ad aliorum notitiam perducta est, B. Eligium omnes ceperunt timere haud vulgariter, & ita vt par erat, perpetua eum veneratione profequi.

Apparet Abbati Sparno & Eugius.

XXXIX. DVLCIOLENS presbyter, homo simplex & rectus, non longe à Lutetia degere, eumque B. Eligius adhuc in corpore manens, oblata opportunitate crebro inuisere solebat, & res necessarias liberaliter ei suppeditare. Cum autem ab eius obitu fluxissent dies fere triginta, aut non amplius, nocte per visum ei apparens, sciscitatur quanam habeat, aut cuius benignitate sustentetur. Tum ille, Bene, inquit, haecenus habeo, precibus tuis adiutus. Putans autem corporaliter eum secum colloqui, maiori in concepta fiducia, Patrum, ait, vini habeo ex ea vinea, quam per te Dominus mihi dedit, quæso, mi domine, vt pariter inde gustemus: simul calicem ei offerens. At vir sanctus potrecta manu benedixit poculo, iussitque refundi in vasculum, vnde vinum illud hauserat. Id illo faciente, confestim sublata visio est, & presbyter expergestus, confternatusque, mane ingressus est cellam, in qua pridem patrum vini reliquerat, diligenterque in speculis vasculis suis, vidit vas, in quo paucillum antea fuerat vini, iam ad summum usque repletum.

Item cuiusdam presbytero.

Obserua miraculum.

XL. ALTERI cuidam in Regis palatio commoranti in luculento habitu apparens, iussit, vt quam primum adeat Reginam Bathildem, admoneatque eam pro Christi reuerentia deinceps iussa facere vestium aurea gemmataque ornamenta, quibus etiamnum vteretur. Illo dissimulante, nocte altera rursus apparet ei, repetitque eadem, quae prius mandarat. Sed illo minime id auso Reginae indicare, tertio adest, grauitate homini comminatur, ni faciat, quod iussus sit. At nec sic tamen iussa capeffentem praetimore, mox febris infestat. Regina ad eum venit, causam morbi perquirat. Ea dara opportunitate, aperit ille, quid ab Eligio audierit, statimque palia febre, reualefcit. Porro Regina ocyus ponit ornamenta omnia, nihil praeter manicas aureas retinens: cunctaque pauperibus distribuens, elegantiora quæque serauit, atque ex iis Crucem pulcherrimam fecit, eamque ad caput beati Eligij deponi iussit. Thecam quoque ex multo auro & argento, in quo eius sacra ossa conderebantur, miro opere conficiendam curauit, ita dicens: Hic vir beatissimus multorum sanctorum effecit thecas: & ego quoque, vt dignum est, eius memoriae, si potero, operam dabo. Cumque id fecisset, tanta deinceps à proceribus & potentibus ei loco auri & argenti atque gemmarum copia collata est, vt eam difficile sit verbis explicare.

Quid Regina Bathildis iussit deueniant. Febre corripitur, negligens iussa eius: exequens, mox reualefcit. Nota studium veterum erga sanctos. Linteum, thecae eius sudat.

XLI. EA autem theca, propter auri gemmarumque splendorem, Quadragesimae diebus regi solebat, lineo panno, itemque holoférico sane eleganti & precioso. Quod cum aliquando initio Quadragesimae factum esset, post aliquot dies, multis adstantibus, cõtingit inauditum miraculum. Cæpit enim sudare linteum illud, sensimque magis atque magis vapores exhalans, copiosius humectari. Quod vt viderunt qui tunc aderant, rei nouitate obstupescit, Christi eximia illic

aciebant declarari potentiam. Cum autem etiam distillare cerneret linteam, senioribus id consultissimum visum est, ut ablato linteo à theca, exprimerent humorem in vasculum, isque pro medicina seruetur. Sicque factum est, & ille liquor in vase aëneo seruatus, multis postea attulit sanitatem. Tanta autem fuit eius sudoris admirandi copia, ut pannus holosericus, cui erat linteum illud adiunctum, optimo colore tinctus, colorem illum amitteret, eoque linteum inficeretur. Duos fere sextarios sudor ille compleuit.

Mira vis eius liquoris.

EA tempestate aliquot Franciæ vrbes dire vastabat morbus quidam, cuius pellendi causa credimus liquorem hunc diuinitus collatum. Si quis enim illo correptus morbo, in mortis discrimen venisset, & eum liquorem attigisset, confestim sanabatur. Erat tum Veromanduorum Comes Ingomarus, homo prædiuus & potens. Is metuens vndique tum grassantem pestem, vbi didicit sudoris huius miraculum, totum se contulit ad B. Eligij patrocinium implorandum, atque ex eo dem liquore cum multa fide non nihil sibi dari petiit, promittens, si sanctus Episcopus obtineret apud Deum, ut eius prædica non infestaret is morbus, decimas rerum suarum & maximam villam suam se eius Ecclesiæ d. legaturum. Accepto igitur salutari liquore, inuisit prædica sua, iussitque omnes eorum incolas reuerenter eum attingere. Atque ita factum est, ut cum vndique morbus ille prouinciam vastaret, nullum tamen ex iis, qui erant ditionis eius, corripuerit. Quomobrem valde ille exhilaratus, decimam partem ex omnibus donauit Ecclesiæ S. Eligij. Fuit autem donum illud amplissimum, ita ut centum homines & pecora plurima cesserint Ecclesiæ illi.

XLI.

Ut quædam percussit, ne quæritur in infultantem.

QUIDAM cultor vineæ eiusdem Ecclesiæ, cum esset desidiosus & negligens, sæpe à beato viro adhuc superstitite reprehensus fuit; & ut curari posset, interdum etiam mina verberum ab illo intentata fuit. Postquam autem vir sanctus è vita decessit, homo ille stultus & insolens quodam die venit ad monumentum eius insultans illi non absque cachinno, sicque, ut aiunt, gatriens: Ecce qui mihi verbera minabaris, iam hic iaces mortuus, ego vero autem vitali seruo. Dixit sic, moxque videt sibi adstantem beatum Eligium, & virgam, quam manu tenebat, vibrantem in caput suum, sicque dicentem: Animaduerte, serue nequam, non me esse mortuum, ut tu iactas: sed reuera me viuere, è terris ereptum. Ad hæc verba mox ab ictu cadentis intumuit viri caput, membra omnia mire pressa sunt. Increpente dolore, vtraque manu complectens caput turgidum, per omnes vrbes plateas voce lachrymabili, quid sibi accidisset, enunciauit. Confluebant ciues plurimi ad hoc spectaculum non absque multo strepore, & quamuis nonnulli cuperent mederi homini, frustra tamen id fuit: immo quanto plus conabantur adhibere leuamenti, tanto magis agebatur dolor. Tandem post immensos cruciatus ad beati viri monumentum reductus, ibique à multis edoctus, pro culpa sua satisfaciens, post longa spatia agere potuit amissam recuperare salutem.

XLII.

Obserua hic num sancti igno- rent res no- stias.

SED quis possit vllis verbis consequi omnia, quæ illic Christus Dominus assidue operatur: Si ob culpam suam vni dicitur catenis per aggerem publicum, qui basilicæ eius proximus est, ducantur, vbi ventum est contra basilicam illam, mox diruptis vinculis omnibus, soluantur rei. Id vti certius constat, vnum tantum ex multis commemorabo. Vir quidam iure vel iniuria ferreis aliquando constructus vinculis, cum ad supplicium duceretur, clam è manibus trahentium elapsus, celeriter ad beati Eligij ecclesiam confugit. Cumque ad eius thecam venisset, & illic subsisteret trepidus, ilico fracta catena decidit. Insecuti autem illum torrores, vt viderunt stare ibi liberum, furore perciti, rursum collo eius & manibus catenam iniiciunt, magis vi è templo eum extrahere conantes. Tum miser ille tremens & pallens, ad sepulcrum beati viri supplices tendit manus, & O beate Eligi, inquit, placeat tibi ad te confugi-entem tuo auxilio destitui: His dictis, ilico magno impetu fracta catena, longius prosiliit. Ea re valde perterriti omnes, qui viro manus iniecerant, in terram se abiiciunt, & temeritatis suæ veniam cum ingenti metu precantur. Post aliquot horas venit eo loci eius Episcopus, & cum audiisset hoc miraculum, non credidit factum. Abiens autem è templo, simulatque ascendit equum mansuetissimum, qui illum adueherat, ab eo excussus, & humi collapsus, diris est dolentibus affectus. Statim igitur hæsitacionis suæ reminiscens, coram omnibus culpam suam agnouit. Atque ita inde sublatus, & post multos dies restitutus, cautior deinceps fuit.

XLIII.

Punitur à Deo, non credentem miraculum fecisse.

CUM adhuc in terris degeret vir beatus, equum habuit inter cæteros mansuetissimum, quo, cum posceret necessitas, sedere plerunque consueverat. Post eius decessum, equus ille cessit Abbati eius ecclesiæ. Porro Mommolenus eius loci Episcopus valde illi inhians, vi eum abstulit Abbati. Abbas nihil illi reluctari ausus, mox ad beati Eligij monumentum contulit, eique rem totam commendauit. Itaque equus mox cepit laborare ex pedibus, imo toto corpore tabescere. Id cernens Episcopus, adhibet medicum: qui etsi sedulam illi curam impenderet, nihil tamen potuit efficere: immo si quis vellet equum accedere, omni posita mansuetudine, calcibus cadebat, & morsus intentabat. Tandem Episcopus veritus ne equum penitus perderet, cuiquam matronæ eum dono dedit. Illa vero accurate sanandum curauit: sed cum aliquando iter factura, eius tergo insidisset, ille frendens & calcibus verberans, grauiter eam excussit, ita ut toto fere anno decumberet. Tum illa remisit equum Episcopo, probra conuiciaque adiurgens. Episcopus recepto rursus curam adhibet, sed semper equus deterius habet. Ad extremum quidam religiosus presbyter consulit Episcopo, ut equum restitueret Abbati, cui iniuste ablatas esset. Fecit sic Episcopus, & equus ad iustum possessorem postliminio reuersus, intra paucos dies totus reualuit, pristinaque formæ elegantia & mansuetudo ei reddita est.

XLIV.

Mira sunt hæc.

CUM sic autem beati viri corpus ad latus altaris sepultum esset, Episcopo & Regina in primis consultum visum est, vltra altare ei condere mausoleum, atque eo honorifice illud transferre. Eunt igitur, & diligenter inspiciunt locum, & ecce subito in pariete vident instar acus quandam apparere rapturam. Inde ergo colligunt, diuinitus significati parietem illum eo loco demoliendum. Cumque id magna fiducia facere instituerent, ita paries ille absque villo hominis conatu sponte collapsus est, ut nec hominem vllum, nec thecam ei propinquam vel tenuiter læderet. Mox itaque ceptum est egregium construere mausoleum. Aduentant autem anniuersario migrationis eius die, iam se præparabant ciues ad corpus eius honorifice transferendum. Regina quoque vestes holosericas maximi precij apparatus, exutura illud alias, in quibus curarat antea sepeliendum, & has nouas induturas. Ad ipsum autem anniuersarium diem conuenit in oppidum valde frequens populus. Interim canente clero, populo in vigiliis incumbente, theca diligenter ablata est à monumento. Deinde sublato tumuli oportorio, suauissimus è corpore sancti viri manauit odor: quod quidem tam adhuc integrum planeque incorruptum cernebatur, vt viuere putaretur: quodque admirabilis est, barba & capillibus, qui ex more abraserant vita sancto, in sepulchro rursus creuerant, cum cæcis ad nouum & inauditum miraculum obtupecentibus. At Episcopi cum multo timore leuantes illud è tumulo exiis prioribus indumentis, preciosissimis, quæ Regina parauerat, induunt, magnoque studio sigillis munitum reponunt: atque ita demum choro psallente, modulantibusque organis, inde in primis reuerenter & studiose traratum, in apparato mausoleo accurate condunt & componunt, in dies maiori honore & veneratione prosequendum. Quæ autem deinceps miracula illic facta sint, iam partim annotabimus.

XLV.

Illustre miraculum. O mirabile Deum in sanctis suis.

DVO cæci aliquot diebus illic excubantes, lumen receperunt. Puella contracta sanata est. Aliis quoque cæcus illuminatus est. Sed hæc fortassis, dum lectori gratificari volumus, succincte nimis dicimus. Paulo igitur futurus agendum est. Ad caput beati viri pendeat lampas. Ista cum die quodam pene semiuacua esset, repente apparuit plena oleo: igni quoque diuinitus accensa, ardere cepit, atque ita deinceps plerumque & impletur, & ardet. Cum autem

Multa miracula, ad monumentum eius.

XLVI.

aurem vir sanctus etiamnum in terris ageret, Garifredus Comes Veromanduorum, quiddam in eum admirerat, quod etiam illo iam defuncto minime exspiraret. Tandem post longa temporum interualla, negligenter oblituscul-
 pax sua, venit adorare sepulchrum eius. Ardebat tum ex more lampas ea, quam diximus: sed Comite in templum in-
 greddente, confestim extincta est. Id ille mox animaduertens, timens & pallens, orauit. Finita oratione, exiit e tem-
 plo, & lampas lumen recepit suum, non humanitus, sed diuinitus, accensa. Indicauit id Comiti, iam equum ascen-
 dere volenti, vnus e famulis eius. Ille audiens, multum doluit, & in seipsum descendens, cepit excutere latebras
 conscientiae suae, vt sciret, qua culpa sua id accideret. Recordatur interim, quid olim in sanctum Episcopum admi-
 sisset, festinusque redit ad basilicam. Sed postquam pedem posuit in basilica pauimento, rursus lampas extin-
 cta est. Tum ille nimium territus, cum lamentis & magno rugitu prosternit se coram beati viri sepulchro, & diutissime pro
 culpa sua satisfaciens, se indignum & miserum fatetur, cuius causa lampas lucere desisset: palamque protestatur, se
 ex eo loco non surrecturum, nisi prius lampas ardeat. Post multas ergo lachrymas, lampadi restituta lux est. Qua e
 non nihil ille recreatus, iubet famulum ire ocyus, & afferre vas argenteum sane preciosum: idque Christi confessori
 obtulit, ad sepulchrum eius illud deponens, promittens etiam, se nonnulla e facultatibus suis illi ecclesiae collaturum.
 Deinde laetus abscedit.

Adorare,
 pro venera-
 ti, frequens
 est, etiam in
 script. facta.

Res admi-
 randa.

XLVII. **I**VVENIS quidam, Saxo genere, miserandum in modum contractus, & ad beati Eligij monumentum addu-
 ctus, breui curatus est. Femina quoque muta & caeca, diu ad sepulchrum eius orans tandem somno oppressa, vider
 aduenire ad se S. Eligium, oculosque suos leniter tangere, & instrumento quodam chirurgico linguae vincula mol-
 liter discindere. Expege facta igitur, oculis inuistatam sentit lucem, & post multum ore reiectum sanguinem, loquitur
 prompte & expedite. Alia puella muta eo perducta, docta est a templi custodibus mente implorare beati viri o-
 pem. Eam tandem mater iubet illic haerere, donec sentiat se adiutam: se domum abire velle indicat. Vbi ergo illa fo-
 ribus templi propinquare cepit, puella videt e lampade quiddam ad se dimanere, magnoque timore correpta, ru-
 ptis linguae nexibus, sic locuta est: Itane hic me relicta, tu mea mater ascendis? Audiens haec mater, celeriter redit ad
 eam: stansque praegaudio, cupiensque etiam alios eius sermones audire, auide illam compellat, & ad omnia planum
 atque absolutissimum ab ea responsum accipit. Mirantur omnes, qui ad sunt, laudant Christi potentiam, & beati E-
 ligij merita concelebrant.

Contractus
 sanatur.
 Itaque caeca
 & muta,

Irem alia
 muta.

XVIII. **P**ESTE aliquando Parisiis grassante, cum iam aliquot virgines monasterij beati viri, cui Aurea Abbatisa praer-
 erat, ad Dominum migrassent, sanctus Eligius apparuit cuidam adolescenti in ecclesia eius monasterij, veste candida
 & toga amictus. Illo autem praetimore se in latebras abdere volente, vir beatus blande eum compellans, iussit proba-
 nere ire ad Auream Abbatisam, dicereque ei, vt cum certis virginibus ocyus ad ipsum veniat. Abit ille, dicit Abba-
 tisse quae iussus erat. Surgit velociter Abbatisa, immenso affectu gaudio, & magna celeritate contendit ad templum.
 Sed postquam eo venit, visio disparuerat. Ne tamen posset ambigere veram fuisse, relicta erat nebula, totam adem
 replens, vnde etiam candelabra & vela rorem quandam stillare viderentur. Abbatisa igitur ad se reuerfa, intellexit
 se ex hac vita euocari: protinusque sorores omnes conuocans, illis valedixit, quibusdam exceptis, quae cum illa de-
 cessurae erant. Mortua est deinde Aurea Abbatisa, & eam secuta sunt ex eodem monasterio centum sexaginta foro-
 res, ea tempestate defunctae.

De obitu
 Aureae Ab-
 batissae &
 aliarum.

Res mira.

Nota ma-
 gnum nu-
 merum san-
 ctimonialium.

XIX. **C**OMITIS Garifredi scriba venit quandoque ad basilicam sancti Eligij, & cum post preces suas, staret ad fo-
 res eius, vidit illic pauperum gregem, stipem poscentium. Sed nihil apud se habens, quod illis daret, misericordia
 motus ergi illos, mactatus intra se ait: Nunquam vos talem habebitis consolatorem, qualis fuit hic sacratissimus anti-
 stes. Qui enim eum vnquam retardare potuisset, ne in vos beneficia conferret, vosque surda transiret aure, vt iam
 multi faciunt, & ego miser? Dum ergo sic tacitus se cum cogitat, visus sibi est tanquam in ecclesia videre adstantem sibi
 beatum Eligium, simul que in manu sua vel veste cernit aurum, quod pauperibus erogat. Quod etiam absque mo-
 ta fecit, multa secum cogitans de eo, quod acciderat nec opinanti.

Observa
 miraculum.

L. **E**BBROIVS vir illustis, praefectus palatio, sine, vt vulgo dicunt, maior domus, filium habuit Bobonem, ipsi
 & matri eius vnice charum. Is morbo grauissimo correptus, magnum parentibus maerorem attulit, praesertim quod
 morbo inualecente, vita eius desperaretur. Sed tamen parentes, de miraculis beati Eligij magna spe concepta, mu-
 nera ei offerunt, & balteum filij elegantissimum apud sepulchrum eius deponunt. Eodem temporis puncto puer re-
 ualescit, ac deinceps mansit incolumis. Vir quidam nefarius de admisso crimine se pugnaturus, non dubitauit ad se-
 pulchrum beati viri falsum iurare. Sed simulatque iurauit, iusto Dei iudicio, venter eius crepuit, effususque in terram
 visceribus, indignam vitam digna morte finiuit in terrorem multorum.

De filio E-
 broii sana-
 to.

Terribilis
 mors peccan-
 tis ad
 sepulchrum
 S. Eligij.

LI. **V**IR quidam agrum ecclesiae sancti Episcopi apud Caluomontem situm, sibi rapaci cupiditate vindicare vo-
 luit, sed obstitit ei Sparnus, eius ecclesiae Abbas. Res ad palatium regis relata est, pronunciatumque a rege, vt si
 Abbas in sacro loco iurare vellet, agrum esse ecclesiae, eum ipse retineret. Sed Abbas maluit virum illum pertinacem
 iurare suum esse agrum, & non ecclesiae. Lata igitur sententia est, vt vir ille cum multis aliis iuraret. Sic enim apud
 Francos in more positum est. Verum Abbas alius omnibus remisit iuramentum, ne alterius flagitio implicarentur:
 solus ille agri vsurpator, proceram sententia iuratus est. Itur ergo ad ecclesiam B. Eligij, venitur ad sepulchrum e-
 ius, expectatur ab omnibus rei euentus. Vir temerarius rem parui pendens, importuna audacia imponit manum lo-
 co sacro, sed cum vix medium expressisset iuramentum, toto corpore contremisit, caput retrosum in cernicem cur-
 nat, ductoque ore, & magno inde fumo erumpente, cum hoc solum dixisset, Abba Sparne, recipe terram tuam:
 repente humi prosternitur, & infelicem animam exhalat. Alius quidam cum illic peierasset, & domum cea victor
 laetus rediret, priusquam limen domus suae attigisset, extinctus est. Vnde tantus omnes inuasit timor, vt nullus ho-
 die etiam in causa iustissima ad sepulchrum eius iureiurando se obstringere audeat: sed si iuramentum faciendum sit, ad
 ostij circumum non sine magno timore id fiat.

Mos Fran-
 corum iu-
 rare volen-
 tium.

Horrenda
 visio periuri-
 Item alce-
 rius.

LII. **D**AEMONIACVS quidam, impostunissimo correptus daemone, incredibili furore & amentia rumpibat ca-
 tenas, compedes, & claustra ostiorum, quorundam nares, aliorum aures mordicus apprehensas lacerabat. Eius pa-
 rentes summopere cupiebant eum ad beati Eligij memoriam adducere: sed qua id possent via, propter hominis rabi-
 em, non videbant. Tandem reperto consilio, miro quodam ligneo instrumento constrictum, agere septem viri eo
 perducere potuerunt. Perductus autem, paulo post, beato Eligio orante, & Christi gratia largiente, sanatus est, & i-
 bidem in clerum affectus, admodum religiose vixit. Modoloni cuiusdam ciuis Nouiomensis vxor pia valde, toto
 corpore intumuit: sensimque morbo ingravescente, vir eius, homo centenarius, de sepultura iam cogitabat. Ei ob-
 tuam factus Abbas ecclesiae beati Eligij, discit ex eo periculum vxoris eius: simulque rogatur, vt in basilica eam sinat
 sepeliri. Abbas, his auditis, celerrime contendit ad sepulchrum beati antistitis, tollentque de oleo illic manente, ad
 feminam moribandam se confert: sic enim per visum iusserat ei beatus Eligius. Ingressus, videt inter lacrymantes
 cognatos & amicos feminam decumbere inflato valde corpore, & iam plane frigido: mox illud vngens oleo, ita
 ait: Haec mandat S. Eligius, vt in virtute nominis Christi sana confurgas. Dixit sic, & oleo sancto viscera foeminae pe-
 netrans, illa palpebras commouet, & tanquam e somno grauissimo euigilans suspirat. Inde mira celeritate detu-
 mescente.

Daemona-
 cus imma-
 nis curatur.

Mira vis o-
 lei sepulchri
 eius.

In ditione est Clementis Episcopi Bellouacensis, multa que illic miracula fiunt: è quibus, breuitatis studio, non nisi duo commemorabimus.

LXIII. Duo Reges, germani fratres Clotarius & Theodoricus, quandoque è palatio egressi, orandi causa ad eam basilicam accesserunt. Absolutis precibus exeuntes illos quidam proceres admonuerunt, vt aliquam elemosynam pro sancti Eligij ueneratione illi loco tribuerent. Sed Rex senior contempsit: iunior vero aliquot solidos ex radianti metallo ibi reliquit. Vbi ad palatiū reuersi sunt, Rex senior Clotarius molesta confestim febre vexatur: totoque corporis ardore ad caput tendente, secutus est vehementissimus dolor dentium. Nocte igitur illa in summis cruciamentis transacta, mane recordatur, quid hesternò die neglexerit, seq; confert ad beatum Eligium deprecandum, cui etiam per hominem fidelem multos misit solidos: qui simulatque illati sunt in templum, dolor omnis repente sopitus est. Puella quædam eodem fere tempore desponsa, malo dæmone instigante, ab alio turpiter vitata est. Sponsus id suspiciatus accidisse, vrget eam, vt iureiurando se probet innocentem. Illa, utpote adultera, incunctanter offert iuramentum, nihil prorsus periculi metuens. Iubet ergo sponsus, vt ad beati Eligij lectum hunc, de quo paulo supra diximus, sola iuret. Eunt pariter in ecclesiam: puella proterua & insolens sine vilo metu ad lectum accurrit: sed mox vt illi iuratura manum imposuit, viribus destituta corruit: cumque eam circumstantes alij leuare velent, tremens & spumans inter manus illorum animam expirauit. Sponsus id cernens, multum quidem expauescit: at ramen Christi potentiam & beati Eligij iudicium laudans, non sine metu recedit. Multa alia ibidem, Domino iubente, miracula fiunt, in quibus est etiam illud, quod lampas oleo abunde calitus impletur: quo sancto liquore multi illic peruncti, variis liberantur incommodis & morbis. Et hæc quidem omnia apud Compendium fiunt. Consimilia autem perpetrantur miracula apud alium quendam lectum eius, qui in quodam monasterij eius prædio, quod Victuriacum vocant, asseruatur: quæ omnia si commemorare pergamus, onerosi erimus. Nos vero iam summopere ad finem properamus.

LIX. Ad sepulchrum beati viri multæ catenæ diruptæ, multæ compedes fractæ, cippi dissipati, multa que alia visuntur certissima argumenta miraculorum, quæ illic facta sunt & fiunt: è quibus tamen nos vel pauca, vel potius nulla retulimus, quod omnium oculis exposita sint. Neque vero, vt in plerisque solet, hæc miracula illic fieri cessant, sed quotidie vndique aduentant morbidi, & sanantur, ferro vinceti absoluuntur, claudi carrucis aduerti, suis pedibus recedunt: perituri aut arripiuntur à dæmone, aut moriuntur, dæmoniâ liberantur, cæci illuminantur. Multi quoque sanantur morbi oleo illic succreantur: immo quisquis eo perungitur, quacunque laborat infirmitate, statim fugiente morbo, curari potest. Sed quia iam vt cunq; absoluimus optatum opus, lectorem rogamus, ne vilitatem sermonis nostri plane despiciat. Fortassis potuissent dici à nobis pleraque elegantius: sed studio sic stylum temperauimus, vt res potius, quam verba, lectori commendarem. Maxime vero ab hoc opere cothurnus tumentis eloquij remoueri debuit, quod de tanti antistitis humilitate manauit. Me quoque deuotum potius, quam temerarium fuisse, præfens pagina testabitur. Neque enim confidentia virium mearum, tantam in me provinciam recepi, cum scirem absurdum esse, tantæ historiæ tantillum adhiberi auctorem: sed cum sim debitor decem millium talentorum, vel parum aliquid ei, à quo accipi, reddere volui: plane dignum & iustum arbitratus, vt exiguum talentum in laudem sancti viri & gloriam omnipotentis Dei expendere: & quod ab illo indignus percepi, eidem subiectas impenderem. Tibi nunc, Christe, librum hunc contra æmulos omnes defendendum commendo: tibi deuotionis meæ dicta supplex committo: tibi in his omnibus & per hæc omnia pio, vt possim, affectu persoluo laudem & præconium, qui tulisti adiutorium, quo posset confici opus optatum. Tibi ergo laus, tibi gloria, tibi honor creatori & recreatori hominum Iesu Christi, qui cum Deo Patre & Spiritu sancto viuus & regnas Deus per infinita secula seculorum, Amen.

*Epistola beati Audoeni ad * Robertum Episcopum Parisiensem de vita S. Eligii.*

* Rodobertum.

DOMINO sancto, & à nobis in charitatis vinculo iugiter amplectendo Roberto Papæ, Dado salutem. Vitam beati Eligij, quam nuper, frater charissime, descripsimus, per præsentem latorem strenuitate attingitæque vestræ * emendam direximus. Quæsumus ergo, vt sepulchris paululum curis exterioribus, itudium illic adhibeas quanto cyus: & si quid forte aut mea, aut notariorum incuria in verbis, vel syllabis incompositum, aut minus aptum deprehenderit, iuxta prudentiam tibi collatam studiose emendes, nobisque demum emendata restaures.

* concertandam. Vide sancti Audoeni humilitatem.

Epistola Roberti Episcopi Parisiensis, qua beato Audoeno respondet.

DOMINO vere sancto, culmine Apostolico sublimato, mihi que modis omnibus venerabiliter præferendo, domino & patri Dado, * Rodobertus peccator. Decreueram quidem gratificæ iussioni vestræ, venerabilis pater, obtemperare, nisi imperitia meæ prudentia vestra in dictandi studio tantopere obuissset. Totum itaque volumen, quo vita sancti continetur Eligij, à summis ad ima vsque soletti, vt iusseras, cura quidem percutrens, nihil omnino, quod adijcere emendareque deberem, vsquam potui reperire: sed magis potius, quod admirarer, venerarer, præferrem & prædicarem. Et vt vera fatear, pinxisse mihi illic videris sanctitatis tuæ, imo beatissimi antistitis Eligij integerrimam formam, ita vt nihil prorsus defuerit ex cunctis sancti virtutibus, quod non poterat utriusque per singula inuestigare, ventilaueris, celsoque in sublime phæo sustuleris. Vnde equidem animo iam meo ex eius vberitate referto, exemplari etiam integerrimi voluminis fratris mihi que confecto, toto demum volumine sanctitati vestræ remisso orationum vestrarum supplex quæso suffragium domine semper Dado.

* Robertus.

F. Laur. Surius pio Lectori.

Equidem libentissime, propter auctoris reuerentiam, beatissimi Eligij vitam, sicut ab illo edita est, integram nihilque mutatam edidissim, candidè Lector: sed cum eam ex quodam MS. codice describerem manu mea, & iam aliquousque progressus, viderem eam valde prolixam, nonnulla etiam subinde repeti. quædam etiam multis verbis fusa & copiose dici, quæ possent pauci comprehendere: temporis angustiis exclusus, & ne opus nimium excresceret, coactus sum nonnulla aliquot locis ommittere, quædam contrahere, quibusdam etiam aliquam lucem afferre. Quæ cum sine styli mutatione commode fieri non possent, inuitus pleraque reddidi verbis meis: sed ita tamen, vt æquus lector facile id boni consulturus sit, cum nihil historiæ integritati detractum aut diminutum sit. Est autem ab eodem auctore Audoeno etiam tertius liber scriptus de vita S. Eligij, sed illum omisi, quod non nisi Epitome sit eorum, quæ duobus hisce libris à nobis editis, continentur. Vale.

DE S. NATALIA, cuius festum occurrit prima Decembris, quarat Lector in vita S.

Adriani octaua Septembris.

AN. 300. VITA S. OLYMPIADIS MARTYRIS, AB ANTONIO MARIA GRATIANO A BVRGO S. SEP. EPISCOPO AMERINO CONSCRIPTA.

1. DECEM.

Olympiades Christianos persequitur. Vide vitam S. Firminae 24. Nouemb.

OLYMPIADES, quamquam (quod gestus in vrbe Roma consolatus declarat) nobiliter credatur genere natus, tamen plus nominis ei gloriaeque constans in Christiana religione fides peperit, quam aut honorum, aut familiae dignitas afferre poterunt. Is, ut mos fuit Romanis consulares, exacto tempore magistratus, ad regendos socios dimittendi, cum Americae circumiectisque populis praepositus a Diocletiano Imperatore esset, eius iussu Christianam nationem, late iam per Italiam diffusam, acriter infestabatur, & atrocitate suppliciorum, aut susceptum institutum, fidemque factorum deserere, & ad Romanorum Deorum cultum redire cogebat, aut omnibus tortos cruciatibus morte afficiebat. Nam Diocletianus incredibile dictu est, quanto in Christianos odio ferretur, quanto hauriendi Christiani sanguinis sitis immitem, & crudelem animum eius teneret. Ut Romanorum Principum nemo maiorem per omnes provincias innoxiorum, ac piorum hominum stragem ediderit; Nemo Christianam fidem pluribus, & clarioribus iniuncta, & constantis pietatis exemplis illustrauerit. In nullius denique imperio frequentiora, euidentioraque diuinæ potentiae miracula conspiciunt. Quorum haud scio an illud, vel maximum videri possit, quod tanta saeuitia, ac tam immani bonorum carnificina non solum, quod spectant, sperauitque Diocletianus, affectus non est, ut Iesu Christi nomen disciplinaeque omnem opprimeret penitus, atque extingueret, sed inde vel maxima incrementa cepisse Christianam Religionem, indeque vel latissime propagatam esse satis constat. A deo humana consilia aduersus diuinam voluntatem nulla sunt. Olympiades igitur in perquirendis puniendisque Christianis impia Imperatoris sui voluntatis fauillitatem haud legem agebat, ignarus profus quid de se diuina prouidentia statuisset, quæ non facere tantum martyris eum, sed etiam esse volebat, & ipsum mox supplicia, atque mortem pro ea fide subire ac perpeti, à qua tum alios supplicis ac morte deterrebat.

Ex persecutore fit propugnator. Vide cap. 2. vitam S. Firminae.

cap. 3. vita S. Firminae.

Sistitur Megetio Consulati.

In equuleo extensus excruciat & facibus aduritur.

Is à beata Firmina, quam metu legum primo, deinde coniugii sui conditione à Christianis institutis auertere conatus fuerat, Christianus factus, & insula sacrae aquæ rite expiatus, partim perspicuus, quæ in ipsius quoque corpore Deus edidit miraculis, partim sanctæ virginis oratione adeo firme Christianæ religionis fidem est amplexus, ut humanas res omnes præ Iesu Christi amore, atque fide despiceret, ac totum se diuinarum rerum studijs dederet; nec ignarus verisimam in se omnem Diocletiani iram, ita se comparauit, ut nullum subire cruciatum, nullum perpeti supplicium pro fide, atque cultu veri Dei recusaret, ac mortem non iam in damno, sed in maximo lucro poneret, nec eripi sibi martyrio vitam, sed aditum ad veram sempiternamque vitam aperiri existimaret. Quamobrem non contempsit solum denunciatus à Diocletiano sæuas minas, aut earum metu fugam latebrasque tentauit, sed vltro se quaestioni, atque iudicio obtulit. Nam Diocletianus re audita, proditum se querens ab Olympiade, qui damnata disciplinae vltro constitutus, sectatorem, fauoremque eius se præbisset, miserat extemplo Ameriam à Consulatum numero Megetium, qui atroces ab illo penas reposeret, nisi susceptam temere rationem deseruisset, pristinumque Romanorum Deorum cultum reperuisset. Captus igitur America à Megetio, & carenis oneratus ad tribunal, quod rei nobilitandæ causa in medio foro erectum erat, sistitur. In quo iudex Megetius altitudinem Decurionibus magistratibusque Amerinae vrbis, cum confedisset, primo quidem amice corripuit Olympiadem, quod vir spectatae ad id tempus prudentiæ habitus, ac tantis honoribus functus tam temere se à muliercula induci in fraudem esset passus, & vindex custosque legum, factorumque, leges, sacraque polluere, & fidem Principi suo debitam, turpiter deserere sustinuisset. Monuitque eum ut quod muliebri fraude deceptus in conspectu admiserat, id matura ac salubri consilij, ac voluntatis mutatione corrigeret, eiurataque anili Christianorum superstitione, animam ad patrios Deos patrio more colendos, reciperet. Atque id si faceret, & fortunam suas, bonaque, quæ sibi iam quaesita erant, & honores quibus merito suo deciderat, saluos ei fore ostendit. At si insanire porro pegeret, vitam sibi in cruciatibus relinquendam esse statueret. Olympiades nihil eo sermone motus, & certus caducæ huius, atque breuis vitæ abiciendæ, & in ipsam immortalitatem tota iam cogitatione, atque mente defixus, non solum ab cogito semel vero, discessurum se aperte negat, atque in eo persistit, sed constantem & vanitatem colentium fictos, & commentitios Deos vltro increpat. Nos ergo stulti miserique inquit, Megetius ridens, qui vita, opibus, honoribus, gratia Principis fruimur, tu felix, & sapiens qui itis omnibus infamatus vnus maleficæ puellæ præstigijs, spoliari te sinis; simul affert equuleum, quando verba contemneret, tortoresque acciri iubet; illum tamen hortari non destitit, ut dum integra omnia illi essent, pertinacia abisteret, & debitum patrijs dijs honorem tribueret, nec discindendum se, dilacerandumque tam leui de causa præberet. At sanctus martyr, cui humanæ iam res omnes sordebant, ab earumque sensu, animum penitus iam abalienauerat, ne responso quidem Megetij dicta insanie, atque impietatis plena, dignabatur. Equuleo igitur suspensus, cum hinc tormenti viluxata membra diuellerentur, hinc flammatis facibus, quas Megetius admoueri corpori iusserat, crudelissime comburentur, suppliciorum acerbiter future beatitudinis spe facile vincens, mentem orationemque omnem ad Deum verterat. Et nunc suam indignitatem, sua flagitia, & graua, quæ in eius sanctissimum nomen admiserat facinora accusans, eorum veniam implorabat, nunc gratas Iesu Christo agebat, quod se dignum duxisset, aut adeo effecisset, qui mortem pro eius nomine oppeteret, & qui martyres paulo ante infestaretur, martyrij gloria, coronaque decoraret. Atque in hac oratione Calendis Decembris animam egit. Corpus eius abiectum Megetij iussu, beatæ Firminae cura clam sublatum, ac in ipsius prædico apud Agolianum sepulturae traditum est, vnde in hanc ipsam translatum Ecclesiam, cum ipsius sanctæ Virginis reliquijs ad hanc vsque diem sub altari maximo conditum religiose asseruatur. Ecclesiaque ipsa, & ciuitas in virtutisque martyris fide, atque patrocinio conquiscebat.

Inuentionem & Translationem S. Martyris habes supra 24. Nouembris, post vitam & passionem S. Firminae Virginis & Martyris.

AN. 140. VITA BREVIS S. PROCVLI ARCHIEPISCOPI RAVERNATIS, VT HABETVR IN HIERONYMI RVBEI RAVERNATIS HISTORIOGRAPHI LIBRO primo.

1. DECEM. S. Proculus diuinitus eligitur Episcopus. Felicitate obit.

CALOCERO Archiepiscopo, qui annum ætatis centesimum superabat viridi senecta, Proculus sextus subrogatur Rauernatum Archiepiscopus, ab columba pæmonstratus, natione Syrus, cuius parentes ex Antiochia, vna cum D. Apollinare venerant. Qui cum ad Christi præcepta, vitæ suæ cursum accommodasset, iusteque cum fide vixisset, optime de Rauernati ecclesia meritis, de uexa iam ætate Calendis Decembris vitam cum morte commutauit. Sepultus ne apud Aderitum Calocerumque, an in D. Eleocadij, incertum.

DE SS. ACTA S. F. DIE. PAV. ANTIQ. C. vndic